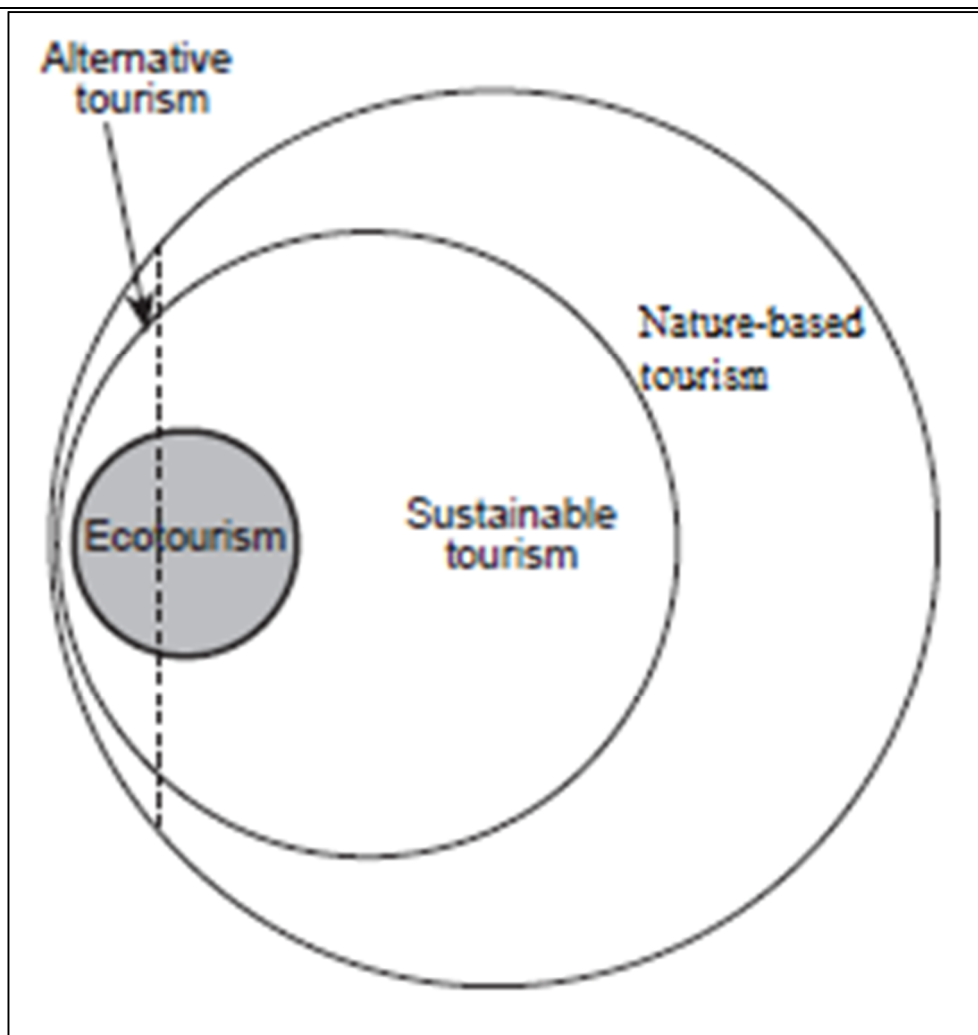

Přílohy

Characteristic	Mass tourism	Alternative tourism
Markets		
Segment	Psychocentric–midcentric	Allocentric–midcentric
Volume and mode	High; package tours	Low; individual arrangements
Seasonality	Distinct high and low seasons	No distinct seasonality
Origins	A few dominant markets	No dominant markets
Attractions		
Emphasis	Highly commercialized	Moderately commercialized
Character	Generic, 'contrived'	Area specific, 'authentic'
Orientation	Tourists only or mainly	Tourists and locals
Accommodation		
Size	Large scale	Small scale
Spatial pattern	Concentrated in 'tourist areas'	Dispersed throughout area
Density	High density	Low density
Architecture	'International' style; obtrusive, non-sympathetic	Vernacular style, unobtrusive, complementary
Ownership	Non-local, large corporations	Local, small businesses
Economic status		
Role of tourism	Dominates local economy	Complements existing activity
Linkages	Mainly external	Mainly internal
Leakages	Extensive	Minimal
Multiplier effect	Low	High
Regulation		
Control	Non-local private sector	Local 'community'
Amount	Minimal; to facilitate private sector	Extensive; to minimize local negative impacts
Ideology	Free market forces	Public intervention
Emphasis	Economic growth, profits; sector-specific	Community stability and well-being; integrated, holistic
Timeframe	Short term	Long term

Příloha 1. – Masový versus alternativní turismus

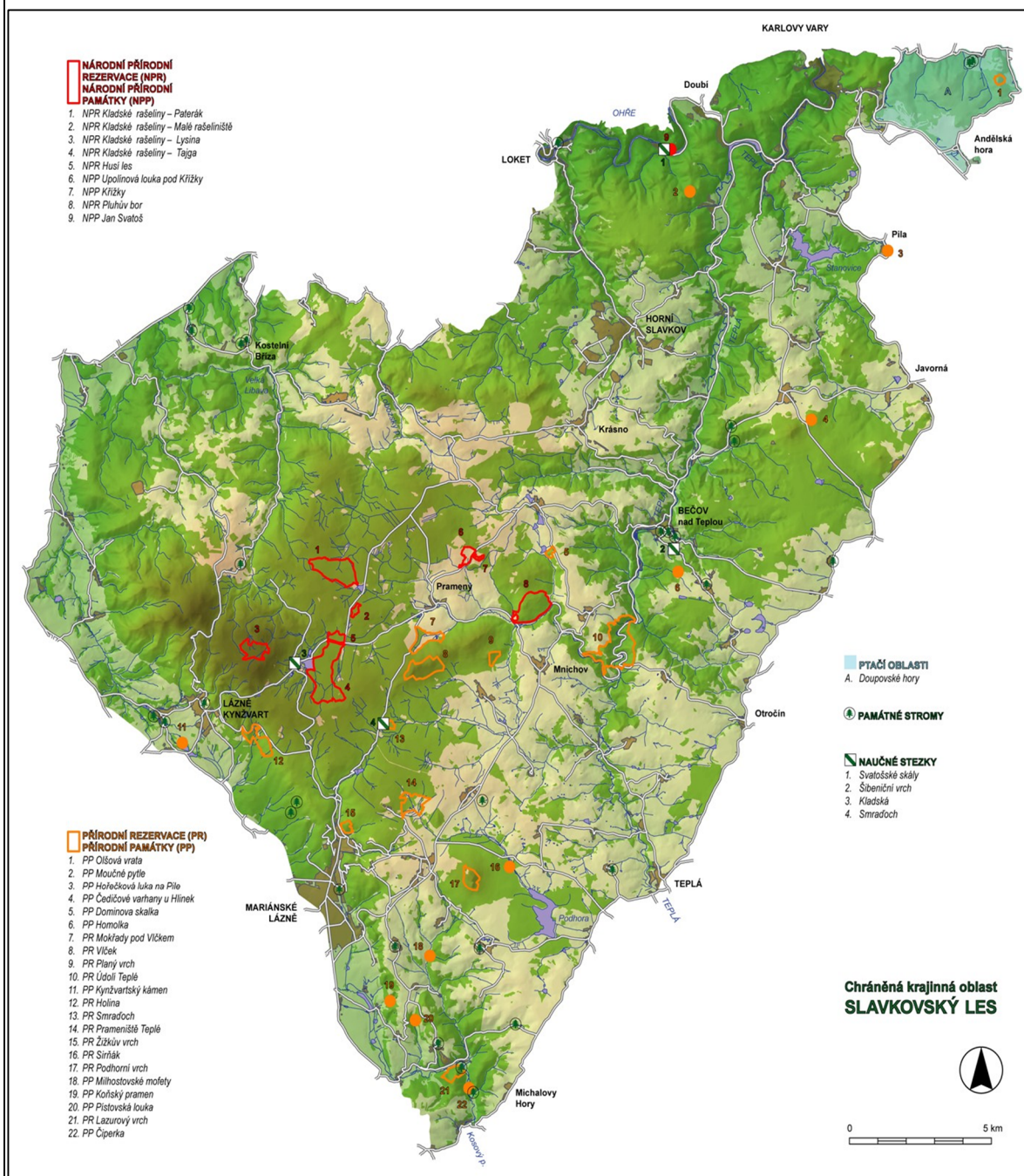
Srovnání masového turismu a alternativního turismu, jakožto dvou protipólů v teorii kategorizace turismu (Weaver 2001: 78).

Příloha 2. Grafické znázornění ekoturismu v rámci ostatních kategorií turismu.

Tento diagram byl převzat od Weavera (2001: 81).

Příloha 3. Mapy a fotografie

Mapa CHKO Slavkovský les s vyznačenými Národními přírodními rezervacemi, Národními přírodními památkami, Přírodními rezervacemi a přírodními památkami.
Zdroj: www.slavkovskyles.ochranaprirody.cz.

Fotografie a mapa naučné stezky Kladské rašeliny

zdroj: <http://slavkovskyles.ochranaprirody.cz/naucne-stezky/naucna-stezka-kladske-raseliny/>

Fotografie: Ukázka interpretace při pěším výletu do krajiny CHKO Slavkovský les

Zdroj:

http://slavkovskyles.cz/fotogalerie/galdet.php?idc=1&obr=P6090030.JPG&gal=uvod&infotxt=2012_P%F8es_hadce_a_mok%F8ady&infonad=novinky_ve_fotogalerii

Příloha 4 – doslovný přepis rozhovorů

Rozhovor číslo 1

Den: 17. 2. 2014

Místo: Praha

Respondent: Ing. Martina Pásková, PhD.

Pracovní pozice: Pracovnice odboru ekonomických a dobrovolných nástrojů Ministerstva životního prostředí a současně odborná asistentka na katedře Rekreatologie a cestovního ruchu Univerzity Hradec Králové

Tazatel: Máte ráda přírodu a krajinu přirozenou, nepoznamenanou lidskou činností, nebo spíš krajinu přetvořenou člověkem, kulturní památky a sídla?

Respondent: No, tak to je velmi složitá otázka, protože každá z těch krajin nabízí něco, ale samozřejmě přitahuje mě víc ta krajina člověkem nezasažená a stejně tak přírodní národy, které žijí v této krajině a které ještě nejsou postiženy takzvaně civilizací.

Tazatel: To byl ten kulturní prvek.

R: Jo, to byl ten kulturní prvek v tom. Ale samozřejmě i kulturní krajina, která je harmonizovaná a působí člověk prostě tak, že ty jeho vstupy jsou spíš řečnickě nějakou přidanou nežli ubranou hodnotou tak to má svoji cenu, ale čím dál tím víc mě přitahuje krajina člověkem nepostižená, ale té už je minimum a to je ten důvod.

T: Zajímá Vás, jak se provádí ochrana přírody a krajiny, z jakých podkladů vychází, jaká má pravidla?

R: Tak zajímá mě to, protože je to částečně můj job samozřejmě a měl by samozřejmě vycházet ze zákona o ochraně přírody a krajiny především, ale i z mezinárodních dohod, které se toho týkají ať už je to světové dědictví UNESCO, ať už je to mokřady Ramsarské, ať už je to o biosférických rezervacích, tyhle mezinárodní dohody včetně Evropské úmluvy o krajině.

T: A čím se vy sama zabýváte v rámci té ochrany krajiny, případně s čím přijdete do styku ve vašem profesionálním životě?

R: No tak pochopitelně tam, kde se střetávají zájmy cestovního ruchu a právě ochrany přírody a krajiny, to je to rozhraní ve kterém já se pohybuju a v současné době se koncentruju na geoparky. Takže tam si vlastně všechno to, o čem jsme hovořili, realizuje.

T: Co je pro Vás cestovní ruch a jaký k němu máte vztah?

R: Cestovní ruch pro mě osobně je něco spíš jako putování, cestovatelství a je to především poznání navštíveného území což já si myslím vyžaduje také se tím územím nechat vsáhnout, to znamená do značné míry pohltnout. A z toho důvodu já preferuju co nejvíce osob, úplně nejlépe sama cestovat, případně ve dvou. Protože prostě sama je největší šance, že vás to prostředí opravdu pohltně a že musíte poznat, jak věci fungují, včetně přírody a včetně těch kultur, co tam žijí, tak se musíte jim přizpůsobit.

T: Takže jednoznačně preferujete individuální způsob cestování před jakýmsi masovým či...

R: Stoprocentně, organizovaný cestování mně prostě nepřináší rozhodně takový zážitek, jako když cestuju sama, můžu poznat, kde su doopravdy.

T: Co je pro vás ochrana přírody a krajiny a jaký k ní máte vztah vy sama?

R: Velmi komplikovaný vztah mám k tomuto konceptu, protože je tam filosofický podtext pro koho a proč se chrání ta příroda. Defakto příroda podle mého názoru se vždycky ubrání nějakým způsobem a myslím si, že člověk přírodu chrání pro sebe a velmi nealtruisticky, ale velmi spíš egoisticky, což je v pořádku, protože ji sám likviduje, tak ji sám pro sebe nějak chrání, takže je to v podstatě jedinec vůči jedinci, skupina vůči skupině. Někteří škodí a někteří chtějí pomoci. Ale určitě to není pro tu přírodu samotnou, to si myslím, že je trochu iluze, protože ta příroda opravdu vždycky překoná, když si vezmeme vývojově během evoluce vždycky nastává určité prostě disturbance a určité zásadní problémy kdy vymřela většina druhů až 97% třeba 95% druhů vymřelo a je to vlastně důvod k nějaké evoluci, takže když tady zůstane hmyz a něco prostě tak ta evoluce půjde dál, protože prostě člověk se ukáže jako nepříliš úspěšný druh, což tak skoro začíná vypadat. Takže si myslím, že ta příroda má mechanismy jako jak ty věci spracovat, jak se posunout někam dál a že to není o ní, ale o nás a že se snažíme zachránit své vlastní prostředí, abychom přežili. Což je rozumný akt, určité rozumné počínání, nicméně mám problém s tím, tak jak vznikaly a dodnes konzervativně někde vznikají chráněná území s takovou filosofií a u nás ještě trochu jsme tak jako na hraně v tom myšlení. Když si uvědomíte, že první národní parky v Americe a jinde ve světě vznikaly tak, že vlastně původní obyvatelé byly z daného území vytlačeni a teď se tam začlo vlastně chránit fauna, flóra a tak dál. To vidím jako naprosto zásadní pochybení tady v tomto konceptu. A u nás teda k lidem, kteří žijí v chráněných územích se do značné míry přistupuje taky jako tvrdě. Já věřím tomu, že prioritním zájmem defakto není ochránit tu faunu a flóru i když rozumím, že jsem na tolik ničivý a i to je samozřejmě důležitý. Ale vidím jako klíčový problém, že my přestáváme být schopni jako žít, my jako lidé v přírodě, takže tam by se měl soustředit zájem, naopak ty lidi vytlačovat z těch území, kde ještě jsou schopni fungovat jakoby v nějaké harmonii s přírodou, je největší s prominutím blbost, která se dá dělat. Dneska už samozřejmě se to pochopilo poslední desítky let, těch řečnickě ty americký civilizace západoevropský se snaží naopak ty místní obyvatelé jakoby naučit, nebo naučit, udržet v tom území. Dokonce od těch přírodních národů se dneska zjišťuje, jak to vlastně dělat, protože my jsme tu schopnost do značné míry ztratili. Takže ta takzvaná indigenous knowledge je teďka něco co se snaží implementovat tady v těch euro-atlantických civilizacích do ochrany, nebo řečnickě do managementu chráněných územích, které jsou zároveň prostě atraktivními destinacemi, takže tam vlastně je ta indigenous knowledge je něco co má to posunout, tu moderní vědu, která to úplně jako tak dobře nedokáže a pak zjistíte, že nějakí Pémoni u

stolové hory Roraima dokáží prostě odhadnou únosnou kapacitu daleko víc, než vědci, kteří tím zmastí spoustu papírů. Vůbec nějak nechci degradovat samozřejmě moderní vědu, která má svoje opodstatnění. Ale dneska je snaha o kombinaci s tou indigenous knowledge.

T: Dobře. Jak dlouho jste v cestovním ruchu zainteresována a v jaké oblasti?

R: Se obávám, že v cestovním ruchu v tom podání, ve kterém jsem byla skoro od narození, že už otec mně říkal nomádka odmalička. Takže jakési puzení k cestování mám dlouho a profesně jako odborně tak v podstatě od 18 let, kdy jsem začla načítat různé články, protože jsem navštívila Andaluské pobřeží a Costa del Sol a dost mě to položilo, takže jsem se začala zajímat o tu ničivost, sebedestruktivnost cestovního ruchu a začala jsem si shánět zahraniční literaturu a začla jsem to studovat. Tak trošku jako z té vnější, nebo vnitřní stránky, abych ten cestovní ruch poznala. A i tu jeho řekněme schopnost ničit, ale i ten potenciál vlastně obohacovat a posunout lidi zas. Ono to má ty dvě stránky samozřejmě.

T: Řekněme tedy, že máte genovou výbavu na to cestovat...

R: Asi jo, asi to tak bude.

T: Jak si myslíte, že, a to jsem vlastně teď řekla...

R: Takže jenom abych to řekla v číslech, tak si myslím, že to bude prakticky už dvacet let. Abyste měl údaj...

T: Dobře, to je zajímavé. A teď už jste to částečně nakousla v tom, jak jste mluvila o Španělsku a o Andalusii. Čím může cestovní ruch regionu prospět a čím může cestovní ruch regionu naopak uškodit?

R: No, to je hodně obecná otázka, ale

T: Stačí mi obecná odpověď.

R: Samozřejmě, začneme u toho horšího, abychom skončili u lepšího. Největší destruktivnost, nebo vizuálně největší je samozřejmě, co se týče infrastruktury. Ale ta méně vizuální, která se týká změny té samotné kultury a řekněme, když bysme dali ten příklad těch přírodních kultur, hypoteticky třeba nějakou silnou invazi na Papuu Novou Guineu, kde je ještě málem doba ledová a teďka tam turizmus natlačil nějaké nové životní styly, tak tam to sice nebude možná vizuálně hned tak patrné, ale o to zásadnější a škodlivější změna to je. Ten hlavní princip spočívá v takzvané environmentální bublině, kterou si každý člověk nosí sebou. Já ji mám pravděpodobně poměrně malou. Jsou lidé, kteří potřebují prostě z toho svého prostředí si přinést do těch navštívených destinací hodně. Dokonce víc než mají doma z hlediska standardu hygieny, komfortu a všeho a tato jejich poptávka samozřejmě...

T: Teď mluvíte o té komplexní ekologické stopě, kterou si nese sebou a kterou vytváří?

R: Defakto ta environmentální bublina je kus toho prostředí, nebo úroveň toho prostředí, které potřebuje a tím samozřejmě v podstatě potenciálně vytváří tu ekologickou stopu neboli poptávku, která vyvolá odpovídající nabídku na úroveň dopravy, na úroveň hygieny na úroveň kuchyně mezinárodní a tak dál. Takže tady ta bublina v podstatě v sobě, seč velmi nevině možná vypadající nebo nikým nevnímaná, tak tvoří základ veškerého zla, protože na trhu prostě funguje nabídka a poptávka a nebýt těchto bublin a těchto poptávek, tak nejsou ty změny toho prostředí jak kulturního tak přírodního. Takže podle mého názoru ten mínus spočívá ve změně toho prostředí, která by nastala, kdyby ten turizmus tam nebyl. Já nemluvím o přirozené změně, kterou naopak ten turizmus má často zas tendenci blokovat. Zas tam archaizovat, nějakým způsobem skanzenizovat tak prostě tu společnost a obydlí a tak dál, aby to vypadalo prostě autenticky a pěkně na obrázcích. To je druhý extrém. Takže vytváří jakýsi nepřirozený tlak, buď dopředu, nebo dozadu na tu společnost a narušuje prostě přirozené tempo vývoje. To je určitě negativum. Pozitivum samozřejmě může být veškeré ty ekonomicko-sociální věci. Že vznikne zaměstnanost, že ... myslím, že to je celkem ořepané, příjmy pro tu společnost, ale možná svým způsobem i nějaké to podržení té autenticity a té kulturní identity, která zas na druhou stranu přirozený globalizační nějaký, nějaké směřování, by mohla být setřena a že naopak ty lidi kolikrát právě kvůli tomu, že tam proudí prostě nějaký turizmus tak začne, kterou naopak ten turizmus má často zas tendenci blokovat a zachraňovat. Takže ono je to samozřejmě otázka míry. Takže když si přečtete Hegla, tak tam to jasně v něm najdete to vysvětlení. Otázka míry rozhoduje kdy ta kvantita, nebo respektive, jo ta kvantitativní záležitost změni kvalitu. To je přesně tenhle typ. Máte to jako s lékem. Můžete něco brát jako lék a když už toho vezmete hodně, tak je to jed a zabije vás to. Tam přesně jako ta hranice se nedá říct, dobře, špatně. To prostě závisí na tom jakou formu to má...

T: Takže to by byly ty klady. Myslíte si, a už jste se toho vlastně dotkla, myslíte si, že produkt v cestovním ruchu je primárně vytvářen na základě poptávky? A myslíte si, že je to správné?

R: Jestli je to správně nebo ne, je asi vcelku zbytečná odpověď, protože prostě jsou věci, který nějak jsou a těžko se dají změnit. Já si myslím, že to taky nelze úplně jednoznačně odpovědět, protože někdy vznikají určité destinace už s nějakou vizí, s nějakým záměrem a s nějakým přesvědčením a tam to ta poptávka samozřejmě úplně nezlomí. Takže ta odpověď není tak jednoznačná, protože jak jsem zmínila třeba Pémony u Roraimy, tak ti zatím mají doposud jasno o tom, jakým způsobem tam turizmus bude probíhat a prostě nepřipustí de facto jakýkoliv zásah do země, protože ji považují za posvátnou. Takže tam je to nedotčeno, takže 6 denní trek na stolovou horu a zpět prostě je bez jakýkoliv infrastruktury a lidé to akceptují a za chvíli to bude obrovská naopak atraktivita, protože právě ta nedotčenost samozřejmě bude raritou. To je jako všechno co je vzácný, samozřejmě, na ceně i ekonomicky, takže...

T: Myslíte si, že to může znamenat, že by mohli případně zavést jakési poplatky, vyšší poplatky za návštěvu té oblasti?

R: Může to vést i k tomu samozřejmě, protože když budou ochotni dávat, tak určitě ti indiáni to vycítí a budou si o to žádat, ale důležité je to, že budou vědět, kde je hranice, na co přistoupí a zatím naprosto jasně deklarují, že je to posvátná země, že do ní nikdo nic nepustí, takže tam to mají ošetřeno velmi přísně včetně počtu osob a tak dál. A jenom oni mohou provázet prostě ty případné skupinky, takže tam nikdo sám nevnikne nebo s nějakým průvodcem z Caracasu určitě nemůže. Takže tam zatím vlastně je docela jasné o tomto a díky tomu, že vlastně jsou ochotni platit pouze za to, ti turisté, za to, že je někdo provází a říká jim, jak mají fungovat a dělá jim nějakou interpretaci, tak za to jsou ochotni platit poměrně vysokou částku na den a dá se předpokládat, že ta částka poroste pochopitelně, takže pak nebude ani vytvářen tlak na to, abych indiáni podleli nabídkám, že tam prostě někdo vybuduje projekt, hotel a restauraci a lanovku a nevím co všechno za zajímavé záležitosti. Takže na tuto otázku opravdu se nedá jednoznačně odpovědět. Myslím si, že to závisí prostě na vztahu těch, kteří rozvíjejí tu destinaci k těm zdrojům a k tomu potenciálu,

kteřý tam mají, k těm hodnotám jak oni si toho cení, jakou oni mají filosofii a pokud ta filosofie je dostatečně pevná a je v podstatě ten produkt dostatečně oceňován minimálně, když ne poptáván, dostatečně, tak to má šanci. V momentě, kdy by sice měli silnou filosofii a nikdo by za to nebyl ochoten platit, tak ta šance je dost malá a v momentě kdy nemají samozřejmě filosofii, tak naprosto jednoznačně bude diktovat ta poptávka, co se tam bude dít a ty lidi udělají cokoli za peníze, což se, bohužel, v mnohých destinacích děje. Ne všude mají prostě takto jasno a tak prostě pevný jako zavilý vztah. Takže dost tím pádem je vidět, že to záleží jednak na přirozený nějaký účtě, ale druhak i na osvětě, protože kolikrát místní obyvatelé tady v těchto různých rozvojových zemích absolutně netuší jakou hodnotu má území, na kterém žijí, protože nevytáhli nos prostě pár kilometrů.

T: Takže vy si myslíte, že vlastně tím produktem, který nabízí a který je poptáván těmi turisty a jsou ochotni za něj platit, si vytvářejí vztah a nebo představu o tom, jakou hodnotu to území má?

R: Ne, moje myšlenka byla tak, že vůbec než se začne rozvíjet ta destinace, tak že asi stojí za to investovat vůbec do nějaké osvětě a vzdělání místních, protože oni tím, pokud tam nefiguruje jenom tam pověřivost a určitá, já to ani nechci nazývat pověřivost, posvátný vztah k těm zdrojím, tak oni nemůžou mít představu o hodnotě toho místa, kterou máme my, zcestovalí, kteří víme, že prostě nějaké Niagarské vodopády mají větší hodnotu, nevím, než tady někde sídliště Hloubětín, protože oni u těch Niagarský vodopádů se narodili a žijí tam třeba celý život a nevycestovali ani kilometr od And, takže absolutně nemají srovnání. A je to totéž, jako když já najdu jako nevzdělaný člověk na půdě Rembranta a prostě nebudu tušit o co de a přijde znalec přes obrazy a nabídne mně stovku a já mu ju rozjásané dám, protože pro mě je stovka bomba jo a jako prostě nebudu vědět, že to má třeba tisíce násobně větší hodnotu. Oni to často nemohou absolutně tušit, takže když jim někdo nabídne, že tam udělá prostě z toho úžasnou destinaci, oni v ten moment absolutně netuší, že pro ně to, co jim všechno naslibuje, nebude zdaleka tak vypadat, protože budou dělat v těch nejnižších a nejpotupnějších pozicích a ještě co všechno to pro ně bude znamenat z hlediska jejich prostě intimity, životního stylu, vztahu prostě k nějakým božstvům a posvátným místům, a vůbec jako toho místa, kde celý život žili. Takže oni nemají představu ani o dopadech, ani o ceně toho místa, co vlastně jako v podstatě prodaj za nic. Jo, takže tam si myslím, že ta osvěta třeba má taky obrovské smysl. Ale není boha, kteréj by ji udělal, protože ti developeři, kteří mají zájem to místo vysát jako co nejintenzivněji, v co nejkratším čase, protože tam nežijí a nemají vlastně vztah, tak přirozeně i jejich fungování je za co nejkratší dobu co nejvíc peněz a vůbec tohle neřešej a není v jejich zájmu tohle vůbec řešit, nebudou tohle těm indiánům vykládat.

T: Myslíte si, že vztah těch místních k tomu místo a ta osvěta s tím spojená je stěžejní?

R: Naprosto.

T: Dobře. A to je vlastně otázka, kterou na to navazují. Jestli si myslíte, že cestovní ruch může být dobrou volbou, buď hlavní, nebo vedlejší, jako prostředek rozvoje regionu či oblasti? Myslím, že jste se toho už částečně dotkla. V zásadě si myslíte, že ano?

R: Stoprocentně ano. Se vším prostě uvědoměním o těch možných důsledcích, a když to řeknu hnusně, prostě musí být optimalizovaný ty dopady. Takže co nejvíc prostě minimalizovat ty negativní a jaksí navýšit, maximalizovat ty pozitivní dopady.

T: Co pro Vás hlavně představuje cestovní ruch v České republice? Jaké jsou jeho hlavní znaky, případně jaký cestovní ruch je v kurzu?

R: Jo tak když bych ho měla takto charakterizovat. Vnitřně třeba jak jsem říkala předtím, by pro mě znamenal, protože tam by rozhodovalo...

T: Můžete začít tím vnitřním a pak můžete přejít k tomu co obecně...

R: Vnitřní prostě je pořád totéž co říkám, prostě já su tulačka, su nomádka, toulání se v podstatě krajinou, remízky, boží muka tady tohle. To je česká krajina pro mě, pole, louky prostě. To mám v sobě hrozně hluboko. To je pro mě, ale samozřejmě cestovní ruch jako se vším všudy. Se vším tím ruchem a tou infrastrukturou v Český republice, pro mě samozřejmě se váže hodně k vinařství, protože su z kraje Jihomoravského. Takže ta takzvaná vinná turistika, ale to je špatně, kdyžtak vinný cestovní ruch, vinařský cestovní ruch, ale vždycky cestovní ruch, jsou tam fenomény, které samozřejmě nejsou úplně cestovní ruchem, ale do značné míry s ním hraničí. Jako je tramping a vodáctví, což vlastně někde jinde ve světě nefunguje, takže to určitě a pro mě je to spojený, protože jsem oboje provozovala do značné míry hodně. Takže tam vidím tu raritu Český republiky. Mimo jiný vzniká právě muzeum Český a Sloveský republiky trampingu, nebo českého a slovenského trampingu no a pak samozřejmě, když říkám vinná nebo vinařská, tak pak určitě i ten pivní cestovní ruch. Hradý, zámky stoprocentně, protože máme snad nejhustší prostě síť těchto věcí na světě de facto a myslím si pořád, že svým způsobem samozřejmě to lázeňství je to, co je v kurzu, i když na druhou stranu je ta legislativa, ta tomu moc jaksí nepomáhá, to je jasný, ale v kurzu to je a Česká republika tím je určitě proslavená, i řekla bych potom takovým tím literárním cestovním ruchem, který na to navazuje, ty osobnosti, který navštěvovaly tady tu oblast. To je bych řekla silně nevyužitéj potenciál, že se jede spíš po takový tý linii léčebně, jak to říct, hedonistické. Ale tady ten literární cestovní ruch by se dal úžasně prostě kulturně využít. A dům piva se váže na ten pivní turismus. Pro mě je tam taková věc jako té kulturní krajiny, kterou jsem zmiňovala, která podle mě v česku je naprosto fantastická taková venkovská krajina, opravdu plná těch drobných terénních památek, těch božích muk a všelijakých smířích křížů a tak dál. Což já mám pocit, jak tak jezdím, je jedna z nejhezčích krajin v tomto smyslu, z tohoto pohledu. Ale možná je dobře, že není pro ten cestovní ruch tady tohle využito, protože to je něco, co opravu má A co kdyby se dělalo nějak příliš organizovaně a masově, že by to asi možná i ztratilo tu.... Ale pro minoritní formy cestovního ruchu je možná škoda, že to není jako pro nějaké fajšmekry trošku víc jako uchopeno třeba i v návaznosti na ten literární cestovní ruch, na ty příběhy, protože tam prostě od Máchy a po, kteří se toulali krajinou a psali o tom fantastický reflexe, takže by se to dalo úžasně využít.

T: Dobře. Co si představujete pod pojmem udržitelný rozvoj?

R: No hodně vyprázdňeý pojem. Nicméně má jaksí svoji náplň, bohužel trošku proinvestovanou. Podle mýho názoru, když nebudu opakovat všechny prostě klasické definice, o tom jak je nutné zachovat ten potenciál, který nám Gaia dává, pro další generace...

T: Podle Lovelocka?

R: Tak spíš bych to definovala tak, co je nutné z pohledu jedince a společnosti dělat, protože ten pojem je asi vcelku definičně jasný. A z toho pohledu samozřejmě už jsem dávno za hranicí té udržitelnosti, protože čerpáme z budoucna pochopitelně. Čerpáme i z minulá, to je všechno uloženo v těch fosilních palivech. To je prostě jeden jako z minulých jako už, že jo, geologických období a druhak z pohledu naší společnosti euroatlantické vlastně čerpáme úplně z jiných oblastí, rozvojových, afrických a tak dál. Jo na úkor. Takže je to totálně v dnešní době mimo tu přítomnost. A z pohledu jedince, když říkám, co to pro mě znamená. De facto kromě toho uvědomění si toho, co to je a jak by člověk měl fungovat, to znamená, v podstatě čerpat zdroje obnovitelným způsobem a vytvářet odpady a respektive je likvidovat obnovitelným způsobem. Když bysme to rozebrali, je to něco v dnešní době a v systémech, tak je to nastavený prostě všechny spotřební a distribuční kanály, něco nesmírně složitýho. Takže pro mě to znamená jednak určitou znalost. Takže otázka osvěty možná z té pozice jakoby těch veřejných orgánů, ale druhak kromě té znalosti a osvěty, konzistence prostě důslednost a zas na obou stranách i toho jedince i těch systémů z vrchu, protože jinak to nemůže fungovat. V dnešní době vy když se rozhodnete a budete chtít opravdu udržitelně fungovat, tak vám nezbyde nic jiného než zajet do té Papuy Nový Guiney a tam se přidružit a pak vlastně budete opravdu jaksí konzumovat potravu, která vzniká přímo z přírody. Nějak ji významně nepřetvářet. Nebudou vznikat žádný nový chemický látky, žádný odpady. Odpady, který nahromadíte velmi lehce. Budete jaksí sledovat, co se s nima děje a neděje. Takže se i tomu přizpůsobíte. Nezakálíte si vodu, z který budete druhý den pít. A nepokácíte si stromy, že jo, nebo všechny, který budete potřebovat, nota bene, na kterých Papuánci spí nahoře. Takže tam jsou prostě věci, který jaksí úplně přirozeně vás vedou k tomu, že je to udržitelný způsob, kde vlastně všechny cykly jsou ukončený. Kdežto my jaksí nemáme šanci v podstatě ten cyklus dohlédnout tady v tý globalizovaný společnosti. Tudíž my vůbec nevíme, že ty cykly se nezacyklují a zrovna když jsme teda u toho, protože samozřejmě já nevím, kde končí moje odpady, prostě nemám šanci. Nevím co z každý věci, kterou mám, odkad' všude jsou její součásti. Kolik černoch, kde pracuje prostě za částku nulovou, nebo já nevím, pár halířů, na věci prostě, tohle člověk neví. V momentě, kdyby to věděl, co bude dělat, že jo? Bud' se opravdu sebere na Papuu Novou Guineu, a nebo začne tadyto důsledně řešit. Takže prostě přijdete sem, řeknete, že chcete džus, oni vám to dají v tomhle (plastový kelímeček), řeknete já to nechci v tom a oni řeknou „a v čem vám to máme dát?“. Vy řeknete nějakou keramickou nádobu, nebo vytasíte džbán, který budete mít s sebou. Tak dobře, fajn, pak ale zjistíte, odkud všude se vozí ty pomeranče a ty grepy, prostě, co se na to dalo nafty. Mohli bysme takhle pokračovat. De facto jste naprosto v asi neřešitelný situaci. A kdybyste byli strašně důsledný, tak by vás to stálo veškerý čas a ještě kam byste si museli jezdit pro zdroje k zemědělcům. Nemohl byste autem. Musel byste na koni nebo autostopem. Prostě když půjdete do důsledností, tak zjistíte, že v současným systému je to neřešitelný. Takže teďka je velký mezník, jestli se vrátit na stromy k Papuáncům, což není řešení. A samozřejmě se nabízí spousta možností a i s novým technologiema jako velmi minimalizovat. A příklad dám, a to si najdete na webu, když si vzpomenu na jméno, kdo vyhrál takzvanou ekologickou cenu. A teď nevím, jak se to jmenuje a jel za nás do Bruselu a byl to hoteliér a vinař zároveň, z Mikulova. A to určitě najdete velmi snadno. Je to naprostá rarita. On má mimo to i nějaký farmy a centrum kongresový a prostě všechno dohromady a jakým způsobem zacykluje, že prostě já nevím, kyslíčnick uhlíčitý, který vzniká kvašením během prostě těch jeho... toho vinařství, tak využívá do těch lázní a když tam má nacpanej kongresovej sál, tak odvádí to teplo z těch lidí na ohřívání vody do sprch. No prostě absolutně všechno, co se vůbec zacyklovat dá. Naprosto neskutečným způsobem. Takže tam to všechno obíhá. Neříkám, že to spásí úplně, ale kdyby takhle přemýšlel každej, tak je to samozřejmě řešení. Ale ten člověk nad tím přemýšlel leta a zapojil do toho spoustu lidí ze svého okolí. Takže abych ukončila dlouhou rozpravu, mimo jiný prostě když se zabývám čím dál víc srovnáváním přírodních národů a moderní společnosti, tak kupodivu skoro jako naprosto zásadní věc z toho vyplývá neschopnost solidarity. Přírodní národy fungují jako komunity a zjistilo se prostě, že to nějakým způsobem výhodný je. My nejsme schopni fungovat na principech solidarity, sdílení hodnot, řešení i těch zdrojů v nějakých komunitách a ukazuje se, že prostě ten individualismus není schopen prostě tohle pořešit. Takže vlastně ty zdroje vždycky budou společně. Takže jakmile jeden začne spořit, no jistě, když máte jeden koláč. Máme ho všichni dohromady a já si řeknu, že já si ho budu šetřit na spoustu dní a vy mi půlku sežerete, tak to vydrží jeden den tadyta filozofie. A už si to nenecháme. Takhle přesně to funguje. Ten jeden si řekne, já budu podnikat třeba cukrovary jako udržitelně, ale ty ostatní ne a já v konkurenci samozřejmě budu znevýhodněna. To je problém. Takže tvrdím, všude se to ukazuje, že ta solidarita prostě je, patří úplně zásadní věci, který jsme ztratili a neumíme. A je to i v Latinský Americe, kde ještě to není na rozvoji tak jako dopředu a kde ta solidarita hraje obrovskou roli.

T: Vemte třeba Austrálii, tam je také hodně ta solidarita. Vy jste použila dva termíny, udržitelný rozvoj a udržitelnosti. Chápete je jako synonyma?

R: No tak není to synonymum pochopitelně už z hlediska nějakýho gramatickýho a tak dál. Udržitelnosti je určitý abstraktní termín, který hovoří o vlastnosti čehokoli, co děláme. A udržitelný rozvoj už je nějaký koncept, nějaká filosofie, nějaký postoj. A je to charakteristika už určitýho rozvoje. Takže určitě to není totéž.

T: Co pro Vás znamená udržitelný rozvoj a udržitelnost v cestovním ruchu? Jestli můžete nějak krátce.

R: To už jsem podle mě všechno řekla.

T: Částečně jo.

R: K tomu nevím, co bych dodala. Udržitelnost cestovního ruchu už jsem říkala.

T: Vy jste říkala příklady. Odpady.

R: Jo já jsem mluvila o udržitelnosti obecně a vy to myslíte pro cestovní ruch. Takže de facto jsem řekla, že to znamená ta optimalizace. To znamená to minimalizování těch negativních a maximalizování těch pozitivních stránek.

T: To si myslíte, že je klíčem k té udržitelnosti v cestovním ruchu?

R: Stoprocentně. Takže musíte vědět, v čem jsou největší problémy a co chcete opravdu nejvíc minimalizovat a to platí pro každou destinaci jinak. Takže jako prvotní vidím prostě identifikaci těch největších průserů, který chcu prostě zminimalizovat a těch největších přínosů, který chci optimalizovat. Ale nemůžu to dělat já, jako někdo zvenčí, ale

samozřejmě musí to být jako naprosto dohoda těch, používáme slovo aktérů, ale prostě těch lidí, který fungují v tom území. A na základě týchle shody, můžu rozvíjet nástroje, který to budu dělat.

T: Existují podle Vás nějaké konkrétní formy či druhy cestovního ruchu, které jsou samy o sobě automaticky udržitelné?

R: No obávám se, že to se určitě takto nedá říct. Prostě, jsou samozřejmě formy a druhy cestovního ruchu, které ze své podstaty, by měly být udržitelné a mají to i v té své filozofii. Ale nedá se říct, že vždycky budou. Je to na tom, kdo je bude provozovat. Často se používá cykloturistika jako turismus, který by měl být udržitelný. To samozřejmě je otázka jednak kde to budete provozovat. Když to bude v první zóně nebo v druhé zóně chráněného území, tak to zrovna moc udržitelné není a když to bude něco, co nahrazuje v podstatě automobilovou dopravu tam, kde by fungovala, tak to samozřejmě udržitelné je. Je tam vždycky komparace něčeho s něčím. To je jedna věc. Druhá věc je samozřejmě ta forma a intenzita. Jednou z největších problémů udržitelnosti, a to tady nepadlo, je otázka množství. A ta má vždycky svoje limity a je to jeden z největších problémů naší planety. Populace prostě. Je něco, kde se můžete snažit dělat prostě cokoli z hlediska kvality, ale jak jsem řekla, když si přečtete toho Hegela, tak něco kvalitativně šetrného se stane šetrným. Takže když budete mít masu, když bude jeden kulturista, tak dobrý, ale když jich bude 100 na určitém území, tak špatný. Ale určitě by se dala vyrobit káva a určitě existuje, myslím, že dokonce na to někteří z mých studentů pracují, kdy se dá seřadit z tý podstaty ten charakter, nebo dá se určitě charakterizovat každá forma, do jaké míry by byla v nějaké škále udržitelnosti. Takže by se to sestavit dalo ekoturismu, geoturismu, ekoagroturismu, etnoturismu jsou asi záležitosti, který by spíš asi patřily k těm udržitelným. Ale všechny z nich se dají provozovat i naprosto neudržitelně. To jsem si jista.

T: Jak rozumíte termínu alternativní cestovní ruch?

R: Alternativní samozřejmě za... jaksi ve srovnání s něčím vždycky, nebo vždycky to musí být vlastně ne samo o sobě, ale vždycky je to k těm tradičním formám cestovního ruchu a jsou to prostě ty takzvané emergentní formy, nové, které se objevují a které nabízejí jiný způsob a většinou udržitelnější. Takže pravda je ta, že nějak automaticky spojujeme ty alternativní formy s těmi udržitelnějšími, i když mohou být mnohé emergentní, které mohou být zcela neudržitelné. Ale ty se moc alternativními neoznačují. A je to i s jinými alternativama.

T: Takže spíš alternativou k tradičním...

R: Takže alternativa musí být něčemu samozřejmě a to je tady k tomu konzumnímu, převažujícímu, masovému turismu jsou alternativama podle mě právě tady ty formy jako ekoturismus, geoturismu, asi ten etno poslední dobou patří mezi takový vyhledávaný a je to vlastně řekla bych jakási varianta tomu, jak možná to co jsem popisovala. Jak do toho území prostě zapadnou a prostě ho poznat nějakým jiným způsobem než klasicky ekoturista, který je vlastně takovým vnějším elementem, který si tam trochu diktuje to prostředí, jak bude vypadat a stává se středem pozornosti a zájmu. Takže právě toto je ta přeměna, kdy ten turismus trochu takzvaně transcenduje, prostě překročí to svoje ego a spíš jakoby vnímá, snaží se být v pozadí, neviděn a neslyšen a v podstatě víc vidí samozřejmě (turista).

T: Jak rozumíte termínu ekoturismus? Myslíte si, že je v českém prostředí jasně definován?

R: Ani si nemyslím, že je nutné ho jasně definovat pro český turismus a vidím ho jako turismu, který je zaměřen na přírodní složku toho prostředí a jde mu o poznání prostě toho, jak funguje příroda jako taková, to znamená zejména pozorování volné přírody. To znamená fauny, flory v tom prostředí, do kterého patří. Přírodních procesů, který k tomu patří. To znamená poznávání toho rytmu přírody, fungování přírody a to platí podle mě pro celý svět. Je jasný, že to bude probíhat jinak já nevím na Sibiři a jinak v nějakém prostředí, někde na vesnici za humnami. Ale de facto princip je stejný, všude je příroda a myslím, že samozřejmě patří to zejména do chráněných území v České republice, protože tam je ta příroda relativně zachována.

T: Právě jsem se chtěl zeptat, jestli byste věděla příklad či příklady, kde a jak je ekoturismus u nás správně provozován?

R: Myslím si, že takový nejviditelnější příklady se vidí na Šumavě, kde vznikli takzvaní průvodci krajinou, průvodci přírodou a je tam vyškoleni už teda zhruba 40 průvodců, pokud vím, a tam se nabízí oficiálně přes správu národního parku, prohlídky s tím průvodcem do území kam vlastně by se normálně ti lidé nedostali, kde je určitá ochrana. To si myslím, že je ten typ ekoturismu, který asi je nejvlastnější tomu pojmu, kdy vy vlastně s průvodcem, který vám tu přírodu nějakým způsobem interpretuje a je vám schopen ty úkazy a procesy vyložit a ukázat v té podobě, kde jsou nejmarkantnější, tak by to asi mělo být. Pak samozřejmě různé pozorování ptactva je i na Moravě. Řekla bych mokřady, které máme na Třeboňsku. Tam si myslím, že zrovna tady ten birdwatching je docela dobře provozován.

T: Myslíte si, že ekoturismus může být dobrým nástrojem rozvojové politiky regionu či oblastí? Pokud ano, proč?

R: Myslím, že už jsem to taky řekla, jednou, že může být dobrou strategií pro rozvoj určitého regionu. Tím spíš pro regiony, třeba v naší zemi, které jsou marginální územně, protože samozřejmě jsou marginální hospodářsky a tak dále. Takže jsou docela v problému, na co se vůbec orientovat. A tím pádem, že oni vlastně jsou trochu determinovány tou polohou pohraniční oblasti, která je těžce dostupná, hornatá, odjakživat problematická a náročná na život, a na jakýkoli hospodářský aktivitu, tak naopak má právě tím, že má jako ten významnej přírodní potenciál, protože je nedostupná, člověk to tam nestačil tak jako zaneřadit a zlikvidovat. Takže vlastně disponuje tím vyšším potenciálem pro cestovní ruch. Tam si myslím, že je to jednoznačně dobrá strategie. A někdy jim teda nic jiného téměř ani nezbyvá, protože tam jsou samozřejmě chráněná území. Takže tam je to takový ten win-win efekt, že de facto to pomůže zároveň chránit, člověk si uvědomí, že ty hodnoty pro ten cestovní ruch tam mají a zároveň, že nemají v podstatě možnost jinak moc se rozvíjet. Jo, takže tam to vidím jako velmi smysluplnou strategii a navíc, která pomůže i chránit tu identitu těch oblastí, mluvíme třeba o Karpatech, kde teď vzniká v podstatě strategie sedmi zemí, úmluvu o udržitelném rozvoji Karpat. Tam je protokol pro udržitelný rozvoj cestovního ruchu a na základě toho vzniká právě v tomto okamžiku Strategie pro udržitelný rozvoj cestovního ruchu v Karpatech sedmi zemí. Obrovskej region. Jenže tam je nějaká identita daná tou přírodou, a vlastně, která determinovala i bych řekla typ té kultury. Vlastně to je něco, co je výjimečný, co je nějakým způsobem odlišný a pro ten turismus to je právě obrovskej potenciál. Takže to je třeba příklad konkrétní.

T: Vy jste zmínila spoustu přínosů ekoturismu. Myslíte, že existují nějaké zápory, které ekoturismus může do toho regionu přinést?

R: Konkrétně ekoturismus pochopitelně může, tím, že nějakým způsobem ruší přirozený život, jednak živočichů i rostlin. Pochopitelně jakýkoli zásah do těch ekosystémů může být rušivý. Samozřejmě vědecky se zkoumají jaká množství, jaké frekvence a na jaké druhy jak funguje. A na to jsou celá výzkumy, u nás třeba s tetřevama a tak dále. Ale určitě tam může být problém tady třeba s tou disturbancí a pak samozřejmě když je ten ekoturismus nějaký zas intenzivnější, tak v okolí těch stezek dochází k tomu, že se stahují ty druhy a zmenšují se jim teritoria a může být i třeba narušení toho jejich tradičního chování, případně v noci se chodí na ty krokodýly, nebo jenom pozorovat. U nás se děje taky. Jsem byla na nočním safari, kde jsme pozorovali srnce v noci a přímo zoolog s ředitelem zoo nás takhle v noci provázeli, tak jsem si tak jako myslela sama, jak ti srnci jsou z nás strašně nadšení. Protože jednak buď je rušíte při lovu a znemožňujete jim lov, nebo je rušíte při souložích, nebo je rušíte při shánění potravy. Je to problém, takže určitě je tam nějaká hrozba a je samozřejmě nutný mít i prostě nějaké příklady a zkušenosti do jaké míry to snášíjí, protože určitě narušení snášíjí v celku bez problémů. Jsou schopni si přivyknout a to je potřeba zjistit na základě empirie.

T: Jaké si myslíte, že mohou být konkrétní překážky, bariéry rozvoje ekoturismu v českém prostředí konkrétně, jestli nějaké jsou?

R: Udržitelného rozvoje cestovního ruchu.

T: Ekoturismu.

R: Ekoturismu konkrétně? No, je jich hned několik. Začla bych kvalifikací. Tady je obrovský problém. Nemáme, de facto, tady tuhle kvalifikaci. Ta musí být špičková. Tam musíte mít znalosti zoologa, biologa, geologa o tom jak funguje příroda. Přírodovědecká znalost. To nestačí, musí ten člověk mít animační, nějaký didaktický schopnosti, pedagogický, řečnických, psychologický, prostě to, co potřebuje správně průvodce. Pak samozřejmě je znalost jazyka, protože ze začátku ten rozjezd ekoturismu bude o zahraničních návštěvnicích, protože ty na to jsou zvyklí na produkt, u nás si každý myslí, že si vezme rohlík, ale oni nebudou poslouchat nějaký bláboly o tom, jak funguje zajíc nebo něco. Takže to půjde přes ten příjezdový turismus. Takže minimálně tyhle 3 kvalifikace, to je obrovská, když si uvědomíte, co vlastně ten člověk má umět, tak to je jedna z nejničkovějších kvalifikací. Kolik lidí takových je, a kolik jich je v těch hornatých oblastech, kde jsou nejhorší prostě kvalifikační, jakoby, úroveň? Takže to je úplně základní problém. Pak samozřejmě to co jsem zmínila, že na to česká poptávka, nebo česká klientela není vůbec zvyklá. Absolutně. Protože je zvyklá jezdit do chráněných území za socialismu chodit, jak je napadlo a další věci samozřejmě ta vlastní jako kdyby přírodní nabídka. Ale tam já bych zrovna tak skeptická nebyla, protože jaksi co vidím ve světě kolikrát, co se nabízí, tak si myslím, že naše chráněná území rozhodně jako mají v každém případě co nabídnout. A nejenom chráněná, teda. Takže tam si myslím, že ta skepse není na místě.

T: Myslíte si, že biologicky či kulturně rozmanitá místa představují určité bariéry rozvoje ekoturismu sama o sobě? Vy už jste mluvila o té únosné kapacitě, biologicky to v podstatě může být bariéra.

R: To, že mají limitovanou únosnou kapacitu takhle místa, která mají vyšší biodiverzitu a kulturní diverzitu nebo jsou více odlišná? No tak samozřejmě je to přirozená kapacita, kterou má v podstatě každé území. Oni ji mají trochu nižší. Já to nevidím jako bariéru, jak to vidím jak určitou hranici, které je nutné nalézt. Ale to není bariéra v pravém slova smyslu. Bariéra je u mě něco jako jsem řekla s tou vzdělaností, to je pravá bariéra.

T: A co se týče fyzických bariér rozvoje chráněných území České republiky, můžou ony limitovat rozvoj ekoturismu? Vy už jste hovořila o těch horských nebo respektive o těch horách a nepřístupnosti.

R: Ano, ale je to de facto totéž. Je to jakási přirozená determinace z hlediska přístupu. A samozřejmě každý má nějakou tu environmentální bublinu. Takže z toho titulu někdo, kdo má větší nárok na komfort, prostě do těchhle oblastí nepůjde. A naopak já to vidím jako jeden z nejlepších regulačních přirozených nástrojů, který má to území samo o sobě. Takže to je vítaná věc. Určitě.

T: A je v tomto ohledu infrastruktura v České republice nakloněná ekoturismu? To znamená, že by... vy už jste to teď v podstatě zmínila, že by nějakým způsobem i se bránila sama o sobě jako ta...

R: Já si myslím tím, že většina těch území, o kterých hovoříme, je chráněná zákonem o ochraně přírody a krajiny, tak z tohoto titulu je v podstatě nakloněna ekoturismu, protože ekoturismus je v podstatě postaven na tom, že vlastně má jakési přirozené limity a regulátory, protože není vlastně masovou akcí. Jednak je to vlastně svým vlastním prostředím nastaveno na určitou klientelu, a jednak i nějakou tou regulací prostě, která se týká ochrany přírody. A to vidím jako v pořádku.

T: A mohou být psycho-sociální charakteristiky obyvatel některých těchto regionů (přihraniční oblasti, to, že jsou tam lidi „náplavou“ atd.; původ, vzdělání, to už jste vlastně zmínila, identifikace s regionem, či fobie vůči místnímu (starousedlíkům) respektive naopak cizímu, turistům, překážkou ekoturismu a nebo udržitelnosti?

R: No tak to samozřejmě může být problémem. To je zcela jasný. Zejména, já tvrdím, to vzdělání stoprocentně. Tam vidím největší limit. A to samozřejmě, že kolikrát ti lidé jednak buď mají vůči turistům velkou nedůvěru a neochotu jako se zúčastnit. Tak to může být taky určitý limit. Ale věřím, že překonatelný. A tím, že opravdu ti lidé budou férově zapojeni a férově vzdělání a tak dále. A to, že někde přerušíme kulturní identitu, je zas otázka vývoje a generací. Než ti lidé prostě s tím prostředím splynou. To se asi těžko s tím něco zásadního udělá. Rychle.

T: Myslíte si, že existují nějaké legislativní překážky rozvoje ekoturismu v chráněných oblastech České republiky? Vy jste říkala, že ten zákon v podstatě umožní ekoturismus.

R: No ne. To je samozřejmě filozofické nastavení. Já si nemyslím, že by existovaly de facto překážky, protože ten cestovní ruch je pouze regulován tím. On jím není zakázán v chráněných územích. Naopak si myslím, že tím, jak je nastaven, tak je schopen udržovat ta území prostě v takovém stavu, aby pro ten ekoturismus byly zajímavé. Pro tu klientelu, která chce dělat ekoturismus. Takže neberu to, jako že je tam zajišťována určitá úroveň ochrany a přírody jako limit, ale naopak základní prostě podmínku pro ekoturismus.

T: Myslíte si, už skoro závěrem, mám poslední tři otázky...

R: Já budu muset jít...

T: Myslíte si, že je... Ještě deset minut máte. Myslíte si, že je možné vytvořit obecný teoretický model udržitelnosti ekoturismu na dané území?

R: Úplně obecný model jako pro dané území?

T: Model, teoretický model udržitelnosti ekoturismu na daném území.

R: Ta otázka je dost, bych řekla, zapeklítá. Myslím, že se dají prostě nastavit určité zásady, určité principy, co je možné, co není možné. Nastavit nějaká certifikační schémata. Dají se nastavit nějaké vzdělávací kurzy. Právě třeba ty průvodce přírodou, ale to není až tak o teorii, ale samozřejmě to vychází z nějakých základních teorií udržitelnosti. Jako je třeba ta únosná kapacita a ekologická stopa, což je inverzní, v podstatě, princip. Kde vlastně znáte určité principy a znáte dopady. Na základě toho v tom daném území můžete nastavit jakýsi model, jak je třeba na Roraimě. Kdo, v jakém počtu, kde, v jakém místě bude fungovat. Takže tam když vědí, že prostě mají pět přespávacích ploch a kapacitu na den čtyřicet na těch pěti přespávacích, že mají dva průvodce, kteří tam mohou fungovat. Že jsou to místní průvodci a jak jakým způsobem, kudy se pohybují a jak interpretují. Do značné míry má tady jakýsi podklad pro fungování.

T: Já se spíš ptám na konkrétní věc. To znamená, pokud mám území, jestli si můžu vytvořit teoretický model, podle kterého bych byl schopen odhadnout, jestli ekoturismus bude udržitelný nebo nebude.

R: Já se obávám, že takhle teorie nemůže fungovat jako v praxi. Že vám prostě ty spíš jako teoretické modely mohou poskytnout základ, abyste ten praktický režim prostě toho fungování, tam navodil. Ale nevím přesně jaký prostě si představujete teoretický model.

T: To, že bych právě přistoupil k území, znal bych ho z teoretického hlediska a vzal bych teorii, jak ji vykládá literatura.

R: Dobře, ale to znamená stejně dlouhá léta empirického pozorování toho, co způsobuje ten turismus a museli byste to přesně měřit indikátory. To je jediná možnost, kde prostě najdete ty správné indikátory, které v daném území má smysl fungovat. Který vám ponese více jako kdyby těch dopadů v jednom indikátoru. Od toho jsou to indikátory. A prostě ty musíte dlouhodobě sledovat. To nikdy nevyvodíte, jakože na základě jednoho propočtu. Až budete mít desetiletý, dvacetiletý jaksi pozorování a výklady toho prostě co ten turismus způsobuje jak na přírodu, tak na kulturu konec konců těch lidí, tak lze nějaký model vytvořit. Čili potřebujete data, abyste vytvořil tento model pro to dané území. To je jediná možnost.

T: Poslední dvě otázky. Myslíte si, že je možné na základě teoretického modelu ekoturismu stanovit potenciál území k udržitelnému rozvoji v rámci ekoturismu? To znamená, pokud si ten teoretický model vytvoříme, jestli jsme schopni říct, jestli má potenciál k rozvoji v rámci ekoturismu?

R: No tak samozřejmě ony existují obecně modely na hodnocení potenciálu a zrovna třeba jedna má studentka teďka dělá na hodnocení potenciálu udržitelného rozvoje turismu. To znamená normálně, když hodnotíte potenciál turismu, tak vlastně hodnotíte určité formy cestovního ruchu, jaký je pro ně potenciál v tom daném území. Takže vy tam musíte vybrat formy, které jsou udržitelné a hodnotit jejich potenciál pro to dané území a samozřejmě odčítat ty hodnoty, které snižují ten potenciál, jako ty snižující. Tak asi lze dospět k hodnocení udržitelného rozvoje cestovního ruchu pro dané území.

T: Tím jsme v podstatě skončili. Poslední otázka, snad jestli byste chtěla něco dodat, ale myslím si, že to bylo docela vyčerpávající. Něco důležitého o čem jsme nemluvili, nějakou poslední glosu a případně otázku, kterou byste sama položila, kdybyste dělala podobný výzkum?

R: No, těch glos by bylo asi hodně, ale z hlediska celé té věci si myslím, kdyby cestovní ruch přispěl, aby člověk zase jako trochu rozuměl tomu svému místu v přírodě a že je vlastně určitou opravdu součástí a jak v ní funguje a trochu i pochopení, kultura, rozdílnosti. Kdyby k tomuto to přispělo, tak to splní obrovskou funkci a to je ten největší, podle mě, potenciál turismu, který je. A otázku, kterou bych pokládala lidem? Asi, jestli chtějí fungovat, cestovat udržitelně, jestli mají vůbec ten zájem, jo? To je asi podstatný. A pak si myslím, když někdo chce, tak si najde ty způsoby a pídí po nich a to je asi ten základ.

T: Děkuji vám pěkně.

Rozhovor číslo 2

Den: 26.2.2014

Místo: Ostrov nad Ohří

Respondent: Bc. Jiří Loskot

Pracovní pozice: kontaktní osoba Geoparku Egeria, Muzeum Sokolov

Tazatel: Cestujete rád?

Respondent: To určitě.

T: A kam třeba, nebo jak často?

R: No to je právě, protože mám malý děti, takže jako jsme vůbec necestovali. Jinak jako cestoval jsem. Mluvil jste o tý Austrálii, tam jsem taky byl. Byli jsme v Americe, láká mě třeba jižní Amerika, jihovýchodní Asie.

T: To vám určitě Martina referovala.

R: No to jo, něco už jsem od ní zaslech. Ona tam často jezdí.

T: Takže cestujete velmi rád, ale teď je to trochu omezený z toho důvodu tý rodiny. To je přirozený.

R: Přesně tak.

T: Máte rád přírodu a krajinu přirozenou, nepoznamenanou lidskou činností, nebo spíš krajinu přetvořenou člověkem, kulturní památka a sídla?

R: Určitě přirozenou.

T: Přirozenou. Můžete mi dát nějaký příklady. Jaká je třeba vaše úplně nejoblíbenější krajina?

R: Taková, líbí se mi, když to tak vezmu tady u nás nejbližší, tak to západní, severní Plzeňsko.

T: Český les?

R: Český les, nemusí to být úplně nejvyšší takový kopce, hory. Stačí taková zvlněná krajina s lesem. Občas nějaká louka, pole. A... v podstatě...

T: Takže se vám líbí tady ten region.

R: Tak, tady ten region. A trochu možná tady na ten východ tady od nás. I když jo, tady se mi to taky líbí samozřejmě.

T: Takže máte třeba na mysli přímo Doupov?

R: No Doupov to je ještě, už moc takový hory. Takový mám rád trochu takový zvlněný. Nemusí to bejt úplně nejvyšší hory. Pak nějaká taková přirozená krajina, les.

T: Takže Slavkovský les, ne ty nejvyšší polohy.

R: I když Slavkovský les, je hezký, to je taková ta zas ta náhorní plošina, jo. Že to je takový, nejsou to takový ty vysoký hory a že jsou tam hluboký údolí, ale...

T: Je to zvlněný v té vyšší nadmořské výšce.

R: Tak. Takže Slavkovský les se mi taky jako určitě líbí, no.

T: Zajímá Vás, jak se provádí ochrana přírody a krajiny, z jakých podkladů vychází, jaká má pravidla?

R: Určitě mě zajímá, ale ne, ne úplně jako do hloubky.

T: Takže, takže nestudujete nějaký materiály, ale zajímá vás, jak se to provádí třeba v praxi. A zajímá vás, jak se péče o turisty v praxi tvoří? Služby a jejich zázemí?

R: To určitě, protože v podstatě v tohle nějak trochu pracuji.

T: To vás určitě zajímá. Co je pro vás cestovní ruch a jaký k němu máte vztah? Teď hovoříme o tom termínu, co byste možná zahrnul.

R: Je samozřejmě poznávání nějakých míst a využívání služeb, který se na tom místě jaksi nabízejí. A co pro mě jako znamená? No v podstatě tohleto.

T: Takže pro vás znamená poměrně dost, celej ten aparát.

R: Jo, takhle, no, to určitě. Samozřejmě říkám, že jsou tam nějaký ty doprovodný služby, který se tam nabízejí v tom cestovním ruchu. Takže v tom si myslím, že je to zajímavý.

T: A zase ještě jedna trochu bližší otázka. Vlastně k tomu už jsem se částečně ptal. Co je pro vás ochrana přírody a krajiny? A jaký k ní máte vztah jako k ochraně přírody a krajiny? Vy jste říkal, že Vás zajímá, ale vy vlastně sám k ní nemáte úplně vztah, protože spíš se vyskytujete v tom cestovním ruchu, protože geoparky jsou jaksi součástí cestovního ruchu, takže to nemá tolik společného s ochranou přírody a krajiny? Rozumím tomu správně, nebo nějakým způsobem můžete spolupracovat s CHKO?

R: Určitě. Určitě ano. Spolupracujem a dokonce když jsme podávali tady tu žádost, když se podává úplně ta nominační dokumentace, tak se podává taková ta žádost o členství v těchto národních geoparcích, tak tam musí bejt podepsaný jako partner CHKO. Pokud se na tom území nachází.

T: To znamená, vy jim tu koncepci musíte představit a oni s tím musí souhlasit.

R: Tak. A ona v podstatě CHKO je asi taková u nás tady jediná, nebo s námi nejvíc spolupracující organizace. Taková nejnadstandardnější spolupráce v rámci toho našeho geoparku. Takže.

T: Jo, to myslím, že jste to shrnul dobře. Jak dlouho jste v cestovním ruchu zainteresován a v jaké konkrétní oblasti? Předpokládám, že ty geoparky jsou spíš cestovní ruch, než ochrana přírody. To znamená, jak dlouho už jste již v této oblasti zainteresován?

R: 2006. Takže to máme 8 let.

T: To už ano. To už bude 8 let. A předtím teda jste říkal, že jste absolvoval v roce 2003.

R: To jsem byl ještě v Liberci, tak jsem tak jako občas dělal u táty. Měl stavební firmu. Takže ve stavebnictví. K tomu jsem hrál hokej, takže jsem si přivydělával takhle.

T: Takže 8 let v cestovním ruchu. Čím si myslíte, že může cestovní ruch regionu prospět?

R: Tak tomudle regionu určitě může prospět a asi prospívá. Když to vezmeme jako lázeňský trojúhelník.

T: A čím konkrétně?

R: Já bych jenom ještě řekl, kromě teda toho lázeňství, je to tady hrozně zajímavý. Jako když to vezmu z pohledu někoho, kdo se tady nenarodil a kdo třeba nemá k tomu takovej vztah, tak jsem sem šel s tím, že to Sokolovsko, to jsou prostě doly a není to ani hezký, ale je tady strašně zajímavá historie a je tady spousta řekněme lokalit a území, který jsou nedocenený v národním cestovním ruchu. Takže nějaká, propa... kdyby se jaksi vytvořila nějaká větší propagace, což by měl mít za úkol ten geopark a k tomu se vytvořily nějaký služby doprovodný, tak by se určitě zde ten cestovní ruch uplatnil především na nějakých těch doprovodných službách...

T: Mohl byste jmenovat nějaké konkrétní atraktivity, které by mohly právě, nebo které by měly být, řekněme, v centru té propagace? Které by mohly být zajímavé v rámci té nabídky?

R: Tak určitě je to hornická historie Krušných hor a Slavkovského lesa. Jo tam prostě, tam Krušný hory, tam těžba cínu, stříbra, což teďka se i částečně děje skrz vznik toho Montanregionu Krušnohoří, že by se mělo zapsat do toho UNESCO. Co se týče třeba Slavkovského lesa, tak tam třeba zase je bohatá historie těžby cínu. Takže tam se vlastně vlastně otevírá ten náš dům Jeroným. Ten by měl právě tuhleto těžbu reprezentovat, byť nikdy nebyl nějak významný, co se týče výtěžnosti. No a pak samozřejmě je tedy ten lázeňskej trojúhelník, ten teda má svoji propagaci...

T: To je asi primární produkt tohoto regionu?

R: Přesně tak, ale na tuhleto hornickou historii bych určitě taky bylo dobré navázat. A v podstatě s tím souvisí i současná, jako, horničina. Tam bych mluvil třeba o tý těžbě.. na Sokolovsku, protože i to má svoje jakoby kouzlo. I když to tu krajinu jako trochu jinak přetváří.

T: Určitě. S tím souhlasím. A kromě té důlní činnosti a chápu, že vy jste hlavně v této oblasti, myslíte si, že i z hlediska biodiverzity druhů fauny a flóry je to tady zajímavé?

R: Určitě. Když vezmu ten Slavkovský les, kterej není tolik v podstatě osídlený, což vycházelo z toho, že tam byl nějaký výnos ve vesnicích, císaře, ono se tomu dřív říkalo i Kaiserwalt, takže se tam dost zachovala taková nějaká, řekněme původní... skladba...

T: nebo portfolio těch druhů?

R: Přesně tak. Takže třeba ten Slavkovský les, zrovna, bych považoval za zajímavý.

T: A ještě taková doplňující otázka k tomu. Myslíte si, že v tom hraje velkou roli interpretace? Vy jste hovořil o těch dolech. Tam jsem byl a vlastně mám zkušenost s tím, že tam byl ten průvodce, který nás musel vzít. Možná z hlediska bezpečnosti. Který nám nějakým způsobem předával ty informace. Myslíte si, že to má velkou roli v obecně v cestovním ruchu v tomto regionu interpretace?

R: Tohle je hrozně zajímavý no. Jako když si chci vyjít do přírody, tak většinou si chci vyjít sám, ale pokud je tam nějaká zajímavost, tak ten průvodce, pokud je opravdu dobrý, tak skutečně může předat jako velice zajímavou informaci a to místo mi ukázat ještě v úplně jiným světle. Zajímavějším. Určitě interpretace hraje velkou roli.

T: Máte ještě něco?

R: No, že já jsem jenom chtěl říct, že v podstatě v rámci těch geoparků se tak jako uvažuje vždycky o nějakých těch geoprůvodcích takzvaných. Takhle to třeba funguje u našich kolegů. My jsme sice geopark Egeria, ale jsme součástí Česko-uherského geoparku, což znamená, že spolupracujeme s bavorákama, tam to funguje tak, že oni tam mají průvodce po těch lokalitách, jo. A je to postavený hlavně na těch průvodcích. Nebo takové hlavní téma pro ně, že jo.

T: Takže to je vaše taková motivace? Takto byste chtěli, aby to fungovalo? Nebo jako dobrá zkušenost.

R: V podstatě v těch geoparcích to tak jaksi i funguje. Nebo ne funguje, tady u nás to nefunguje teda zatím, ale na takový teoretický úrovni se to bere jako jedna z takových možností tý interpretace. Ti geoprůvodci.

T: A čím si naopak myslíte, že může cestovní ruch regionu uškodit? Nemusíme brát v potaz jenom ten, řekněme ten ekoturismus a ty udržitelné formy cestovního ruchu, nebo tu, ve které jste vy přímo zainteresován. Ale třeba můžete přemýšlet i o lázeňství. Může nějakým způsobem cestovní ruch obecně uškodit regionu?

R: Tady já jako nějaký nebezpečí extra nevidím. Lázeňství...

T: A z jakýho důvodu to, jestliže nevidíte žádný nebezpečí. Je to proto, že tu je nedostatek pracovních příležitostí?

R: To za první, to určitě. To je ten cestovní ruch, to vlastně vy jste na to řekl, že u nás možností je tady trochu tu zaměstnanost, protože tady to je opravdu bída. Tak tady nějaký ty pracovní místa vytvořit. A takže tady z toho pohledu určitě ne a lázeňství to si jako to nějakou svoji udržitelnost si myslím pohlídá.

T: Myslíte si, že nemůžou bejt ohrožený, pokud se bude rozvíjet cestovní ruch ve Slavkovském lese, jestli nemůže bejt nějaký ten, řekněme, hydrologické systém narušený, kterej by mohl potažmo nebo případně řekněme nějakým způsobem synergicky narušit lázeňství, protože to je samozřejmě závislé na těch pramenech?

R: Jasně. Todle neumím říct, ale myslím si, že ne. To spíš bych viděl nějakým průmysl, že by to zničil víc. Nevím teda jak, jestli třeba těžební, než ten cestovní ruch. V tom vidím větší nebezpečí, než v tom cestovním ruchu.

T: Může dle Vás cestovní ruch být dobrou volbou jako hlavní či vedlejší prostředek rozvoje regionu či oblasti? To znamená, my jsme tady hovořili v této oblasti pravděpodobně, co jsem porozumněl, je to podle vás stěžejní záležitost vedle teda důlní činnosti?

R: Vedle důlní činnosti v podstatě to vidím jako stěžejní záležitost v současné době.

T: Takže by to mohl bejt jako hlavní prostředek rozvoje?

R: Jako hlavní. Jako myslím si, že je to vidět na tý Sokolovský uhelný. Ta se snaží už nějaký doly zavírat, už se to rekultivuje. A v podstatě to přetváří na nějaký lokality, kde bude možnost právě rozvoje cestovního ruchu ke vzdělání, třeba to je jezero Medard. Jestli jste o tom slyšel...

T: Že naplní ty doly vodou...

R: Tak, tak. Kolem toho udělaj nějaký vzdělávací, já nevím co všechno, cyklostezky a takovýhle. Takže nevidím jinej, jinou možnost, protože nevím nějaký investoři se sem zatím nechystaj. Nevím o nějakých extra velkých, že by třeba automobilovej průmysl, nebo takhle. Takže to asi zatím bude asi jediná možnost tady toho hlavního rozvoje toho regionu.

T: A ještě taková trochu doplňující otázka, ale už jste to částečně řekl. Jaká mohou být úskalí toho cestovního ruchu a jaké mohou být přínosy? Přínosy jsme řekly teda zaměstnanost a úskalí, to jsme shrnuli, že tady moc úskalí nevidíte v současné době.

R: V tom cestovním ruchu, úskalí. Jako že buďto negativní dopady a nebo co by tomu mohlo bránit?

T: Co by tomu mohlo bránit?

R: Jo tomu rozvoji cestovního ruchu. No co by tomu mohlo bránit? Peníze. Někakej. No možná by to byly peníze, protože ty doprovodný služby taky vyžadují nějaký investice. Nevím jestli, říká se tady, že tady není příliš mnoho odborníků. Třeba vysokoškolsky vzdělaných lidí. To ale ovšem neumím říct. Protože tady není žádná Univerzita.

T: Takže pracovní síla řekněme, erudovaná pracovní síla.

R: Tak, tak. A vlastně jedná se taky o řeči. Protože, jazyky, teda.

T: Jaký si myslíte, že jazyky je tady potřeba umět?

R: Ruština, němčina, angličtina.

T: Takže, z toho soudím, že klientela je tedy německá, ruská a někdy sem...

R: A pak nějaká takováta, která umí anglicky. Ale hlavně ta ruština, němčina. To tady je nejdůležitější.

T: A to je v současné době hodně tristní?

R: Jo.

T: A teďka se zase vrátíme na tu vyšší úroveň. Co pro vás hlavně představuje cestovní ruch v České republice?

R: Jako nějaký téma, které to reprezentuje?

T: Tak. Když se řekne Česká republika, cestovní ruch. Co si představíte pod tím, že jsou, řekněme nějaké vlajkové lodi cestovního ruchu? Vůbec nemusíte dlouho přemýšlet. Zkuste říct, co vás napadne.

R: Tak v první řadě Praha.

T: Praha jako samostatná atraktivita.

R: Jako samostatná atraktivita, přesně tak. Pak samozřejmě zámky, nebo nějaký tydlety kulturní památky určitě.

T: Takže nějaký poznávací cestovní ruch.

R: Tak. Tak. Lázeňství určitě taky patří do toho. No a pak sportovní vyžití.

T: Takže hory.

R: Hory, no. Přesně tak.

T: Co si představujete pod pojmem udržitelný rozvoj?

R: Udržitelný rozvoj. Víím, pan Zelenka, ta jeho zelená knížka. To byla bible no. No tak samozřejmě je to rozvoj nějakýho cestovního ruchu na daném území, ale v takový míře, aby se nepoškodila ta biodiverzita, která se na tom daným místě asi nachází.

T: Dobře. Takže hlavně myslíte, že je to otázka biodiverzity?

R: No nebo zkrátka toho životního prostředí.

T: Já se dostávám teďka trochu blíž k tomu samotnému termínu udržitelnost. Rozumíte tomu jinak, než termínu udržitelný rozvoj?

R: Udržitelný a jako udržitelný rozvoj?

T: Vidíte mezi těmito dvěma termíny nějaký rozdíl?

R: Do určitý míry bych viděl. Udržitelnost, že se to prostě udržuje takový, jaký to je. Ale když je udržitelný rozvoj, tak by se to mělo rozvíjet, ale tak nějak udržitelně. Takže určitej rozdíl tady je.

T: A teďka ještě jedna z tohoto soudku. Co pro vás znamená udržitelný rozvoj a udržitelnost konkrétně v cestovním ruchu. To znamená, kdybyte měl hovořit o konkrétních řeckneme systémech fungování nebo konkrétních znacích, podle kterých byste poznal, že systém cestovního ruchu je udržitelný, co by pro vás bylo zásadní v tomto ohledu? Řekněme, když byste někam přijel a hodnotil, jestli je to udržitelný systém, nebo není. Sám z nějakýho vnějšího pohledu.

R: Jo, jojo. To je asi jako jestli je to udržitelný, to máte asi.. Když to třeba vztáhneme tady na Slavkovský les, já to třeba vidím na udržení přírody, nějakýho toho přírodního rázu, byť tam prostě dochází k rozvoji toho cestovního ruchu, jsou tam nějaký doprovodný služby, samozřejmě je tam víc turistů, ale neustále se prostě udržuje ta krajina, nebo je tam třeba daná lokalita prostě v nějakým původním a co nejmíň se jaksi zasahuje právě do tý její přirozenosti.

T: A já, další otázka...

R: Jo...

T: Promiňte, pokračujte...

R: Já jen jestli jsem dobře odpověděl.

T: Ne, tady není dobře nebo špatně, já to v podstatě nechci hodnotit vůbec. Já chci jenom slyšet jaký na to máte názor. Ale další otázka, která na to vlastně navazuje je, je právě co si myslíte, že je klíčem k udržitelnosti v cestovním ruchu obecně a právě v této oblasti, protože vy jste zmínil turisty a jejich počty. Je třeba klíčem únosná míra, únosná kapacita?

R: Já si to jako neumím představit, že by tady bylo tolik turistů, že by to prostě tady všechno zničili, jo. Ale je to klíčem. Samozřejmě. Jako důležitý je prostě udržet ten přirozený ráz krajiny. Jako jestli někdy přijede prostě tolik turistů, že tohle opravdu budem muset řešit, tak je to bude otázka. Zatím to prostě takhle tady nevidím. Možná netýká se lokality typu SOOS nebo to, ale tam už prostě si ten správce toho, si tu udržitelnost nebo si udrží, nebo si udržuje. Když třeba vezmu nějaký lokality, který jsou opravdu teda teďka navštěvovaný a jsou atraktivní jo a ta udržitelnosti je tam skutečně důležitá, tak řeckneme tam to funguje. Ale když vezmu nějaký lokality, který ještě třeba nejsou tak navštěvovaný, není tam nutná ta udržitelnost, tak pokud by někdy došlo k tomu, že prostě těch turistů tam bude tolik, že ta udržitelnost bude nutná, tak samozřejmě bude nutný ten přirozený ráz dál udržovat.

T: Dobře. A vy jste vlastně říkal, že si nedokážete představit, že by nějaký typ nebo forma cestovního ruchu zničila tu oblast na tolik, že bysme tohleto museli řešit, tu únosnou kapacitu.

R: Zatím.

T: Existují podle vás nějaký formy či druhy cestovního ruchu v tomto duchu, jak jste právě zmínil, které explicitně vedou k udržitelnosti?

R: Možná nějaký ten jako, jak bych to řeck, sportovní cestovní ruch, jo. Cyklistika, lyžařství. Ted' v podstatě, vidíte, jste mě navedl, sjezdování, jo.

T: To si myslíte, že je to udržitelné v určité míře?

R: Takhle já možná jsem teďka špatně pochopil otázku.

T: Existují podle Vás nějaké konkrétní formy či druhy cestovního ruchu, které explicitně vedou k udržitelnosti?

R: Jo takhle, tak to jsem špatně řeckl. Který vedou...

T: A vy jste měl teda na mysli formy, které by teda mohly...

R: No, který tu udržitelnost budou víc vyžadovat. Kde je větší zásah do tý přirozený..

T: Tak já se Vás spíš ptal na to druhé. Jestli jsou nějaké formy, které explicitně vedou k udržitelnosti?

R: Jasně, tak to jsem...

T: Ne v pořádku, to je dobře, že jste se zeptal.

R: Tak třeba zrovna ten geopark jo, ten by jako jeho hlavním cílem pro nějaký udržitelný cestovní ruch v rámci toho geoturismu být mohl.

T: A proč si myslíte, nebo z jakých konkrétních důvodů může ten geopark být udržitelný?

R: No to je zajímavá otázka, z jakých konkrétních důvodů může bejt udržitelný? Ten geopark má hrozně širokej nějaký akční rádius toho cestovního ruchu, ale v nějakých těch formách, protože se jedná nejen jako o propagaci a dostání turistů prostě na daný místo. Jedná se taky vlastně o nějaký management lokalit, o péči o tu lokalitu. Takže z tohoto důvodu vlastně by měl udržovat tu udržitelnost toho cestovního ruchu.

T: Hm. Dobře. Jak rozumíte termínu alternativní cestovní ruch. Říká vám to něco?

R: No říká, alternativní cestovní ruch. No jsou to nepříliš řeckneme mainstreamový formy cestovního ruchu no.

T: A jak rozumíte termínu ekoturismus, myslíte si, že je v českém prostředí jasně definován?

R: No to není, úplně jasně definován asi není. A jinak jako ekoturismus, samozřejmě turismus, který je zaměřen na ekologii, na ochranu krajiny.

T: Myslíte, že ekoturismus je dobrým nástrojem rozvojové politiky k aplikaci udržitelného rozvoje v regionu či oblasti? Pokud ano, proč?

R: To určitě. No už jenom z toho důvodu, že vlastně jde o nějakou ochranu přírody. Proto si myslím, že explicitně míří k udržitelnosti.

T: V jakých oblastech či regionech je podle vás možné ekoturismus realizovat? Pokud nebudeme myslet jenom o našem regionu.

R: Jo, v rámci České republiky...

T: Může to být v rámci republiky, nebo v rámci světa. Cestoval jste. V Austrálii jste říkal, že jste byl. V Americe, tak myslíte si, jaké jsou takové typické, nebo nejlepší, příhodné oblasti pro ekoturismus?

R: No nejlepší, kde je neporušená příroda.

T: Takže si myslíte, že neporušená příroda je klíčem k ekoturismu, to znamená, že tam musíme začít.

R: Hmm. I když neporušená příroda se dneska těžko definuje, ale tak nějak nějaká původní, kde ještě ta civilizace tolik nezasáhla.

T: Jaké jsou podle vás největší devízy ekoturismu, a jaká jsou naopak jeho úskalí? Takže devízy už jste mi částečně řekl. To znamená má v sobě explicitně i implicitně ochranu přírody. Jaká mohou být úskalí ekoturismu, jestli si myslíte, že nějaká jsou samozřejmě?

R: No já si dneska žádný nevybavuju.

T: Myslíte si, že nejsou?

R: No jsou, ale jako úplně jsem se tím ekoturismem nikdy nezabýval, takže si teďka neumím jakoby představit nějaký úskalí, který by mohl...

T: Představte si, že je nějaká příroda, která právě není příliš narušená, a my tam teďka chceme realizovat cestovní ruch.

R: Já to vidím tak, že ten ekoturismus ale to musí realizovat tak, aby samozřejmě zůstala neporušená, ale...

T: Z toho soudím, že myslíte, že ekoturismus sám o sobě bude zajišťovat to, že to bude udržitelné, to znamená, bude nějakým způsobem realizovat počty návštěvníků a tak, jinak by to nebyl ekoturismus?

R: Pokud by počty návštěvníků mohly narušit ten přirozený ráz, tak třeba i dojít tady k tomu, že bude regulovat, ale myslím si, že sám o sobě ten ekoturismus by měl, jeho prvořadým úkolem, by měla být právě přirozenost toho přirozeného rázu. I když tam bude docházet k nějakému rozvoji, tak furt udržovat ten. I když je fakt, že může nastat situace, že to prostě nevyhodnotí správně a může ten ekoturismus vlastně narušit ten přirozený ráz. Jako připouštím to.

T: Teď přecházíme ke specifitějším otázkám, které nejsou tak úplně z Vaší oblasti. Budou právě směřovány k tomu ekoturismu, ale pro tento případ bychom si mohli říct, že geoparky jsou součástí ekoturismu, tak jestli bych Vás mohl poprosit, že byste o tom přemýšlel v tomhle duchu. To znamená, pokud se Vás budu ptát na ekoturismus, tak můžete si představovat ten geoturismus nebo ty geoparky a odpovídat v tomhle duchu, aby to pro Vás bylo jednodušší.

R: Jo jasně.

T: Jaké si myslíte, že mohou být konkrétní bariéry rozvoje ekoturismu, případně konkrétní formy geoparku v českém prostředí? Vy už jste zmínil...

R: Peníze. Vy jste to chtěl říct, že jo? Určitě to budou peníze. Teďka ta ekonomická situace v podstatě je asi ta největší bariéra. Kromě toho dneska se spousta věcí financuje z Evropské unie, když už jde teda o nějaký i větší i menší neinvestiční projekty. Téměř nikdo Vám také jen tak nedá peníze. Ještě nějaký dáj ministerstva, něco dá kraje, ale tam to asi všude končí. Jinak si každé tak nějak má peníze jenom na nějaký svůj provoz. A teď se říká, že ta Evropská unie třeba na rok, než se udělají nové programy, protože končí programovací období. Takže tam rok bude nějaký hluchý místo, což bude asi třeba i problém. To nejen asi teda v cestovním ruchu, ale asi třeba i ve stavebnictví. To jsem možná trochu odbočil.

T: No to asi má docela souvztažnost a návaznost.

R: No určitě to bude mít. No ono to se všim souvisí, takže ty peníze určitě. To bude největší problém.

T: Myslíte si, že biologicky a kulturně rozmanitá místa představují určité bariéry. Biologicky a kulturně. Bariéry rozvoje ekoturismu sama o sobě? Vy jste hovořil o tom, že si myslíte, že kulturně je to tady zajímavé, jako region z hlediska toho hornictví a...

R: Určitě.

T: A myslíte si, že to může být samo o sobě bariérou v tom duchu, řekněme, když je biologicky zajímavé místo? Vy jste hovořil o tom, že to může být tam, kde je mnohá panenská příroda. Tam kde je ekoturismus realizován. Může to samo o sobě být bariérou? To znamená: Je záhodno vytvářet produkt cestovního ruchu, ekoturismus, nebo jakýkoli jiný produkt v místě, kde by to mohlo vlastně narušit tu samotnou podstatu? Pokud hovoříme třeba o CHKO nebo o národním parku, tak tam je v zásadě hlavní téma ochrana. Není ekoturismus nebo cestovní ruchu...

R: Musely by se nastavit nějaká pravidla. Jako samozřejmě do kterých by mluvili samozřejmě třeba CHKO, do kterých by mluvili třeba ty ochranáři, ale zároveň... do určitý míry to bariérou být může, ale neumím si teďka konkrétně představit, jaká bariéra by to byla. Třeba jako konkrétně jakou lokalitu by to narušilo. Protože když se třeba bavíme o CHKO, je tam spousta zajímavostí...

T: Vemte třeba biologicky zajímavé druhy, které jsou třeba i endemické, co se týče rostlin ve Slavkovském lese.

Myslíte si, že třeba to může být narušeno, tam by to mělo být zaručeno správou, jak jste řekl, nějakou formou regulace.

R: Tak tak. Jako když to vezmu třeba konkrétně, máme tam ty křížky jestli znáte ve Slavkovském lese že jo, tak tam jsou myslím endemický nějaký ty rostliny na té úpolínový louce a prostě je tam zákaz vstupu, ale k těm křížkům se dostanete, můžete nějak to tam vidět tu krajinu a takhle prostě nějakou regulací to tam prostě omezovat případně nějaké ten přístup, aby se ty endemity, což je důležité, aby se prostě nezničily.

T: Do jaké míry mohou fyzické bariéry rozvoje chráněných území ČR limitovat rozvoj ekoturismu? Fyzické bariéry z hlediska řekněme hor, nebo nepřístupnosti. A doplňující otázka: Je infrastruktura v České republice nakloněná ekoturismu? To znamená, myslíte si, že tu existuje určitá infrastruktura? Vy jste hovořil o tom, že musí být určité zázemí. Vlastně jste zmínil to, že vy sami zázemí pořádně nemáte.

R: No určitě.

T: Jestli byste mohl začít tou první, to znamená fyzické bariéry, reliéf krajiny?

R: No teď vlastně jste i narazil na to, že v podstatě existují jestli třeba bereme i lokality, který jsou špatně.. nebo kde by se dal ten ekoturismus dělat, ale jsou špatně přístupný, tak tady samozřejmě je nutný potom zásah do krajiny. To je pravda. To jsme narazili vlastně na to, že tady už se to trochu tluče, tady už nějaký nebezpečí je a teď je otázka jak tohle vyřešit. Napadla mě tady lokalita jedna, která je třeba zajímavá, ale není přístupná. No a teď jako už jsme kolikrát řešili, co s ní. Jo? Takže..

T: Jaká byla východiska?

R: No nechali jsme to tak, jak to je... Já nevím jestli třeba znáte Bublák? Je to jak je SOOS, tak jak tam prostě vybublávají ty bahenní sopky a takhle, tak ještě existuje v takovém háječku taková lokalita. Tam jsou takový jezírka s vodou a tam vybublává oxid uhličitý prostě jak se odplyňovává tak Chebská pánev. A protože tam nikde nelze zaparkovat, tak jakoby je tam stráž a ta silnice je tam úzká, takže na ní nelze zaparkovat a vlastně se tam, protože tam je všude bažina a mluvilo se tam o povahu, takže v podstatě když jsem se bavil s místní samosprávou, nebo takhle, tak oni to prostě chtěli nechat tak, jak to je. A kdo to ví, tak ať si tam nějak prostě dojde a nechalo se to.

T: Nechtěli zasahovat více do krajiny...

R: Nechtěli zasahovat, tak. A v podstatě postupem času musím říct, že to bylo asi nejlepší řešení.

T: Další otázka se týká toho, co vy už jste zmínil, takže můžete jenom krátce. Jak moc velkou bariérou může být často omezená vzdělanost, vzdělanostní úroveň chráněných regionů či oblastí České republiky?

R: Mluvíte jako o třeba vzdělanosti v oblasti třeba nějaký ekologie nebo obecně?

T: V oblasti spíš geograficky. To znamená oblast Karlovarského kraje, a jestli tu může být bariérou vzdělanost. Vy jste hovořil o tom, že ti zaměstnanci často třeba nemají dostatečnou úroveň vzdělání pro interpretaci, pro podávání informací a tak dále.

R: No, vzdělanost. Je to trošku problém určitě a zase na druhou stranu může bejt spousta lidí, co se týká zrovna tý interpretace, kteří v tom nejsou vzdělání, ale mají osobní zkušenost a umí to třeba podat dobře. Ale pokud' to vezmeme obecně, globálně, tak vzdělanost určitě je důležitá.

T: A tady u nás v regionu je to konkrétně problém? Nebo je to téma?

R: Je to problém. Jako kdybych vzal, že by tady byla univerzita, jako je v Hradci, která je zaměřená na cestovní ruch, tak samozřejmě ty služby tady asi by byly na úplně jiný úrovni, než jak to je teďka. Teď nemluvíme teda jenom o tom lázeňství, ale celkově o tom regionu.

T: Mohou být psychosociální charakteristiky některých těchto regionů: příhraniční oblasti, náplava, což je případ tady Karlovarského kraje, původ, vzdělání, identifikace s regionem, fobie vůči místnímu či starousedlíkům, respektive naopak cizímu, turistům, překážkou ekoturismu a nebo udržitelnosti?

R: Ekoturismu, udržitelnosti. Může to být překážkou i turismu jako takovému jo bych možná řek.

T: Já si myslím, jestli může být problém to, že lidé jsou svým způsobem vykořeněný tady, protože to byly tu Sudety, spousta lidí je tady nových...

R: Takhle, vím, že to problém je. Nikdy jsem to teda nevtahoval přímo na ten cestovní ruch, ale normálně na obecně bytí. Víím, že to trošku problém je, ta identifikace s krajinou je důležitá a právě i zvlášť v tom cestovním ruchu.

T: Takže důležitý je, aby se identifikovali a potom je důležitý aby si zvykli na přítomnost těch turistů, což tady asi není tak problém.

R: No to si myslím, že tady není zas není takovej problém.

T: Myslíte si, že existují nějaké legislativní překážky rozvoje ekoturismu v chráněných oblastech České republiky?

Tohle je hodně konkrétní otázka, pakliže se tím nezabýváte, tak asi...

R: Těžko říct no, to asi by věděli zaměstnanci CHKO. To víc.

T: To já se jich na to zeptám. Tak můžeme přikročit k další. A tady to už je vlastně konkrétní jádro toho problému, který já se zabývám. Myslíte si, že je možné vytvořit obecný teoretický model udržitelnosti ekoturismu na daném území? To znamená, pokud si vezmeme nějaké, řekněme, teoretické podmínky území. Todle už je, říkám, hodně konkrétní otázka, ale pokud nebudete vědět, vůbec to nevádí. Jestli... vezeme si nějaké území, já teda budu hodnotit území. Mám nějak na papíře napsáno, jak to území vypadá a jestli můžu vytvořit, určit teoretický model udržitelnosti. To znamená stanovit si, za jakých podmínek bude ekoturismus na daném území udržitelný.

R: To určitě je možný tady to takhle stanovit.

T: A setkal jste se s tím, že by už se o to už někdo pokoušel? Právě v třeba v těch geoparcích říct si do jaké míry můžeme ty geoparky rozvíjet, aby to nenarušilo samotnou podstatu toho území a jeho udržitelnosti?

R: Tak ten náš geopark. V roce vlastně 2004 se dělala taková obrovská studie proveditelnosti, která jako navrhovala koncepci jak ten geopark víst a jako v podstatě tam byla i ta udržitelnost. Takže tak nějak se to tam věnovalo. Takže jsem se s tím setkal a do určité míry to jde pak teoreticky stanovit. Možná pak praxe ukáže, že to třeba lze udělat jinak, ale lze to udělat.

T: Takže si myslíte, že jsou pokusy o to stanovit nějaký teoretický model.

R: Tak, tak. Není to sice nějaký třeba jako legislativně daný, ale teoretický model lze jako určitě stanovit i když neříkám, že praxe bude stejná.

T: No to je hodně důležité. Myslíte si v návaznosti na toto, to je poslední z těchto specifických otázek, myslíte si, že je možné na základě teoretického modelu ekoturismu, to znamená vytvoříme si ten model, jak jste říkal, vytvořil jsem si ten model, stanovit potenciál území k udržitelnému rozvoji v rámci ekoturismu? To znamená, my si řekneme, teď to není o tom, jestli je to udržitelný... respektive, vezmeme si území a řekneme si, máme tyhle charakteristiky toho

území. Když tady budeme dělat ekoturismus, bude to udržitelné? Máme potenciál k tomu, aby se ten ekoturismus tady vůbec rozvinul a myslíte si, že toto je možné udělat ve Slavkovském lese?

R: Stanovit teda nějaký ten plán, nějaký ten model...

T: Na základě toho si říct, na základě charakteristiky toho území si říct, jestli má smysl v tomto regionu či konkrétně oblasti CHKO přemýšlet o tom, že budeme rozvíjet ekoturismus nebo geoparky.

R: Takže spíš otázka zní, jestli jako je nutný udělat ten model, jo?

T: To jsme si řekli teda, že se o to lidi snaží a jestli je na základě toho modelu, který bysme si vytvořili, možné odhadnou, jestli to území má vůbec potenciál? Teď už hodnotíme nějakým způsobem ty charakteristiky, a jestli je možné z toho odhadnout potenciál toho území pro rozvoj a jestli si myslíte, že to území má ten potenciál. Teď se omlouvám, to je dost komplikovaná otázka.

R: No, takhle jestli jako primárně samozřejmě v tom modelu je udržitelnost, ale pokud tam, samozřejmě tam musí být i ten potenciál, takže určitě je to možný. Jo.

T: Myslíte si, že to je možný jako v rámci té studie proveditelnosti zjistit. Jestli vlastně ta studie udržitelnosti řeší, jestli vůbec má smysl něco podnikat na základě nějakých ukazatelů.

R: Přesně. Na základě ukazatelů vlastně ona tam stanovila nějaký plán, jak by se to mělo rozvíjet a vlastně to souviselo i s tím Slavkovským lesem. Takže v podstatě říkám, je to možné. Jestli to takhle stačí.

T: Určitě. Je něco, co byste chtěl dodat, v rámci toho, co jsem se vás ptal, případně něco důležitého, něco o čem jsme nemluvili a myslíte si, že to je důležité pro tento region a pro tu práci, kterou vykonáváte?

R: No my jsme se o tom bavili vlastně na začátku. Ten region je teda opravdu, co se týče cestovního ruchu, velice atraktivní. My třeba jako geopark to máme rozdělený do nějakých šesti témat. Je tam nějaký vulkanismus, kterej vlastně byl jeden z nejmladších vulkanismů. Říká se, že to zeměřesení jsou ještě projevy postvulkanické činnosti. Čili to jsou takový zajímavosti, který určitě stojí za to víc jaksi propagovat a...

T: Vy jste říkal, promiňte, že jich je tam šest. Mohl byste mi ještě říct jaké jsou ty ostatní?

R: Geologie a geomorfologie. To jsou v podstatě takový ty šutráky a to je tady taky celkem zajímavý. Pak je to ta hornická historie, o tý jsme se teda bavili. Těžba uhlí a následná rekultivace té krajiny. Což říkám, vytváří taky velice zajímavou krajinu, kterou stojí za to dále interpretovat. Pak je to paleontologie a mineralogie, což už i sám Goethe, že tady se opravdu nachází zajímavý tady ty minerály, já se teda v tom úplně nevyznám. Ale jsou tady zajímavý lokality, který právě taky mají dobrou úroveň a vulkanismus. A to v podstatě ten český západ tohle všechno má tady na jednom svém území a málo kde najdete takovou skladbu zajímavých řekněme témat v tom cestovním ruchu tady v České republice teda mluvím, který lze vlastně takhle dál propagovat. Tady se sice... ještě jsem zapomněl jedno téma:

lázeňství, je jako samostatná. Tady se vlastně teda většinou když se sem jede do Karlovarského kraje, tak za lázněma.

Je tady spousta... dostane se sem spousta turistů. Ale ty lázně, pokud teda tady nechodíte jenom každé den na nějaký rehabilitace a máte tady třeba nějaký dlouhodobý nebo střednědobý pobyt, tak ty Vás neuspokojí. To projdete za jeden, dva, tři dny a je konec a myslím si, že právě navázat tenhle, tyhle ty ostatní zajímavosti navázat na tenhle lázeňské cestovní ruch a ty lidi z těch lázní prostě začít vozit tady do těch méně známých oblastí a ukazovat jim ty zajímavosti toho regionu.

T: Velmi zajímavé. A ještě, existovala by otázka, kterou byste položil, kdybyste sám dělal podobný výzkum, kterou si myslíte, že jsem třeba nepoložil?

R: Aha. Tak to jste mě zaskočil.

T: Ne, to je v pořádku, jestli Vás nic nenapadá.

R: Teď mě nic nenapadá, možná mě tak časem napadne...

T: Tak mi to třeba budete moct poslat emailem...

R: Jo, jo...

Rozhovor číslo 3

Den: 10.3.2014

Respondent: Ing. Jindřich Horáček, PhD.

Místo: Mariánské Lázně

Zaměstnání: Ředitel správy CHKO Slavkovský les

T: Cestujete rád?

R: Jo. Teď jsem se vrátil a cestování je to nejlepší, to je zážitek, prožitek, že jo. A čím víc člověk vidí, tak tím je bohatší.

T: Zajímá Vás jak se péče o turisty v praxi tvoří, služby a jejich zázemí?

R: Samozřejmě že ano.

T: Zajímá Vás to, jo? Do jaký míry nebo jakým směrem?

R: No tak za první je teda informovanost jako jo. Jak říkáte toho území. Pak mě zajímá kvalita, protože ne pokaždý chce být ve stanu a pak mě zajímá jak bych řekl taková ta vybavenost infrastruktury, která tam je.

T: Dobře. A co je pro Vás ochrana přírody a jaký k ní máte vztah?

R: Tak jak víte, že je to to, čím se žívím a co jsem vždycky chtěl dělat. To za A. A za B si myslím, že ochrana přírody je věc, která hovoří o určitý kulturnosti toho národa tady u nás. A pak si myslím, že ochrana přírody, protože obecně jako přes, a to vždycky říkám těm politikům na úrovni třeba tady krajský samosprávy, že vlastně ten produkt, kterému říkají cestovní ruch, kterej prodávají, tak mi se staráme o jeho kvalitu.

T: Oni se to neuvědomují...

R: A je hrozně jednoduchý, jako máte obraz v originále, stačí jedna blbá šmouha a uděláte z toho hnus. To je přesně ten zákon minima jako jo. Asi takhle bych to viděl.

T: A teďka vlastně vy jste se už částečně vymezil k tomu, že ochrana přírody tady v tom kraji přímo je hodně důležitá z hlediska právě cestovnímu ruchu. Jaký máte vztah k cestovnímu ruchu?

R: Pozitivní.

T: Pozitivní?

R: Podívejte se. My chráníme ekosystémy podmíněný člověkem. To znamená, že většina toho, co tady chráníme nebo se o to staráme, máme za to peníze v rámci managementu, jsou činnosti, kterými vlastně doplňujeme tam tu práci člověka, která tam není. Tady byl nějaký rolník. Sekáme něco, kde se neseká a podobně. Něco znovu jako teda zvedáme hladiny někde a zadržujeme vodu a podobně jo. A samozřejmě v té krajině musí žít lidi a tohle to je věc, která živí ty lidi, udržuje je i v té volné krajině, protože ekoturistika, drobný ubytování venku v terénu. To všechno v té volné krajině tak to vlastně ty lidi živí. Takže pozitivní, protože to vytváří zaměstnanost a vytváří to nějakou živou krajinu.

T: A mohl byste jenom tady pro tu nahrávku, vy jste to už řekl. Jak dlouho jste zainteresován v ochraně přírody a v jaké konkrétní oblasti?

R: 30 let v chráněné krajinné oblasti.

T: Super. Čím si myslíte, že cestovní ruch může regionu prospět?

R: Tak je to otázka zaměstnanosti těch lidí a to je podstatný. Nic víc to není. Je to o nějaké ekonomice a udržitelnosti vlastně. Udržitelnosti krajiny, protože s tím člověkem, kterej v ní žije a nějakým způsobem se o to stará a nějak s ní hospodáří, tak tím vlastně ta krajina jako je krajinou, kterou je. Kdyby nám krajina ználežovala, měli bysme jinou krajinu. Co bysme tady měli? Měli bysme sukcesí. Což vidíme, dneska největší problém. Paralela, dostanu se do Českýho lesa a ono to vlastně souvisí i se Slavkovským lesem. Ono to není o tom, že chráníme nějaký les, Slavkovskej les nebo Český les. My chráníme to co je bezlesí, protože tím jak vlastně odečtu ty hospodáři přestávají se starat o ty úhory a podobně tak vlastně to pojme les a vlastně ta druhová pestrost, abych byl srozumitelný a mluvil v nějakých odborných termínech, je vlastně závislá na ten přechod světla a stínu, na ty ekotony, na ten přechod loukou a tím lesem. Na tu louku, vlhkou, nebo málo hnojenou no a takže je to spíš o udržení bezlesí. A to je udržení, když tady žije člověk.

T: Takže vy musíte dělat ten management těch luk a tak dále a to všechno zajišťuje správa CHKO.

R: Jedna z věcí, které dělá, kromě odborné péče, že jo, a tyhle věci.

T: Dobrá. A teď naopak. Čím si myslíte, že může cestovní ruch regionu uškodit.

R: Tak jsou formy cestovního ruchu, který tomu samozřejmě mohou uškodit. A to je já nevím příliš intenzivní využívání... bodový zatížení nějakýho místa, kde ta velikost té návštěvnosti už neodpovídá potenciálu a možnostem toho území včetně čištění odpadních vod, včetně já nevím vysoký koncentrace návštěvníků a tím negativního působení na ty živočišný, nebo rostlinný druhy, který tam jsou.

T: Takže se bavíme o nějaký únosný kapacitě?

R: Tak. Únosná kapacita. To je celý. Ale od toho máme destinační management, že jo?

T: Určitě. Souhlasím. Může dle Vás cestovní ruch být dobrou volbou jako hlavní či vedlejší prostředek rozvoje regionu či oblasti? Vy už jste to vlastně řekl.

R: Heleďte jako Škodovka je hlavní vlastně zdroj rozvoje já nevím Plzně, když to přeženu, jo. Tak náš průmysl není Škodovka, jsou to lázně, je to cestovní ruch jako, je to lázeňství a cestovní ruch.

T: Tady v regionu.

R: Regionu, jednoznačně.

T: A tak když to teda vztáhneme tedy konkrétně na ten region. Jaká mohou být úskalí v tom našem regionu toho konkrétního cestovního ruchu, který tady můžeme provozovat?

R: No je to daný nějakou sezónností. To je jedna věc. Která vlastně je u těch lázní docela problém. Pak je to daný jako bych řekl i otázkou infrastruktury, páč tak klientela dneska už tady přeče jenom chce středoevropskou kvalitu, ne-li západoevropskou kvalitu. Takže jako to riziko je ve schopnosti udržet s tou konkurencí, která je tady, krok, to je celý. A spíš myslím v ekonomice, nebo provozu samotnýho cestovního ruchu, ne v ochraně přírody.

T: A naopak jaká... vy už jste vlastně zmínil ty přínosy. Přínosem teda tady v regionu by byla zaměstnanost, byly by to finančních toky do toho regionu. Co dál by ještě mohlo být přínosem toho cestovního ruchu tady v regionu nebo případně tady v CHKO?

R: Tak pro CHKO to přínos nemá. Ty lidi, který tady žijou, bydlí, nebo se sem přistěhují. Pro to, abyste tady udržel nějakou rozumnou demografickou křivku, jo. Ono je to otázka i věkové struktury, protože všichni mladí dneska odcházejí pryč, páč tady skutečně ta nabídka a i výška mzdová je taková, že jako moje dcera ona tady nebude, to vím jako. Vemte si historicky, nejsem v roce 1910, ale tohle začíná někdy teda válkama a pak je i otázka vlastně toho, kdy jsme se dostali na první volnej trh cestovního ruchu v rámci co Evropy, světa jo. Dneska si vybíráte, jestli pojedete do Aspeny, nebo jestli pojedete do Austrálie nebo pojedete na nějaký třeba prodloužené víkend do Mariánských Lázní, že jo. A my v našem věku. Já už teda nejsem ve vašem věku, ale furt ještě jsem aktivní, takže dám přednost spíš něčemu jinýmu než Mariánským. Takže ono to je i o hledání nějakých dalších aktivit, který nabalíte na to klasický lázeňství, abyste byl schopen tady ty lidi udržet víc než 3 dny, že jo.

T: Souhlasím. A co pro Vás, a teďka se dostaneme trochu na vyšší úroveň, co pro Vás představuje cestovní ruch v České republice? Co si myslíte, že jsou takové řecké vlajkové lodi, výkladní skříň?

R: Tak výstavní skříň je bohužel je to tak daný, že to je Český Krumlov, Praha a Karlovy Vary. Na co se možná... já nevím jestli na Moravě... Jestli Kroměříž, je ještě v UNESCO, ale dost pochybuju. Takže když sem přijede klient, tak chce do Prahy, že jo, pak ho odvezou do Varů, ještě vezmou Japonce a nebo někoho ještě vezmou do Krumlova. Tím to končí jo. A to je přesně to umění na to ještě nabalit ty další příběhy, které nám tady toho návštěvníka nějak udrží. Nejsem schopen, nejsem odborník jo, ale myslím si, a to je ten obrovský problém, my neumíme prodat svoji identitu. Tím myslím, my umíme tady... se projdeme Mariánskama jo, tady si koupíte pizzu a jiný věci, ale jako místní značku, která by měla táhnout. Teď jsem se vrátil z blběho Tyrolska, nebo ne Tyrolsko, co to je, to je v Itálii, nebo co to je,

bývalý Rakousko-Uhersko. Si člověk uvědomí, že v každém tom údolí si chrání svou identitu. Ty typický věci, který tam jsou. Já když tam jedu, tak vím že si od nich to víno odvezu, to jejich. Který je z toho jejich, z toho Trenta.

T: Takže mají svoje víno, mají svoje uzeniny.

R: Jo. To je přesně ono. Takže tam jako vím, že tam jedu a vracím se tam a hledám to, když tam jedu. A hledám to autentický, když tam jedu. A tím si k tomu jako nějaký otisk, jo.

T: Takže vy si myslíte, že přicházíme o tu vlastní autenticitu, vlastní identitu. Prodáváme nějaký ten západní, vyprázdňený produkt, jo?

R: Tak se projděte Varama, my se dneska otáčíme k východu, jo.

T: Já tam jsem dvakrát týdně, mně to nemusíte povídat.

R: Pozor, ono to s tím přichází jako nákup majetků a podobně.

T: Já jsem na to psal dokonce ve studii na akulturaci Rusů v Karlových Varech. Víím o co jde.

R: Tak víte sám, o čem mluvím. Takže já si myslím, že jsou jiný místa, než jižní Čechy. Mělo by to mít nějakou svojí autentičnost. A i tady ten západočeský trojúhelník by měl mít nějakou svojí autentičnost. Jako historicky bohužel, v nejslavnějších dobách kolem toho roku 1900, když tady ještě nebyl nacionalismus, tak tady v pohodě... to byl multikulturní svět, kde anglikánský kostel vedle žofík synagogy a do toho tady protestanti a do toho tady byli katolíci, všechno to měli na starosti premonstráti a bylo jim dobře, vydělávali. A pak přijde ten problém nacionalismu, ať českýho, německýho a šovinizmu a to jsou takový věci, kdy vlastně se nám to setřásko, tak bych řekl nějakou tradici, protože co tady na tom Chebsku, Mariánskolázeňsku. Egerland - to byla oblast jako Chodsko. Jo když si vezmete Chodsko. České les, taková ta krásná osa. Táhle máte Chody v Klenčí, nádherný, autentický, český, dubový palice a na druhý straně toho pohoří tady byl Egerland, že jo, kolem... za Dolním Šanovem, krásná hrázdenka, Faferky, že jo... z toho není nic. Už tady nejsou. Odešli. To nebyli ani němci, to byli rakušáci, Egetlendiš, Egerland. Povahový takový byli. Tak mě napadá, že vlastně tady došlo, ten problém je i v lidech, v tom vysídlení. A v tom, že se přišla nějaká nová generace. Který sem přišli, porevoluční vlna. Který vlastně... co vytvořili, že jo.

T: A teď když hovoříme o té autenticitě. Co byste považoval za takovej typický produkt? Kterej možná zanikl a teďka ho nepropagujeme, ale do budoucna bychom ho mohli považovat za autentický produkt tohoto kraje, regionu?

R: Autentický produkt. Tak jeden produkt jsme udrželi, Becherovka, že jo. A tady? Úplně jednoduchý věci, vrátit se do té klasický balneologie, protože si vezme, že my dneska za lázně vydáváme, si koupíte výřivku, to je nějaký jacuzzi, kde si dáte dva maséry a už máte wellness a máte lázně, že jo jako. Dokonce nevím jestli je to zvýhodněný na tý pokladně léčivý. Ale vím, že si každé dělal nějaký masáže a dělal si jacuzzi do sklepa každého domu. Takže je to ta klasická... to lázeňství to využití přírodních zdrojů a umět tomu dát tu přidanou hodnotu, ty koule, který to má mít. Protože je zajímavý, že třeba ten ruský klient, který vlastně tady zdrh za Rakouska-Uherska byl druhý nejpočetnější po těch místních, Rakousko-uherských klientech. Ruská klientela tady byla skutečně druhá nejpočetnější. Tam to někde jako v nich je, že ject do těch lázní a mít to přírodní tady odtad prostě patří k nějaký prestiži, že jo. A to je třeba udržet.

T: Vy jste už zmínil slovíčko udržitelnost. A já bych se ještě zeptal na udržitelný rozvoj a udržitelnost. Jak to chápete? Případně, jestli Vám to přijde stejné nebo jestli vidíte mezi tím rozdíl?

R: Nene, udržitelný rozvoj to je daný i s ekologií. To znamená takový využití, aby to nesnížilo tu hodnotu toho území. Když máte produkt, který prodáváte v cestovního ruchu, tj. lázeňství a cestovní ruch, tak abyste tu přírodu, která tomu dělá ten rámec, prostě neznehodnocoval. To je celý.

T: A udržitelnost?

R: Udržitelnost? To je udržitelnost těch aktivit, tak aby Vám to zkrátka neumřelo během 5-10 let. To znamená udržitelnost toho projektu, aby měl smysl, že jo. Aby nějakým způsobem měl vztyčné plochy, který ho udržej v tom prostředí.

T: Já myslím, že jo, ale já se teď zeptám, co znamená udržitelnost nebo udržitelný rozvoj a udržitelnost v cestovním ruchu konkrétně? Jaké musí mít znaky?

R: Tak já znám udržitelnost z hlediska nějakých projektů našich a nebo toho, jestli do toho vkládám nějaký veřejný prostředky v případě třeba toho managementu, tak to má mít nějaký smysl na nějakou delší dobu než jednoho vegetačního období, že jo. Mělo by to mít nějaké, měl bych s tím zvyšovat nějakou hodnotu toho území, to znamená druhy, aspoň je tam udržet a nebo zvýšit. A v případě cestovního ruchu udržitelnost? To znamená abyste věděl, že když do toho ty veřejný prostředky jdou při nějaký veřejný podpoře, že to má nějaký význam minimálně desetiletí. Tam to má nějakou hranici.

T: Já se chci zeptat, protože.. vlastně co je klíčem k udržitelnosti v cestovním ruchu? Tak jestli si myslíte, že klíčem je právě ta řečneme dlouhodobost? Ta je klíčem?

R: Dlouhodobost, jo.

T: A myslíte si, že existuje nějaký návod, nějaká hlavní zásada, nějaké pravidla? Který by právě v rámci tý udržitelnosti, kdybychom to měli definovat několika slovy, co by to právě mělo být? Aby to bylo udržitelný?

R: Víte, to je otázka. To je otázka dotací a Evropský unie. Jestli udržitelnost je v dotacích, nebo není. Takže já si myslím, že by se to mělo udržet samo osobě.

T: No jestli budeme dotace čerpat tím způsobem, jako doteď tady severozápad, tak tam asi do budoucna moc velká udržitelnost není.

R: Aby nás to do budoucna uživilo a ne že tudy proženete nějaký peníze a nějak si... je to o tom abyste zkrátka byl schopen se tím uživit. Jako je daný prostředí a v daných možnostech je pro vás zkrátka minimálně abyste neprodělal.

T: To znamená, že pro Vás je důležitá finanční udržitelnost, nebo ekonomická udržitelnost, abychom to dali možná vejš.

R: Tak tak.

T: A udržitelnost na základě toho, že tedy nebudeme znehodnocovat životní prostředí do té míry, že už to nebudeme moct v budoucnu využívat?

R: Tak, přesně tak.

T: Takhle nějak asi?

R: Heleďte, když z toho uděláte Disneyland, tak samozřejmě tím snižujete tu exkluzivitu toho prostředí. A myslím si furt, že sice je fakt, že ty lázně, ať to jsou Vary či Mariánky, bavme se o těchto místech, protože ty souvisí s tím CHKO. Tak oni žili v těch 50., 60., 70. letech žili z direktivní klientely. Direktivní klientela byly odborářský vlaky, který to sem jako šupaly. Oni de facto jako i obhospodařovali. Tam vznikal vnitřní dluh na tom vybavení, na těch zařízeních. Ti odboráři, to byla trošku jiná klientela, že jo. A pak to nahradil východní Němec, který sem nějaký čas jezdil.

T: A to si myslíte, že to není už trend, východní Němci?

R: Ne, to už ne.

T: Teď tu máme už jen západní Němce?

R: Tak oni sem ty Němci nějak už tolik nejezdějí. Když se podíváte, tak tu máme Rusy a ta klientela je taková... zaplatí pánbůh, ten Němec tady jeden čas představoval klíčovou klientelu a dneska to je spíš důchodce.

T: Já jsem se včera díval na statistiky a byl jsem strašně překvapený, že to bylo 2:1 s Rusama. Ještě pořád. Český statistický úřad 2013.

R: Fakt jo?

T: Docela jsem byl překvapený. Já totiž taky nevidím tady žádný Němce na ulici.

R: Já vám to řeknu jinak, když pojedete do Mariánek, tak je nepotkáte, sedí v těch hotelých. Maximálně na kafe do Kauflandu a to jsou všechno důchodci. A co víc, je problém, že je přiveze autobus, to jsem slyšel vyprávět, a tam nikdo neplatí lázeňský poplatek, protože všichni jsou 70 a víc. Takže to je ta... a zase to je takový zkruslený, protože kdo to doplací, nějaký zdravotní pojišťovny?

T: Pak to doplácíme my ze státního rozpočtu a VZP.

R: Jo. Není to můj obor, ale já to tady sleduju, jak to tady chodí. Já si furt myslím jednu věc, že je strašně důležitý udržet nějakou exkluzivitu té destinace, jo. Vždycky Vary, Mariánky ty Frantovy byli nějaká exkluzivní destinace. Minimálně si myslím v rámci té střední Evropy. Byl to nějaký pojem. Já když dneska řeknu Marienbad, tak ještě pořád ta starší generace řekne ach, jo. Jestli to je v Německu, nebo někde v Itálii na tom severu. Což si myslím, že je jako potenciál, jako punc kvality, který jako prohospodařit během další generace klidně můžeme. To asi jo, že jo?

T: Určitě. Existují podle Vás nějaké konkrétní formy či druhy cestovního ruchu, které jsou samy o sobě automaticky udržitelné? Které by bylo možné využít v regionu. Nebo které už třeba jsou...

R: Já v tomhle nejsem odborník.

T: Vůbec nejde o odbornost. Já potřebuji otisk řekněme řadového ochránce přírody. A jaký má na to názor.

R: Heleďte, pokud ta společnost je jako trošku ekonomicky bohatá. Vemte si, že ještě před 60, 70 lety už jet do Železný Rudy, jako pro nižší střední třídu, to už byl výlet někam do kvality. V té době se necestovalo. Dovolena byl luxus. Si vemte naše rodiče, nebo naše prarodiče. Takže já si myslím, že základem je nějaký letní byt. A to co je normální taková domácí turistika, která i v okamžiku nějaký ekonomický nouze, když se sníží životní úroveň, tak jako je základ. Abyste byl schopen tu domácí klientelu udržet. To by měl být základ jo. A pak na to by se měl nabalovat to, že Vám přijede někdo ze zahraničí, což je výhoda tady toho regionu, těch destinací, že to zkrátka furt má ten potenciál toho lázeňství. Ten cestovní ruch. Já beru lázeňství jako takový. Ono to furt nějaký centrum je.

T: Takže myslíte si, že je nějaká konkrétní forma toho cestovního ruchu, která tady třeba už existuje, která by byla svým způsobem udržitelná?

R: Je to lázeňství, lázeňství jako takový. Protože to má svoji historii, svoje kořeny, že jo. Tak to cítím.

T: Dobře. Teďka budou možná trošku odbornější otázky. Ale říkám, nejde tolik o odbornost, spíš potřebuju vědět o povědomí těch termínů. Jak rozumíte termínu alternativní cestovní ruch? Už jste to někdy slyšel?

R: Jo.

T: Co byste si pod ním představil?

R: Alternativní to může být cokoliv, to může být horolezectví. To může být i cykloturistika, jo alternativní forma cestovního ruchu. Můžou to být nějaký koně.

T: Hipoturistika.

R: Může to být i ta agroturistika, ta je alternativní. V tomhleto území.

T: A co si myslíte, že je tam to slovo alternativa. V čem to tkví?

R: Protože to je alternativa proti normální komerci. Já když půjdu do cestovní kanceláře, tak si tam většinou tuhle věc někoupím. Je to úplně jiná nabídka, že jo.

T: Dobře. A teď ještě trošku dolů. Jak rozumíte termínu ekoturismus a myslíte si, že je v českém prostředí jasně definován? To znamená, setkal jste se s ním a co si pod ním představujete?

R: No tak ekoturistika je dneska jako podle mě především nastřelená zemědělství a je na využití zemědělských objektů a vlastníků těch pozemků a na to se nastřelí předpokládám nějaký dotace, že jo. Ale samozřejmě když vidím ekoturistiku, což mám rád... agroturismus, že jo... v Itálii a vidím jako kvalitu jak je u nás, tak je to jako nepopsatelné v jiných dimenzích.

T: A proč si myslíte... v čem to je hlavně, že je to v jinech dimenzích?

R: Protože tam to skutečně má vazbu... to jsme zase u politologie. Víte, když jedete tady do Bavorska, tak celej venkov je pravicovej a volí pravici a pravicový strany jsou na venkově. To znamená mají nějaký vztah k té půdě, je tam letitý vztah rodina, statek, půda. A ta agroturistika nebo ta je jenom součástí nějaký výšece těch aktivit, co ty lidi dělají, jo. A ty levičáci jsou v těch městech.

T: Ty jsou potřeba, aby byli podporovaný...

R: Ty jsou třeba v tom Mnichově. Já to překlápím sem, to znamená že tady ty lidi vůbec ještě nejsou zvyklí po tom socialismu nějakým způsobem se chovat podnikatelsky a vědět co to je skutečně se jako o toho klienta postarat.

T: Takže si myslíte, že je to problém přerodu levice, té původní levice.

R: Tak, já to trochu jako přeháním.

T: To je ale dobrá pararela.

R: A umět jako zkrátka podnikat. Skutečně, protože to každé vidí, že zkrátka tady protečou nějaký prachy z nějaký dotace. On ho tam zkrátka ubytuje a ta nadstavba, ta přidaná hodnota tam není, jo. Stačí se projet tou blbou chudou jižní Itálií a navštívit tam jedno ecoturismo a pak si vzpomenout, jak to vypadá u nás, když navštívíte nějakou ekofarmu. Neříkám, jsou výjimky, mám pár velice hezkých příkladů tady od nás, kde to umějí.

T: Na to se chci právě zeptat. Jestli byste nemohl uvést nějaké příklady ekoturismu, který je správně provozován tady přímo v oblasti, nebo v Čechách?

R: Tady u nás přesně nevím, ale třeba vím velice dobře, pan Uher, rybník, České les. Agrofarma.

T: A v čem je tam ten klíč u něj toho, že byste to považoval za kvalitní ekoturistický produkt?

R: Když tam člověk přijde, tak musí padnou na zadek, protože vidí, že ten člověk se snaží jako z takový tý bývalý socialistický farmy kterou vidíte kdekoli tady v pohraničí, tak vybudoval docela slušnej komplex, kde zaměstnává asi osm nebo dvanáct lidí, má vlastní porážku, dělá vlastní produkty, má vlastní zahradu, má k tomu vlastní jízdnou, má tam kuželnu. Dělá dohromady vlastně s tou obcí a vidíte, že se snaží tomu návštěvníkovi vytvářet nějaký autentický prostředí, zážitek.

T: Myslíte si, že ekoturismus může být dobrým nástrojem rozvojové politiky regionu či oblasti? Pokud ano, proč?

R: No jednoznačně. Protože každé host, kteréj tady zůstane a nechá tu nějakou korunu, tak je přínosem.

T: Takže ta ekonomická stránka. Ještě nějaký jiný přínos byste v tom viděl?

R: Hlavně společenkej. Protože samozřejmě to vytváří nějaký klima, že jo, jako ten host nebo ten klient vytváří myslím si nějaký i bych řekl trochu zušlechťuje to prostředí že jo.

T: A může být dobrým nástrojem udržitelného rozvoje regionu či oblasti ten ekoturismus sám o sobě? To znamená když máme nějaké ten produkt, nějakou tu ekoagroturistiku, o níž jste teď hovořil, tak jestli by tenhle ten samostatnej produkt, kdybychom ho rozvinuli do nějaký vyšší dimenze, může být nástrojem, dobrým nástrojem rozvoje regionu či oblasti?

R: Já si myslím, že sám o sobě jako ne. Představuje jeden z mnoha faktorů toho rozvoje.

T: Takže jako vedlejší nástroj a možná jako komplementární tomu, co tu máme?

R: Přesně tak. Takhle bych to viděl. Jako že byste na tom klekl, že byste na tom zachránil region, to je blbost, jo. Ale v každým případě víte s čím je obrovské problém. Ono to je daný i tou strukturou vlastnickou. Postavíme třeba Horní Faltz vedle tady západních Čech. Tam už hospodář typu pana Uhra, který třeba má pětset hektarů, no to je u nich něco... co si nedovedou vůbec představit. To je něco, co u nich měla, nebo má šlechta. U nich ten hospodář s téma už padesáti hektarama je velikej. Ruzimete mi? Takže vy samozřejmě tady k tomu malýmu vlastnictví, pro Vás už těch pár lůžek už je dost zásadních, jo. Pro tyhle naše hospodáře ne. Protože to jsou... to je daný strukturou. Ono i... teď odbočím. Problém třeba dneska, bolševník. Bojujeme a vymejšíme na to různý... Přejedete tady hranice Pavlův Studénc-Bernau. Na tom Pavlově Studenci je všude bolševník, protože to patří pozemkovému fondu, velkovlastníku a někdo se tam o to moc nestará. Bernau? Kdyby jste tam měl neposekáno, tak v kostele sedíte v zadní lavici a v hospodě, možná někde v předsíni. Takže je to daný i nějakýma vlastnickýma vztahama a usednutí si tý porevoluční doby.

T: V jakých oblastech či regionech obecně v České republice je podle Vás možné ekoturismus realizovat? To znamená, kdyby jste si představil Českou republiku, my jsme se bavili o tom, že je tu ta Praha a České Krumlov. Jsou tu nějaká místa, která by mohla být pro ekoturismus významný. Vy jste jmenoval příklad, předpokládám, z Českýho lesa a ještě byste viděl nějaký jiný místa, kde byste si uměl ekoturismus představit?

R: Já si myslím, že jednoznačně to je pro ty marginální oblasti. Takhle bych to někde viděl, jo.

T: Z jakých důvodů?

R: Protože tam máte takový atraktivnější přírodní prostředí na to, abyste tam třeba jezdil na kole. Asi těžko pojedete na agrofarmu do Polabí, ne? Asi takhle bych to viděl já jo.

T: Takže byste viděl přírodní podmínky, reliéf, jo?

R: Reliéf, přesně tak. Takhle bych to viděl. Bavme se o tom, že to území toho CHKO vlastně.. já vždycky říkám, že to CHKO není nějaký logo nějaký organizace, která zkrátka říká nesmíš, zakazujeme, jestli tak jako dostaneš. Ale je to přeci punc, značka kvality. My se snažíme aby to dnes vnímali tak i ty samosprávy. Takhle bych to vnímal no.

T: Jaké jsou podle Vás největší přínosy a zápory ekoturismu? Vy jste teď ty přínosy už řekl. Řekl jste ten ekonomické přínos. Ten přínos toho zvelebování toho turisty, toho prostředí. Teď, našel byste nějaký zápory, který si myslíte, že by mohli případně přijít?

R: Já je nevidím. Pokud je to v rozumný míře. To znamená, pokud je tam nějaká intenzita tý návštěvnosti, což si myslím tou ekoturistikou nemůžete nikdy zkazit. Protože kolik můžete udělat lůžek? Patnáct. My jsme se i snažili o jednu věc. To je přesně ono, to jsou ty český poměry...

Rozhovor přerušen pro telefonní hovor

R: Dám jednoduše příklad, kdy my jsme se snažili podle... v územním plánu třeba v tom Českým lese zrovna jako i respektovat takovou věc, že pouštíme stavby do volný krajiny. Dávali jsme tomu parametry takzvaný agrofarmy, nebo jak se tomu říká.

T: Ekoagroturistika, ekoagrofarma.

R: My jsme šli na parametry běžný vedle ve Falci a říkali jsme do patnácti lůžek. Myslíte, že to někdo postavil? Do dneška ne, protože se to nevyplatí, jo. Takže my jsme se snažili...

T: Oni teda chtěli dělat to v širší míře?

R: Někde na samotě jo, teď k tomu dělat infrastrukturu, dělat k tomu sítě a takovýhle věci. Aby jste se dostal do nějaký kvality. A můžu Vám ukázat třeba na mapě, naprostá špička... (ukazuje na mapě) rybník Švarcava a pak dady je Štádl. Tak tam třeba zrovna vím, že v územním plánu je možný postavit ekofarmu. Ale kdo by ji tam stavěl, jo? Pro toho pána se vždycky vyplatí, aby to měl někde v centru, v tom rybníku. Tohle je investice řádově v desítkách milionů

korun. A vemte si jenom k tomu postavit čističku, postavit sítě. To vůbec nemá smysl, jo. To je takovej náš sen. A my se toho i trochu bojíme, protože já už když by sem dneska někdo přišel s touhleto věcí, tak bych byl velmi opatrný, protože si za to může schovat skutečně nějakou investici. Řekne, já tam budu mít turistiku, agroturistiku. Příklad Vám můžu říct, v Šumavském národním parku, kde na Staré Knížecí pláni, tak tam, že jo, tam je to kozí farma tam nahore. S tím to bylo povolovaný a ten co to schvaloval, ten stavební úřad, ta už v těch kozích chlívkách byly kohoutky a sprchový přípravy...

T: A jak to vyřešili?

R: No museli to povolit. Vy když budete chytrej, tak si přes ekofarmu postavíte klidně hotel.

T: To je hrozný.

R: A pak se suďte, že jo. Já si myslím, že u nás podle mého názoru na to není ještě prostředí. Ono vůbec je to otázka ekonomiky, kdy přestaneme létat do toho Egypta. Do toho Egypta si můžete vzít i půjčku, tam i nezaměstnaný může jet. Je to o takový tý normální dovolený, no.

T: Jaké si myslíte, že můžou být konkrétní překážky nebo bariéry rozvoje ekoturismu v českém prostředí? Vy jste zmínil legislativu, to znamená, musí to být v územním plánu.

R: Tak o tom bych nemluvil a já si myslím, že ty hlavní překážky rozvoje turistiky jak nám to aspoň ukázali jako s tou konkurencí směrem od hranic na západ. Být ... To je o službách, to je o kvalitě...

T: konkurenceschopnost?

R: Přesně tak. Tam to vidím. To je ta překážka.

T: A jiná překážka? Fyzická překážka?

R: Já ji nevidím. My jste v takovém prostředí, kde to není problém jo. Vemte si, já radši pojedu támhle nikam nahoru do Trentina na lyže, protože se mi to dneska vyplatí, když si vezmu mikrobus. Mám tam mnohem větší služby. A mám pocit, že když do té hospody jdu, tak si mě tam váže.

T: Májí zájem o to?

R: Jo.

T: Myslíte si, že biologicky nebo kulturně rozmanitá místa představují určité bariéry rozvoje ekoturismu sama o sobě? To znamená, pokud máme biologicky zajímavé místo, tak ho nějakým způsobem chceme chránit a právě omezujeme přístup nebo kulturně rozmanitý místo hodně podobně.

R: Tohle asi ne. Co to je kulturně rozmanitý místo? To jsou nějaký památky?

T: Ne. Že tam třeba můžou být... Tedy třeba nemluví úplně konkrétně o českém prostředí, ale jestli obecně... nebo možná i o českém prostředí, kdyby tady byla komunita, která by byla nějakým způsobem odříznutá od společnosti do větší míry a kdybychom tam povolili hodně turistů, tak bychom třeba zničili jejich kulturní nějaký prvky nebo...

R: To si myslím, že my nejsme někde v Brazílii...

T: Jasně. Takže u nás to nehrozí?

R: Já si myslím, že ne. A jako vemte si co to je český folklor. Tady na západě jsou to snad jenom Chodové, že jo. To je všechno. Ty si to držeš jo a naopak ani nejsou nějak vidět a dělají to skvěle jo. Jinak tady nemáte co zničit podle mě. Naopak si myslím, že tady v Sudetech je třeba vůbec to je o nějaký kulturní identitě, o jejím budování.

T: Dobře. Do jaký míry si myslíte, že můžou fyzické bariéry rozvoje chráněných území České republiky limitovat ekoturismus? Já hovořím například o právě reliéfu, nadmožské výšce, nepřístupnosti a ještě dál to navazuje, jestli je infrastruktura v České republice ekoturismu nakloněna? Vy jste právě hovořil o tom, že tam není ta komunikace, kde potřebuju právě postavit tu ekofarmu, takže to je pro mě daleko větší investice, když do toho započtete nějaké tyhle ty náklady.

R: Třeba se bavíme o tom rybníku, o tý Švarcavě, tak samozřejmě ta komunikace byla taková, že patřila, tím myslím komunikaci, silnici, tak patřila státu, Lesům České republiky a abych z toho udělal normální komunikaci, která k tomu může dovézt toho klienta, to znamená aby to byla normální silnice, to znamená les převést, získat k tomu finance, to jsou investice řádově ve stamilionech, jenom do té infrastruktury. Aby to fungovalo tak, jak má. Takže to dělat někam, kam za Váma ten klient přijede, protože dostane povolení od lesů, že tudy může projet, to je asi... složitý. To je zase věc, že samozřejmě asi tohle území, třeba tady o tý Švarcavě, tak není to ideální, protože tam těch překážek je spousta. A jsou daný historicky různou oporou, jsou daný vlastnický a třeba jednou za další dvě, tři generace si ty věci narovnají, protože pak přijde ten tlak z druhé strany, z toho Německa. Dneska nepřichází, protože oni sami mají problém, aby tam vůbec udrželi lidi. Protože všichni kdo jsou trochu schopný, tak už jsou někde v podhůří ne ve Falci, že jo? Jako ty mladý odcházej taky, nechtěj být venku, nebo nechtěj být na tom venkově. A aby se neodcházelo od tématu, Vás zajímalo něco jiného...

T: Mě zajímala ta infrastruktura. Ale chtěl jsem zmínit, že v Čechách je typický takovýto tramství, takovýto kdy lidi chodí s baňůčkem, takovýto chození po horách a tak dále. To by byla možná měkkí forma toho ekoturismu, to znamená, že bychom chodili po značených cestách, zabývali bychom se nějakými informačními tabulemi, kdy bychom si vlastně dělali interpretaci sami v rámci toho textu a toho, že jsme na tom místě. Jestli na tohle je dostatečná infrastruktura, třeba v CHKO Slavkovský les?

R: To tady je. Tady jako když se podíváte, tady ty značený stezky, který máme v té centrální oblasti, tak si myslím, že jsou nadstandardní, takový, který mají národní parky, jo.

T: A jsou tam i místa na stanování, třeba?

R: Kempy tady jsou. Ale zase já si myslím, že ten klient, ten klasickej klient na kemp už dneska taky není. Víte, ta doba je někde úplně jinde a hlavně já si skutečně myslím, že my dneska soutěžíme ne se Šumavou. My dneska soutěžíme s Itálií, my dneska soutěžíme s horskýma střediskama, protože jsme bohatý, my už dneska nemusíme jezdit na domácí dovolenou. Vždyť se na to podívejte, jako dneska nezaměstnaný nemá problém jet na all-inclusive do Egypta, protože prostě zkrátka na to má.

T: A vy si myslíte, že pro zahraniční klientelu tady není atraktivita? Říkal jste, že soutěžíme s Itálií, ale tím jste asi myslel, že soutěžíme...

R: V domácím cestovní ruchu?

T: Pokud jde o českého turistu, kterej pojede jinam, než doma. A jak si myslíte, že je to opačně?

R: V incomingu myslíte jo? No tak tam jde o to, abyste byl konkurenceschopnej. Což si myslím, že ty lázně konkurenceschopný jsou, ale ta volná krajina není.

T: Není?

R: Tam bych to tak viděl. Jako stačí vyjet tady za hranice a podívat se, jak to tam vypadá.

T: A vy jste ještě hovořil o tý vykořeněnosti tohoto kraje. Mohou psycho-sociální charakteristiky obyvatel některých těchto regionů. Tím myslím příhraniční oblasti, náplava, původ, vzdělání, identifikace s regionem či fobie vůči místnímu, starousedlíkům, či naopak cizímu, turistům. Jestli tyto věci mohou být překážkou ekoturismu nebo udržitelnosti?

R: Základní faktory si myslím.

T: Základní. Takže tyhle jsou, myslíte, podstava?

R: To je ta atmosféra tam jako je, kterou jako klient cítíte. To je jako když přijede někam do hospody a nevíme si s Vámi vřchní, nebo vidíte, že tam nejste vítán, ještě Vám plivne do polívky jo...

T: To si myslíte, že je právě daný a vy jste dával příklad těch Němců, nebo těch Italů taky. Oni mají daleko větší vztah k té vlastní půdě, mají tam hřbitov, na kterým mají tři nebo čtyři generace a mají tak k tomu místu vztah. A tady ten místňák si sem přijel z Prahy třeba před jednou generací, nebo několik desítek let zpátky a chce tady vydělat a přežít? To je ten zásadní rozdíl?

R: Vy to říkáte hodně, hodně na tvrdo. Ale je to daný... Víte, je to daný... je to o individualitách, protože ty vytvářejí to prostředí. Vemte si jenom v Čechách, ty elity každých skoro dvacet let jdou pryč. A to je i ten problém toho území. Já si myslím, že i ten sedlák, úspěšnej sedlák, kterej na vesnici je, je elitou. Protože on je schopen v tom prostředí přežít, on je schopen v tom prostředí někým způsobem vyniknout a je to otázka i jeho hrdosti, že jo, že ten host, kterej tam přijede u něho je spokojenej a on se o něj postará. Já mám furt pocit, že totiž někteří z těch.. ale to já říkám ekofarmy, který jsme rozjeli, tak jsem viděl ty který jsou jako úspěšný, ale to agroturismu kam já jezdím, mám to hrozně rád, tady v Čechách nevidím. A ono to asi těch faktorů bude víc. Jen si říkáme, ono by to možná chtělo udělat srovnání agroturismu možná v té Itálii, nebo ty farmy, který jsou tady v Německu a pak se podívat v na ty v Čechách a tam hledat nějakou tu SWOT analýzu kde jsou silný a slabý stránky.

T: Hm. Vy jste už taky částečně zmínil legislativu, ale jenom jste se toho trochu dotkl. Myslíte, že existují nějaké legislativní překážky rozvoje ekoturismu v chráněných oblastech České republiky? Pakliže ano, jaké si myslíte, že to můžou být?

R: Já tu nevidím ten problém v tomhleto. Protože pokud vy jste vlastníkem nějakýho zemědělskýho objektu, kde si chcete udělat nějakou lůžkovou kapacitu, tak proč by Vám v tom měla ochrana přírody bránit? Naopak.

T: Dobře, a to by bylo v rámci té infrastruktury. Já se bavím o tom, že byste potřeboval aby ty lidi teda byli, nebo chtěli by do té krajiny, chtěli by si něco zjistit, jsou plni očekávání, chtějí tu interpretaci a teďka můžou navštívit jenom nějaký místa a možná legislativně je to omezený právě tím, že do nějakým míst není přístup. Protože tam jsou chráněný druhy...

R: To je všude na světě, že ta rezervace má nějaký svůj režim. Já bych to neviděl. Pro poznávání volný krajiny si myslím, že tady žádný zásadní mantinely nejsou, protože navíc u nás krajina je volně přístupná, což někdy i ve srovnání s jinýma zeměma není tak častý. Je fakt že asi je velký rozdíl já nevím Slavkovskej les a Krkonoše. Slavkovskej les a třeba Podyjí. Je to o té intenzivní návštěvnosti. Tady ještě je poměrně velkej volnej prostor, kterej se dá využít. A navíc ten návštěvník, kterej je vždycky koncentrovanej do nějakých míst jako jsou Mariánský Lázně, nebo Karlovy Vary nebo Lázně Kynžvart, ale okolo je obrovský zázemí, který si myslím, že vůbec není využitý. Ale ono je to taky daný charakterem těch klientů, protože pokud tady máte geronty, což dneska si myslím je asi se na to dívat procenticky, je jich většina, tak oni už nemají snahu po nějaký výkonnosti a někde aby tady slejzal vrcholy, ale spíš je to taková ta lázeňská kúra a pak se jde podívat na krátkou vycházku někam do okolí.

T: Já mám teďka poslední tři otázky, ale ty jsou hodně odborný. Samozřejmě pokud máte pocit, že na ně nedokážete odpovědět, tak se netrapte...

R: Zkusím.

T: Myslíte si, že je možné vytvořit obecný teoretický model udržitelnosti ekoturismu na daném území? Vezmu si území a je to obecný teoretický model udržitelnosti. To znamená, nebudu empiricky zkoumat ten terén, ale budu mít nějaký podmínky, který mám na papíře řekněme a já se budu snažit zjistit z těchto podmínek snažit zjistit, jestli je možný na tom území provozovat ekoturismus...

R: Bez empirie?

T: No řekněme, že to jsou sekundární zdroje. Budu čerpat ze sekundárních zdrojů. Přečtu si literaturu, přečtu si nějaký publikace, který vydává třeba CHKO, nějaký odborný publikace.

R: A co nějaký základní podklady ekonomický?

T: Dobře. Ale nebudu... Mně jde o to, jestli nemusím si to vyzkoušet, abych věděl, že to nefunguje, ale jestli si to můžu nějakým způsobem zanalyzovat?

R: Dá se samozřejmě. Ten model je možnéj. To vždycky dáte dohromady cokoli. Ale myslím si, že aspoň ta aplikovaná, potom jako praxe by to měla ověřit. Vždycky dáte dohromady model. Jako my jsme vždycky měli jak se tomu říká, ty studie, strategický plány pro města, ale pak je druhá věc, s tím pracovat.

T: SEA myslíte?

R: Ne, strategický plán. Každý město by mělo mít. Každá ta municipalita by měla mít nějaký svůj strategický, kterej by měl ve finále představovat jakýsi investiční plán. Vazby na plánovací období Evropský unie. To je třeba čtrnáct až dvacet let. A vy už byste měl mít nějaký harmonogram. Měl byste to mít v nějakých etapách, ale pak je potřeba s tím i pracovat, udržet tu linku, že jo.

T: Hm. No a myslíte, že kdybychom si tedy vytvořili ten teoretický model - to znamená na základě tohoto teoretického modelu ekoturismu, jestli lze stanovit potenciál území k udržitelnému rozvoji v rámci ekoturismu?

R: Já si myslím, že jo. Já si myslím, že to jde.

T: Že to jde? Takže můžeme říct ano, to území má potenciál a potřebujeme... řekněme nějakýma nástrojema ho budeme stimulovat?

R: Jednoznačně. Ano, ano.

T: Je něco, co byste chtěl dodat, něco důležitýho, co jsem třeba neřekl, o čem jsme nemluvili? Nebo otázku, kterou jsem ještě nepoložil a kterou byste položil, kdybyste dělal podobný rozhovor?

R: Otázku, kterou bych položil? Jaký klient sem má jezdit? To je ta otázka. Jaký? Jestli to je ten domácí nebo ten zahraniční, jo. Já si myslím, že v tomto okamžiku to všechno je o tý domácí klientele, protože ta tomu vytvoří tu páteř jo a já ji tady nevidím. To byl ten vlastně bejvalej direktivní host, kterej sem jezdil těma odborářskejma vlakama. Ten vytvářel ten pocit těch plnejch lázní, ten vytvářel ten pocit tý klientely, ten vytvářel ty plný hospody a ruch až do pozdních ranních hodin. Klient kterej tomu dával, to co má takový lázeňský místo mít.

T: A myslíte si, že se to teď mění tím, jakým způsobem se k tomu staví vláda a že změnila ty dotace, tu podpory lázeňství obecně pro lidi a tím vlastně vylidňuje tu českou klientelu z těch lázní?

R: Přesně, přesně. To je obrovskej průser. Teď jsem viděl, pač můj kamarád teď dělá ekonomu u jedný lázeňský reprezentace tady v regionu poměrně velký a tam je to přesně vidět. To jde takhle dolů. V okamžiku kdy ta podpora přestala jít, protože to je státní, tak to podříznutí větve zkrátka.

T: Co k tomu dodat? Snad se to brzy zlepší. To je závěr našeho rozhovoru. Děkuji za Váš čas.

Rozhovor číslo 4

Den: 14.3.2014

Respondent: RNDr. Jiřina Vargová

Místo: Jablonec nad Nisou

Zaměstnání: Členka pracovní skupiny místní Agendy 21 Rady vlády pro udržitelný rozvoj České republiky, koordinátorka místní Agendy 21 a strategického plánování udržitelného rozvoje a držitelka osvědčení odborné způsobilosti k posuzování vlivů na životní prostředí (EIA, SEA).

Tazatel: Máte ráda přírodu a krajinu přirozenou, nepoznamenanou lidskou činností, nebo spíš krajinu přetvořenou člověkem, kulturní památky a sídla?

Respondent: No záleží jak kde. A jsme u té udržitelnosti. Původní krajina samozřejmě z pohledu... vystudovala jsem biologii odbornou, takže z pohledu té jakoby studentské části mého života, tak bych se spíš měla přiklánět k tomu, aby ekosystémy zůstaly tak, jak byly. Ale protože živočišný druh homo sapiens se rozmnožuje a rozmnožuje a neregulujeme se a to já říkám nahlas, že bysme se taky měli regulovat.

T: V Číně už se regulují...

R: Tam to zas přehnali, že jo? Bude nedostatek děvčat teď. Takže to je takovej extrém, ale když se pak člověk koukne na naši kulturní krajinu, kde je vyváženost mezi tím přírodním aspektem a tím prostředím, ve kterém ten člověk opravdu jako potřebuje mít nějakou, nějaké své požadavky pro kvalitu toho života, tak opečovávaná kulturní krajina která je, budu říkat 50 na 50, tak je mi asi bližší. Samozřejmě, že ráda do té nepoškozené krajiny chodím a bádám si tam ty vývojový řady, jak se to mění. A jsem myslivec, takže jako i tohleto s tím souvisí, že jo.

T: Zajímá Vás, jak se provádí ochrana přírody a krajiny, z jakých podkladů vychází, jaká má pravidla?

R: To více, že mě to zajímá. Vlastně určitě. A jsem ten posuzovatel na vlivy životního prostředí.

T: Takže se zajímáte zákonem?

R: Ano. Tam se musíme popasovávat, když se dělají ty kapitoly ochrana krajiny a kvalita krajiny, tak se musíme popasovávat i s odbornýma podkladama. Takže, jo, ano, znám.

T: A co je pro vás cestovní ruch a jaký k němu máte vztah.

R: Tak jsem dost života prožila v totalitním systému, takže to cestování jsme měli omezený. Mohli jsme v rámci republiky určitě a potom na ten východ nebo na ty spřátelené země, takže když se otevřely hranice, tak to nadšení bylo obrovské. Myslím si, že každý člověk by měl poznávat i zkušenosti i za hranicema naší republiky a pak porovnávat a vlastně si i uvědomovat, že tu kvalitu toho života tady máme na vysoké úrovni. Já jsem byla v Africe, já jsem byla na Filipínách a vždycky z toho pohledu cestování se snažím navštívit domorodý svět, abych si uměla právě tu kvalitu života porovnat s tím, co tady máme. Ten, kdo tohle nemá za sebou, tak bude jenom kritizovat, kritizovat ten stávající stav a neuvědomí si, že by měl taky přiložit ruku k dílu. Proto říkám, že cestování je velice důležitý aspekt našeho života.

T: A čím si myslíte, že může cestovní ruch regionu prospět?

R: No určitě ekonomicky. Souvisí to s ekonomickým pilířem ekonomického rozvoje. A já si tady v tom našem Podkrkonoší, Jizerské hory a území, které v podstatě ekonomicky kleslo dost významně s úpadkem textilního průmyslu a v podstatě sklářství stagnovalo, teď už se zase dostává zpátky, tak ty lidi vsadili na cestovní ruch. Pomohl rozvoj cestovního ruchu po listopadu ke zlepšování prostředí v tom smyslu, že lidi začali investovat do opravy svých nemovitostí. To znamená, vracelo se jim, předělávali si nemovitosti na penziony. Takže se jim to vracelo, i mohli umořovat půjčky, které si na to vzali. Takže jako cestovní ruch, coby jednosložka ekonomiky je v určitých lokalitách významný.

T: Čím si naopak myslíte, že může cestovní ruch regionu uškodit?

R: No to je to nadměrnou návštěvností. Nedisциплиnovaností těch návštěvníků. Ale to je... a jsme u té ekovýchovy. Jsme u toho uvědomování si té kvality toho prostředí. Že je to velmi vzácné, že bysme si to měli vlastně chránit. Potřebujeme to vidět, potřebujeme se seznamovat budu říkat teda s tím, i když běžný občan to tak nevnímá. On tam

vnímá tu estetiku, on tam vnímá tu čistotu toho prostředí, on tam vnímá třeba i krásu těch kytiček. Když to použiju takovýto slovo. Takže určitě je to potřeba taky, aby byl umožněn přístup ke kvalitě života. Odrelaxuje ten člověk v takovém prostředí. Ale zas na druhou stranu když se to přežene. Zas dám příklad tady na ty naše podmínky. Já znám Jizerské hory, kdy byly panenské. Když jsem byla malá holka, tak jsme tady bloudili v těch lesích. Nebyly cesty, nebyly orientační body. Bylo to všechno zarostlé kvalitním porostem. Pak přišly imise, porosty šly pryč. Začalo se i s kombinací právě nárůstu návštěvníků, takže široké magistrály. Dneska když jdete na lyže do Jizerek, nebo když jdete na kolo v létě do Jizerek, tak to je procesí, já tomu říkám, jak na Václavském náměstí. Takže mě už to do těch Jizerek neláká. A jsme u té odpovědi, že poškozuje to množství neregulovaných turistů to prostředí. A už tam ani člověk nenachází ten relax, z toho pohledu klidu, odpočinku a všichni potřebujeme vypnout a načerpat energii, která je třeba tím, že jsme uprostřed nějakého ticha a tak..

T: Takže si myslíte, že to musí mít určitá pravidla, určité únosné kapacity?

R: Tak.

T: Dobře. Může dle Vás být cestovní ruch být dobrou volbou ať už jako hlavní, nebo jako vedlejší prostředek rozvoje regionu či oblasti? To znamená, vy jste teďka řekla, ano, může to být ekonomicky hodně zajímavý, ale může to být hlavní nástroj, nebo si myslíte spíš vedlejší, jakýsi komplementární?

R: Zase záleží na území. Když si vezmu Rakousko, tak tam vsadili na cestovní ruch jako na dost vysoký ekonomický aspekt svého rozpočtu. Já bych neuměla říct, jestli pro Českou republiku. Česká republika má tradici ve strojírenství. Tam nám to chybí, tam v podstatě jsme opravdu klesli hodně hluboko. Vsadit takhle malinké území na cestovní ruch? Neumím, neumím to porovnat. Ale samozřejmě, že za určitých podmínek těch regulačních a splnění těch kvalitativních aspektů, tak ano, je to určitě důležitá součást příjmu do ekonomiky každého území. Ale každé území má i jiné předpoklady. Takže v městském prostředí bych se nebála vsadit na cestovní ruch velkého významu. V tom přírodním prostředí, tam by to opravdu potřebovalo nějakou regulaci.

T: Vy jste říkala, že jste se podílela na té koncepci cestovního ruchu v České republice, tak co pro Vás hlavně představuje cestovní ruch v České republice?

R: Já jsem už více méně odpověděla v té odpovědi předtím.

T: Myslím tím konkrétně, jestli byste řekla: je to Praha, je to Krumlov. Co jsou ty atraktivity, které když se řekne cestovní ruch v České republice, které se vám třeba vybaví.

R: Vememe regiony z pohledu cestovního ruchu, takže já nemůžu říkat, co se mi vybaví... takhle, co se mi vybaví, to je jeden úhel pohledu, ale protože v tom cestovním ruchu nějaké informace mám, tak jako nemůžu říkat, že bych preferovala jenom Prahu, to není dobře. My jsme si vlastně při té tvorbě té tvorbě té koncepce samozřejmě uvědomovali, že by to měla být širokospektrální nabídka z pohledu cestovního ruchu. A že zatím vede z pohledu světového názoru na Českou republiku zatím Praha a Krumlov, tak já se k tomu moc nepřikláním.

T: Já jsem to řekl jenom proto, že to právě řekněme je takové etablované. Jenom jsem chtěl říct nějaký příklad. Není to proto, že bych to sám nějakým způsobem preferoval. Ale když se někoho zeptám, tak mi většinou řeknou toto. Proto se ptám.

R: Já bych vůbec nepreferovala určitý lokality. Byť k tomu mají své předpoklady třeba kulturně-historické. To určitě. Ale vzhledem k tomu, co jsme říkali předtím, že cestovní ruch je vlastně jakoby ekonomický příjem do určitých lokalit, území, tak bych dala příležitost vlastně celému území České republiky. Ale ty aspekty toho cestovního ruchu budou na každém území jiné. Ta lákadla.

T: V závislosti na potenciálu

R: V závislosti na potenciálu a na kvalitě a hodnotě toho území.

T: Co si představujete pod pojmem udržitelný rozvoj?

R: Můžu Vám odcitovat definice?

T: Brundtlandovou nemusíte. Nemusíte ani Vavrouška. Zkuste říct, co to pro Vás osobně znamená?

R: Já si myslím, že to je selský rozum. To stačí, co jsem Vám teď řekla?

T: To je zajímavá odpověď. V tom případě jsem zvědav, co mi odpovíte na další otázku. Co si představujete pod pojmem udržitelnost?

R: No. Tak udržitelný rozvoj a udržitelnost. No je tam určitě rozdíl. Ta udržitelnost... to jste mě zaskočil tou otázkou. Ta udržitelnost je prostě nějaký časový vývoj, běh a v určitém okamžiku to dál nejde. Tam to končí. Kdežto když budu přistupovat selským rozumem k tomu, jak se mi odvíjí můj život, to znamená, že tam zvažuju všechny aspekty, který mi vstupují do toho mého dění, tak si myslím, že tam bych během celého toho života neměla dospět k tomu, že to končí. To znamená, že to dál není už udržitelné. Rozumíte mi, co jsem tím myslela?

T: Myslím, že jo. No a teď ten rozvoj. Jaký byste mezi nimi udělala rozdíl?

R: No rozvoj no. To je ta diskuse, že jo? Jestli pořád podporovat rozvoj. Už jsem to říkala, než jste pustil ten diktafon, že se snažíme regulovat a zasahovat do ledasčeho, v tom širokém spektru, které na matičce zemi modré planetě máme. A sami v tom pohledu homo sapiens tu regulaci zrovna moc neděláme. Spíš se to reguluje samo, ale díky financím. To je opravdu hodně velký aspekt, který nás omezuje.

T: Autoregulační prvek?

R: Tak, přesně. I když jako já bych se pustila tady asi do nějaký filozofie, že bych ještě dělala jiné regulační zásahy u homo sapiens, ale tak to asi není předmětem tady vazby na cestovní ruch.

T: Můžete klidně povědět.

R: Raději ne, ale dám jiný příklad. Vemme třeba myslivost. Nemáme tam žádný predátory. Takže se přemnožuje ta zvěř a myslivci v současný době vlastně nahrazují tu pozici těch predátorů. Máme tady nějaká pravidla z pohledu myslivosti dodržovat. Když jdete a máte v ruce povolenku, že můžete teda nějakou srnčí odstřelit. Prasata se můžou odstřelovat, protože jsou přemnožené. Tam není potřeba dávat zas tak velkej pozor. Ale u té srnčí máte povoleno právě odstřelovat handicapovanou zvěř. Musíte umět posoudit, že není zdravá. A tady v těch našich podmínkách, kde je

hodně sněhu. Letošní zima je tedy výjimkou, ale loňská byla hrozná. Tak ta zvěř nepřežívá, protože nemá ten zdravý základ. Kdyby byli ti predátoři, tak to budou regulovat ty predátoři. Tady to musíme dělat my.

T: Dobře. Co pro Vás znamená udržitelný rozvoj a udržitelnost v cestovním ruchu?

R: No je to nastavení těch pravidel. A může to být těžký nastavit ty pravidla. O tom jsme se bavili s inženýrkou Páskovou, která se... to je její doména, cestovní ruch a vazba na prostředí. A jak to tedy udělat. Jaká pravidla nastavit. Jak je hlídat. Jak třeba šetrně říct turistům, když mají 14 dnů během roku dovolenou, že v tomto období teda nemůžou někam, protože je tam přelidněno.

T: A kdybyste měla říct, co je klíčem udržitelnosti v cestovním ruchu, myslíte si, že to teda jsou ty limity? To znamená, my si nastavíme limity únosné kapacity a budeme je striktně dodržovat? Je to klíč k udržitelnosti? Nebo existuje nějaká hlavní zásada, nějaká pravidla, nějaký návod?

R: Tak a teď jsme v oblasti, kde nejsem odborník. Takže já vám řeknu spíš z pohledu jako člověka, kterej vnímá jak kvalitu prostředí, tak potřebu té relaxace a toho poznávání každého z nás, každého jedince. Tak si myslím, že nastavit limity je opravdu ten základ. Potom pracovat s lidmi a to co jsem říkala, že mě teďka oslovuje nejvíc. Jako od malinka říkat proč něco lze a proč něco nelze. Ať si každý tam najde tu svojí pozici. Co ho baví a co ho nebaví. Ale musí taky vnímat, že to prostředí má nějakou kapacitu únosnosti a že v okamžiku, kdy to přerůstá ty aktivity v tom území tu kapacitu, tak že tam musíme být zodpovědní. Každý sám za to své chování. A tohle si myslím, že když se dostane do povědomí té populace, tak pak už zase automaticky jako si čistíme zuby, nepřemýšlíme nad tím, že si ty zuby musíme čistit. Tak budeme přemýšlet dobře, tak já teda v tom svém nějakým portfoliu mám potřebu relaxovat. Tak jakým způsobem budu relaxovat? A když teda k tomu potřebuju tu přírodu, x lidí tam taky takto vycestuje, no tak dopředu si to teda budu hlídat, abych v tom termínu si to zablokovala. Dám příklad, jo. Byla jsem na Tenerife. Kolik ono to má to Pico de Teide? Tři tisíce a teď nevím kolik. Aha. Je to v podstatě největší hora Španělska. I když je to mimo (pevninské) území Španělska, i když Kanárské ostrovy patří do Španělska. A dopředu jsme si museli už tady od nás rezervovat výstup na Pico de Teide. A v okamžiku, kdy jsme teda v tom termínu toho, byli jsme tam týden, měli absolvovat ten výstup, tak bylo špatný počasí, tak jsme se tam nedostali. Nejdřív jsme byli zklamaný, ale pak jsme si říkali dobře, oni si to tam ti ochránáři skutečně hlídají, aby ten nápor těch turistů jim nedevasoval to prostředí. Protože tam je to choulostiví.

T: Takže jste to chápali jako kladnou věc?

R: Takže jsme to v podstatě sice oželeli, ale jako tím selským rozumem jsem dospěla k tomu, že když teda ctím takové zásady, tak nemůžu protestovat.

T: Celkem racionální uvažování. Samozřejmě těšili jste se na to, když jste zaplatili něco za tu dovolenou.

R: Tak.

T: Existují podle Vás nějaké konkrétní formy či druhy cestovního ruchu, které jsou samy o sobě automaticky udržitelné?

R: No, to mě nechte popřemýšlet. Automaticky udržitelné?

T: To znamená ze své podstaty. Samy o sobě. Svým způsobem tíhnou k udržitelnosti.

R: To bysme si museli rozklíčovat, co z pohledu cestovního ruchu je udržitelné, že jo? Tak. No, tak mně poraďte, co je udržitelné z pohledu cestovního ruchu.

T: Já myslím, že jste to již definovala. Udržitelné je to, co je nějakým způsobem regulované. Tedy hlavně v tom přírodním prostředí. Je udržitelné něco, co samo o sobě ctí zásady udržitelnosti.

R: Udržitelné, udržitelné. To znamená, že každá aktivita vyžaduje... společnost je postavená na penězích, ta stávající.

T: Dám příklad. Kdybych řekl, je udržitelnější dovolená v Hiltonu ve Španělsku na Costa del Sol a nebo cykloturistika v Jizerkách?

R: Já jsem k tomu směřovala téma svejma úvahama na Vás, že v podstatě ta společnost je nastavena na finance. A každá aktivita vyžaduje mít nějaký obnos finanční k tomu, abych ji mohla udělat. Jestliže mi vygeneruje ze strany někoho jiného finanční zisk, kterej vracím zpátky do zkvalitňování toho prostředí nebo aspoň vyeliminování negativních vlivů na to prostředí. A nemluví o městě, nemluví o přírodě. Mluví obecně.

T: Myslíte tedy, že kdyby se internalizovaly externality, které vytváří cestovní ruch, to znamená má nějaký vliv na životní prostředí a ty peníze, které generuje by se nějakým nástrojem vracely zpátky do té přírody?

R: Do té obnovy. Ano. Nebo do té regulace, tak si myslím, že to pak může být jakákoli aktivita v cestovním ruchu, kdyby to fungovalo.

T: Ale bude tam nějaká forma seberegulace či autoregulace, aby to...

R: Ano, to jsme u těch limitů, o kterých jsme předtím mluvili. Ty limity musí být nastavený, ale hlídala bych tu ekonomiku, aby se ty prostředky vracely zpátky. A tím pádem mám možná, říkám to s otazníkem a vykřičníkem, protože nevím, jestli by to tak fungoval, to by chtělo pak vyzkoušet v praxi, možná zajištěno, že teda to prostředí bude alespoň na té úrovni původní, počáteční.

T: Jak rozumíte termínu alternativní cestovní ruch, pakliže si pod tím něco představíte?

R: Teda vy na mě jdete s otázkama.

T: Jak jsem říkal, nejde mi o správnou odpověď.

R: Alternativu za cestovní ruch? No cestovní ruch je, že někam vycestuju. Alternativu za vycestování neznám.

T: Dobře, v pořádku. Jak rozumíte termínu ekoturismus?

R: No to už vím, co si pod tím mám představit, ale alternativní cestovní ruch... to ne.

T: A myslíte si, že je ekoturismus v českém prostředí jasně definován?

R: Ekoturismus?

T: Ekoturismus je jedna z forem alternativního cestovního ruchu.

R: Samozřejmě je to o tom, že vnímám tu kvalitu toho prostředí a chovám se tak, abych ho nepoškodila.

T: A myslíte si, že by v českém prostředí byl tento termín přesně nebo jasně definován?

R: No tak vy se asi učíte ty definice na těch školách. Jako že by mezi populací, obyvatelstvem... ono už se o tom začíná trošku mluvit. Ono to asi je ta... jsme na začátku. A kolik procent turistů má potřebu chovat se šetrně k tomu prostředí, to vám neumím odpovědět...

T: To není potřeba. Já jsem se spíš ptal, jestli máte pocit, když se takhle setkáváte s těma strategickými materiálama pro určitý území...

R: Určitě. Tak jako odborníci a opravdu ten tým, co zpracovával tu koncepci z Masarykovy Univerzity, samozřejmě, že se o tom hovoří, že je to tam zapracovaný, že by se měla dávat zelená všemu, co souvisí s ekoturistikou a to je jak o osvětě a vzdělávání, tak je to ale i o té praxi. To znamená vypracovávání těch limitů, ale potom tady to co jsme tam třeba dávali – pojem, nebo nové... ono se o tom hovoří, ale v těch koncepcích to nebylo. Spíš se to v podstatě objevuje a v praxi dělá u výrobních podniků, ale u těch penzionů a hoteliérů či cestovních kancelářích se prostě ta certifikace k prostředí zatím moc neujala. Takže jako tady jsme v té koncepci opravdu podporovali to, aby se tam dostala ta podpora té certifikace. Mám na mysli třeba ISO 14000, EMAS a takovýchle ty nástroje. A motivační nástroje pro vlastně poskytovatele služeb v oblasti cestovního ruchu. A ty motivační nástroje právě z toho pohledu jakoby přínosy pro zlepšování kvality prostředí, nebo udržování aspoň té kvality prostředí. To znamená, když tam ti turisté přijedou, tak ten poskytovatel služby už jako je třeba dál pro osvětlu, sám je certifikovanější, že to prostředí neznečišťuje, že tam má ty různé nástroje. Třeba i z pohledu energetického, snižování spotřeby energií, má zatepleno a tak dále. Takže to jsou podle mě ty jednotlivé kroky, který by v tom cestovním ruchu mohli být podporovaný.

T: A dokázala byste říct nějaký příklad, kde si myslíte, že je ekoturismus u nás správně provozovaná? Věděla byste sama nějaký příklad z vlastní zkušenosti?

R: No já jsem teda nad tím takto nepřemýšlela, abych hodnotila jednotlivé lokality, území nebo z pohledu cestovního ruchu, protože cestovní ruch má taky různé směry, že jo? Ekoturismus provozován... Jako jsou tady...

T: Konkrétní produkty řekněme. Já Vám dám příklad. Ekofarmy, ekoagroturistika.

R: Jo, samozřejmě jsou. Určitě.

T: Třeba tady u Vás v oblasti konkrétně, v regionu? Věděla byste o něčem?

R: Fandím tomu. No že bych jako směřovala... no když já na ty ekofarmy... ale jo, mám ráda... Středisko ekologické výchovy STREVLIK za Libereckej kraj. A máme několik tady, vím že v Českém ráji v Sedmihorkách obdobně. Takže jo, existují, ale jsou to takové střípky. Já si myslím, že to opravdu oslovuje zatím jenom malou skupinu těch obyvatel. Přece jenom většina těch sportovně-turisticky smýšlejících nejde tímto směrem.

T: A teď se vrátíme trošku k politice. Myslíte si, že ekoturismus může být dobrým nástrojem rozvojové politiky regionu či oblasti?

R: No určitě je to dobrý nástroj, ale musí se teda dodělat. A to tam chybí právě tyhle limity.

T: Myslíte si, že je nedopracován?

R: Je nedopracován, určitě ano.

T: A myslíte si, že ekoturismus může být dobrým nástrojem udržitelného rozvoje regionu či oblasti? První bylo rozvojové politiky regionu či oblasti. Druhé bylo udržitelného rozvoje regionu či oblasti.

R: No to určitě. To spolu úzce souvisí.

T: A vidíte mezi těmi dvěma termíny, nebo těmi spojením slovními, rozvojové politiky regionu či oblasti a udržitelného rozvoje regionu či oblasti nějaký rozdíl?

R: No to je zase na diplomovou práci samostatně.

T: Určitě, jen ve zkratce.

R: No rozdíl tam je, protože politické nástroje jsou jiné než-li ty, které mi realizují přímo v tom území to praktično. Takže už jenom z tohoto pohledu je tam rozdíl.

T: Dobře. V jakých oblastech či regionech obecně v České republice je podle Vás možné ekoturismus realizovat? Vy jste říkala, že každý region má svoje specifikum, má svůj potenciál. Kdybyste se teďka zamyslela, jenom ve zkratce. Tak si jako představila, byla jste někde v České republice, kde byste si dokázala představit, že by bylo ideální realizovat ekoturismus, jaké by to území mělo mít parametry? Pokud to takhle můžu říct.

R: No tak jako ono ten ekoturismus. Eko. A teď se vracím k tomu, co jsem vystudovala. Ekologie je tok energie živým systémem, ekosystémem. A to eko spíš jako směřuje k tomu přírodnímu systému. I když jako můžeme mít samozřejmě i systém městský. Tok energie v městech. No takže teď jako přiklonit se k tomu ekopřírodnímu. Já si myslím, že...

T: Jenom obecně, v jaké krajině si myslíte, že by se mohl realizovat ekoturismus? Jestli v nějakých nížinách, nebo na horách?

R: On by se mohl realizovat v každém. Jinak tady nevidím rozdíl, jo. A zase jsme u toho, že každé území má svůj potenciál. Takže postavit to na tom potenciálu toho území. Ono i třeba ve vytěžené pánvi po hornické činnosti můžu napřít ty směry tak, aby tam mohl být ekoturismus. Bude mě to sice něco stát, protože to území musím tomu přizpůsobit, ale je to taky možný. Tam by mohl být opravdu velký rozvojový potenciál. Na rozdíl třeba od Krkonoš a Jizerek, který znám velmi dobře, mám to prochozený, tak ten potenciál toho turismu tam je již omezen.

T: Tím, že tam se realizuje možná i jiný druh cestovního ruchu a už tam je určitý počet těch návštěvníků?

R: Tak, ano. Tím, že máme republikově konsenzus, že to je území s vysokou kvalitou přírodního prostředí a tím, že to je národní park nebo chráněná krajinná oblast, tak je dána priorita uchování tohoto prostředí a tam musím začít hledat tu regulaci té návštěvnosti a nejenom z toho pohledu chození po té krajině, ale i z toho pohledu fungování těch poskytovatelů služeb. Takže jako tam musím přistoupit k tomu ekoturismu jinak, než-li v těch... krásnej příklad, úžasnej, nebyla jsem tam, ale myslím si, že to musí stát za to, je vlastně využití těch pecí a hutí na Ostravsku jako památky a zároveň vlastně uděláním zázemí pro turisty. Návštěvnost je to sice jiný způsob turismu, než-li v tom přírodním prostředí, ale tam by taky mělo dojít k regulaci, aby ta nadměrná návštěvnost třeba neovlivňovala já nevíme hlukem, nebo nadměrným množstvím odpadních vod a jejich likvidací a tak dále jo. Takže opravdu já neumím říct tady na místě, který ty území tady jsou jakoby z mého pohledu preferovanější. Já si myslím, že každé území má svůj potenciál pro turismus. Ale musí se najít to lákadlo na ty turisty a regulovat to tam podle potřeby.

T: A jaké mohou být podle Vás největší přínosy a největší zápory ekoturismu?

R: No přínosy jsou pak ty ekonomický, proto to děláme. Když by došlo k té regulaci, pak by mohl být přínos pro každého znás, že si tam odpočine, najde si tam to svoje portfólio toho rozšiřování znalostí, vědomostí a tak dále.

T: Sociální přínos?

R: Určitě. To jsou zase třeba kulturní akce v těch lokalitách, které na to mají. Kulturně-historický, taky neopomenutelný. Kulturní. Z pohledu i sportování samozřejmě. To znamená i tělesné aktivity a zdokonalování té kondice každého z nás. A negativní? Samozřejmě. O tom už jsme hovořili. To jsou pak ty, že to narůstá ty vlivy negativní na to prostředí a my je musíme hlídat.

T: S kvantitou?

R: S kvantitou no.

T: Jaké si myslíte, že mohou být konkrétní překážky, bariéry rozvoje ekoturismu v českém prostředí. Vy jste říkala, že každý ten region má svůj potenciál. My se musíme podívat na to, co je zajímavé a pak bysme na tom měli stavět ten produkt. Myslíte, že existují nějaké konkrétní bariéry rozvoje ekoturismu, které by mohly bránit rozvoje ekoturismu. Některé bariéry prostředí?

R: Mě jenom napadají bariéry z pohledu lidských zdrojů jo. Ale ne prostředí. No ty lidské zdroje, to je to, že podnikatelé, kteří se vrhli na cestovní ruch, tak z toho chtějí vylézt maximum a nevnímají tam potom tyhle omezení a cítí se být dotčení, že jim do toho někdo bude vstupovat. Takže to je dost významná bariéra a je to o tom světě, zase opět a o té výchově těch subjektů. A z pohledu prostředí, tak to je to, co jsme už tady několikrát naznačili, že ta Česká republika je malinká a my bysme si opravdu jako měli chránit ty zbytky toho kvalitního prostředí, který tady máme. A tam teda ty bariéry jsou. No ale pak tady máme, narazila jsem na tu Ostravu, na ty povrchový doly. To jsou území, které z pohledu přírodního tu kvalitu nemají tak významnou. Tak tam bych viděla těch bariér méně. Třeba se tam narazí také. Říkám emise do prostředí by taky neměly být, takže pokud by tam byly, tak to by byla jedna z bariér.

T: Vy jste biologka. Myslíte si, že biologicky nebo kulturně rozmanitá místa představují určité bariéry rozvoje ekoturismu sama o sobě? To znamená, pokud mám biologicky zajímavé místo, nějakým způsobem cenné, může to pro mě být bariérou rozvoje ekoturismu?

R: Určitě to je bariéra. Já jsem byla teď o víkendu. Přijel mi starší syn, kterej už má svoji rodinu a říkal, teď teda odbočuju, on je Tomáš a měl svátek a já mu říkám Tomáši co bys chtěl k svátku? Já nechci nic. Hele pojď na vejlet. On je to taky velký turista, podobně jako já, my to máme rádi. Tak jsem říkala: „A kam chceš?“. No někde, kde jsem ještě nebyl. Já se ptám: „Byl jsi na pramenech Jizery?“. „No nebyl“. Tak pojď, jdem. Proč o tom mluvím? V mapě si to najdete, ale nejsou tam turistické cesty. Ale protože Jizerky znám velmi dobře, tak vím, že těma lesníma cestama se dostanu k těm pramenům Jizery. A když jsme tam teda pochodovali, tak tím jak jsou minusový teploty přes noc, tak rašeliniště a takový to podmáčený bylo krásně průchozí, takže jsme se opravdu, dá se říci suchou nohou dostali tam, kam jsme potřebovali. Ale je mi jasný, že v létě, kdy je to vlastně houba nacucaná vodou, tak jednak to není průchozí a kdyby se tam vyznačily ty turistické trasy, tak tam bude zase procesí. Takže určitě jsou ty přírodní podmínky bariérou pro ekoturismus.

T: Hm. A kulturní taky. Tady v Čechách možná ne, protože... já bych třeba viděl bariéru, že tam jsou právě ty původní kmeny, nebo národy, jak vy jste hovořila třeba na Filipínách nebo v jihovýchodní Asii. Tam by třeba mohl být taky bariérou, nemyslíte si?

R: Určitě. My když jsme byli na těch Filipínách, tak jsme vlastně museli požádat o vstup do těch lokalit těch domorodých vesnic, abychom si to mohli prohlídnout. A šel s náma teda opravdu průvodce, takže jo, souhlas.

T: Do jaký míry si myslíte, že mohou být fyzické bariéry rozvoje chráněných území České republiky limitovat rozvoj ekoturismu? Tím myslím, je infrastruktura v České republice nakloněna ekoturismu? Infrastrukturu myslím komunikace, ubytovací zařízení, stravovací zařízení, informační centra, možná i právě ta pracovní síla, která by byla v těch regionech, aby byla erudovaná.

R: No já myslím, že tady máme hodně ještě co dohánět.

T: Takže si myslíte, že tady už ty fyzické bariéry jsou?

R: Jo, určitě. Já bych ještě... jinak, teď jsem si vzpomněla na to, že se chystáme do běloruského pralesa letos, tak jsem si začala vlastně shánět informace jak se tam dostat, kde se tam ubytovat, jaký služby tam nabízej. A už jenom na tom internetu jsem byla nadšená, jak to mají připravený. A je to Bělorusko jo. Takže jako sice to patří do unie, ale je to podlé mě takový na okraji a přitom to tam mají. Prales je taky něco jinýho než-li ty naše podmínky tady. Takže já si myslím, že máme v tomto co dohánět. Určitě.

T: Myslíte si, že mohou být psycho-sociální charakteristiky obyvatel některých těchto regionů, dám příklady: příhraniční oblasti, což je tady taky váš příklad, náplava jako třeba v regionech, kde došlo k odsunům tak potom tam byla... nebo respektive ta náplava je do těch okrajových regionů z velkých měst, původ, vzdělání, identifikace s regionem, fobie vůči místnímu (starousedlíkům) či respektive naopak cizímu (turistům) překážkou ekoturismu a nebo udržitelnosti? Taky třeba taková ta vykořeněnost některých těch regionů, hlavně na západě kde došlo k odsunu těch Němců. Myslíte, že to může být problém, ta řekněme nižší míra identifikace těch místních s krajinou, k rozvoji v rámci ekoturismu?

R: No v určitých lokalitách to problému může být, ale já jsem si teď vzpomněla na to, že mi tady máme, konkrétní případ jo? Frydštejn, tam je... je to vedle Malý Skály, je tam hrad, malinká obec a když tam bylo takové místní referendum, jestli podpořit zvýšení cestovního ruchu, tak se občani začali bránit a nesouhlasili s tím. A důvod ten, že nechtěli aby se zvýšila frekvence toho území. Chtěli si to vlastně uchovat sami pro sebe. Pro svůj život kvalitní. Tak a jsme u toho, co s tím? Přitom jako turisticky velice zajímavá oblast, lokalita, samozřejmě, že lidi, kteří tam nebydlí, se tam chtějí jít podívat. Co s tím naděláme?

T: Takže zase určitá forma seberegulace toho místa těmi místními lidmi. Myslíte si, že existují nějaké legislativní překážky rozvoje ekoturismu v chráněných oblastech České republiky? V chráněných oblastech České republiky? Pakliže ano, jaké?

R: No samozřejmě, že tam, kde jsou ty národní parky a CHKOčka, tak tam je ta prioritní ochrana té přírody, takže ta legislativa tam je hodně regulativním prvkem. A správy těchto území si to velice dobře dneska hlídají. Takže je to na zvážení, co je prioritní v těchto místech, jestli ta ochrana přírody nebo ten cestovní ruch. A do toho se nechci pouštět. Takže já si myslím, že to území, pokud bychom to měli brát z toho globálního pohledu, České republiky by se mělo asi rozšířovat opravdu asi podle priorit a někam nasměrovat ekonomický příjem z cestovního ruchu a bude to oprávněný. A někde zase mít tu prioritu té přírody a tam zase regulovat návštěvníky. A je to taky oprávněný.

T: Takže si myslíte, že si musíme stanovit priority?

R: Určitě.

T: Hm. Vy jste hovořila o tom, že každé území má jiný potenciál. Myslíte si, že je možné vytvořit obecný teoretický model udržitelnosti ekoturismu na daném území? Co tím myslím: když si vezmu území a znám nějakou jeho charakteristiku. Budu používat sekundární data a nebude tam žádná empirie. To znamená vezmu si nějaký potenciál. Jsou tam nějaké bytovací kapacity, jsou tam nějaké chráněné věci a jestli na tomto základě můžu stanovit... tedy jestli můžu vůbec vytvořit ten teoretický model udržitelnosti ekoturismu na tom daném území na základě takovýchto informací. Na daném území.

R: Já si myslím, že ne.

T: Myslíte si, že ne? Myslíte si, že byste k tomu potřebovala empirii a vyzkoušet si to v praxi, abyste to mohla říct?

R: No určitě. Jako když od stolu vymyslím nějaký model, tak já to musím implementovat do té praxe a několik let to sledovat a pozorovat co to vlastně s tím územím udělá. A ty změny v těch ekosystémech nejsou ze dne na den. Ty jsou opravdu jako pozvolný a chce to tedy sledovat, pozorovat a vyhodnocovat. Monitoring mi tady nabíhá jako v té souvislosti. Takže ten model můžu sice si nějaké nastavit, ale nedám vůbec ruku do ohně za to, jestli je to správně nastavený model, nebo není.

T: Dobře. Shodneme se na tom, že potom je potřeba nějaká úroveň té empirie. Takže já si to musím vyzkoušet a zkoumat. Ale jestli si to můžu vůbec nastavit, to si myslíte, že není možný od stolu udělat? Abychom si nějaký základní parametry stanovili.

R: Nejdřív musím znát nějaké podmínky toho území, že jo?

T: Ty informace bych měl. A na základě těch informací o těch podmínkách toho prostředí bych se snažil vytvořit ten obecný teoretický model udržitelnosti ekoturismu.

R: Ale tak jako zkoušet to můžem. To jako já se tomu nebráním, proč to nezkoušet. Ale jako říkám, je to běh na dlouhou trať.

T: A teď si vemme, že bychom tedy ten teoretický model vytvořili. Myslíte si, že na základě toho teoretického modelu ekoturismu lze stanovit potenciál území k udržitelnému rozvoji v rámci ekoturismu?

R: Já jsem takovej ten praktik a já vím, že každé území má něco jiného. Jeden teoretický model...

T: Já myslím teoretický model pro Českou republiku aplikovatelný pro různá území v České republice.

R: Jako zkusit se to může. Ale jako že bych si myslela, že se ujme na všech těch územích, to si nejsem jistá. Já bych spíš postupovala jinak. Můžeme mít třeba nastavený nějaký vstupní parametry do toho modelu, to jako asi ano.

T: Ano, to jsem myslel. To je ten obecný teoretický model. Já si nastavím ty vstupní parametry, zjistím si je z literatury či z nějakých sekundárních dat a ty parametry si nastavím a pak je budu zkoumat v jednotlivých územích a podle toho budu hodnotit, jestli to území má určitý potenciál.

R: No tak to asi jo. Já jsem teda nepochopila úplně ten začátek. Samozřejmě k tomu, aby se ty území potom mohly porovnávat, tak ty vstupní parametry by měly být stejné. Nebo takhle nastavený. Škála by měla být stejná ať mluvíme úplně konkrétně a jasně. Pak jsou i výsledky z těch jednotlivých sledování, měření a hodnocení porovnatelný k tomu, který to území má ten potenciál vyšší a nižší a jak to tam potom regulovat. Takže jako jo, tohleto ano. Ale bez toho odzkoušení to nejde. To v žádném případě ne. Ten monitoring je tam důležitý a vyhodnocování. Na to se zapomíná.

T: Tak jsme v podstatě pokryli všechny otázky, které jsem měl. Není něco, co byste chtěla dodat? Něco důležitého o čem jsme třeba nemluvili. Otázka, již byste sama položila, pakliže byste dělala podobný výzkum?

R: To mně nechte na rozmyšlenou.

T: Dobrá, to už samozřejmě nemusíte zodpovídat, pokud nevíte. Tímto Vám moc děkuji za obsáhlý rozhovor.

Rozhovor číslo 5

Den: 25.3.2014

Respondent: Ing. Elena Hávová

Místo: Karlovy Vary

Zaměstnání: Pověřená zastupující vedoucí oddělení cestovního ruchu; Odbor kultury, památkové péče, lázeňství a cestovního ruchu, Krajský úřad Karlovarského kraje

Tazatel: Máte ráda přírodu a krajinu přirozenou, nepoznamenanou lidskou činností nebo spíš krajinu přetvořenou člověkem, jako kulturní památky a sídla? Vy osobně? Co máte radši?

Respondent: Půl napůl, bych řekla.

Tazatel: Půl na půl...

Respondent: Hm...

T: A v poslední době? Jedete spíše do přírody nebo to musí být nějakým způsobem kombinované?

R: Já si to skutečně vždycky kombinuji. I na své osobní dovolené.

T: Zajímá Vás jak a jakým způsobem se provádí ochrana přírodní a krajiny? Z jakých podkladů vychází, jaká má pravidla?

R: Nejenom zajímá, pro mě je to vlastně i nepřímo součástí mé práce, protože tyhle věci musím znát, protože na to navazují naše další aktivity.

T: Co je pro Vás cestovní ruch a jaký k němu máte vztah?

R: Pro mě? Osobně?

T: Je to o Vás osobně, samozřejmě.

R: Hm, v podstatě od takového toho úvodního nadšení z dob, kdy jsem se chystala na studium, v podstatě je to moje celoživotní láska a patřím k tomu malému počtu lidí, pro které je jejich koníček i jejich prací. U mě se náhodou osud docela dobře sešel.

T: To je hodně cenná záležitost.

R: Je, málokomu se to tak povede.

T: Jak dlouho jste v cestovním ruchu zainteresována a v jaké konkrétní oblasti?

R: V cestovním ruchu jsem vlastně celý svůj profesní život. Protože já jsem končila fakultu ekonomiky služeb a cestovního ruchu a poté jsem šla pracovat do cestovní kanceláře, tam jsem pracovala asi 23 let. Potom jsem asi 3,5 roku pracovala v hotelu a teď přibližně 7 let pracuji ve státní správě, ale opět v oboru, jsem na oddělení cestovního ruchu při Krajském úřadě.

T: Čím si myslíte, že může cestovní ruch regionu prospět? A můžeme teď konkrétně o Karlovarském kraji.

R: V Karlovarském kraji je to alfa a omega jeho ekonomické svébytnosti. Je to zdroj obživy pro velké množství lidí, a to nejenom těch, kteří pracují přímo v lázeňství a hotelnictví, ale i navazující odvětví- přes dopravu nebo obchod a na druhé straně je cestovní ruch prostředníkem pro navrácení zdraví nebo upevnění zdraví pro spoustu lidí, kteří to potřebují, protože tady se dá využít velké množství léčivých přírodních zdrojů, které mnohé jiné regiony nemají a Karlovarský kraj má to štěstí, že je má.

T: Čím si myslíte naopak, že cestovní ruch může regionu uškodit? Pokud skutečně může něčím uškodit, dle Vašeho názoru?

R: Kdyby byl předimenzovaný, tak by mohl třeba mít vliv na vyčerpání přírodních zdrojů, na velkou zátěž v dopravní infrastruktuře, nebo na nevhodné investory. Třeba na přitažení zájmu nevhodných investorů.

T: Myslíte si, že cestovní ruch je dobrou volbou pro hlavní či vedlejší činnost regionu či oblasti?

R: V Karlovarském kraji, si myslím, že je dobrý jako hlavní a v mnoha jiných regionech republiky jako doplňkový. Protože u nás vycházíme z toho, že máme hodně velkou kumulaci těch přírodních léčivých zdrojů. Je tady dlouhá tradice, velice dobrá materiálně technická základna, docela slušný personál, který je potřebný právě k dobrému a kvalitnímu poskytování těchto služeb, region má věhlas už v této oblasti, a to jsou všechno atributy, které jinde těžko a dlouhá léta dáváte dohromady.

T: A z hlediska personálu, myslíte si, že má dostatek schopností, znalostí ten personál obecně tady v Karlovarském kraji?

R: Obecně ne, ale máme dobré odborníky- třeba lékaře diagnostiky v některých těch léčebných domech, je tady určité procento velice dobrých, kvalifikovaných zdravotnických pracovníků, jako rehabilitačních pracovníků a podobně, ale je na poměrně nízké úrovni nižší zdravotnický personál a hlavně v posledních letech se, bohužel, dost snižuje kvalita obslužného personálu ve stravovací oblasti a i v hotelnictví všeobecně, recepce a podobně. Je to dáno tím, že jsou přijímání lidé, kteří pro to nemají adekvátní vzdělání a všeobecně úroveň vzdělání v těchto oborech bohužel postupně klesá.

T: Hmm, což je zajímavé, protože tady v kraji je všeobecně se vzděláním problém.

R: Velké riziko, nebo velké nebezpečí pro nás, jako pro kraj je v tom, že spousta velice šikovných inteligentních lidí se po ukončení studia už do regionu nevrátí, protože tady nenajde adekvátní uplatnění. A nebo, našli by profesi pro své pracovní zařazení, ale nebude ohodnoceno tak, jak mladí lidé pro to, aby si mohli založit rodiny a rozvíjet se, potřebují.

T: Co pro Vás hlavně představuje cestovní ruch v České republice?

R: Je to významný zdroj národního důchodu, vytvořeného hrubého domácího produktu. Je to věc, která nás dobře dostává do podvědomí v Evropě. Je to záležitost, na kterou můžeme být pyšní, protože si myslím, že ho děláme v zásadě dobře, protože všechny ty chyby, o kterých víme, tak pořád ještě patří k tomu, za co se nemusíme v zahraničí stydět.

T: Hm, myslím tím...teď možná ještě blíže k tomu, když se řekne cestovní ruch v České republice, co si pod tím vybavíte jako první? Konkrétní atraktivita, například.

R: U mě vyskočí například v první řadě... samozřejmě tím, že tady pracuji, tak jsou to ty lázně, ale v těsném sledu mám především spoustu památek, hezkou přírodu, bohatý kulturní život, to všechno je pro mě vlastně cestovní ruch.

T: Co si představujete pod pojmem udržitelný rozvoj?

R: No... udržitelný rozvoj... to je vlastně míra všech pozitivních a negativních vlivů, které působí kolikrát proti sobě nebo souběžně a v jejichž výsledku by ještě pořád nemělo dojít k poškození krajiny, narušení nějakých rozumných ekonomických vztahů... mělo by docházet k průběžnému alespoň minimálnímu dalšímu rozvoji, dalším tržbám, měli by lidé být schopní se na tomto teritoriu uživit... to všechno patří k tomu udržitelnému rozvoji.

T: A pakliže bychom použili termín udržitelnost. Věděla byste rozdíl mezi tou udržitelností a udržitelným rozvojem?

R: No... to bych musela chvíli popřemýšlet. To už je takové trochu slovíčkaření. Asi by tam nějaký rozdíl byl, ale teď abych to přesně definovala, tak na to bych potřebovala chvíli klidu, abych si všechny ty plusy a mínusy rozmyslela.

T: Takže na první pohled nějaký zásadní rozdíl?

R: Zásadní asi ne...

T: Dobrá... Co pro Vás znamená udržitelný rozvoj a udržitelnost v cestovním ruchu? Pakliže je bereme jako synonyma...

R: Takže, jak jsem před chvílí uváděla, je to takový rozvoj, kde nemusíte nějak zvlášť už do toho investovat a pořád vlastně to funguje a mírně se rozvíjí ze zdrojů, které si je schopno vytvořit samo.

T: A kdybychom to teď vzali u toho našeho kraje, u toho lázeňství, co byste řekla, že je takové zásadní, stěžejní...

R: Měla by být schopna, celá ta činnost, nebo ty subjekty, které tady působí, by měly vygenerovat dostatečné množství financí na to, aby byly schopny pokrýt veškeré svoje náklady na údržbu těch budov, na ty procesy, které tam vznikají, které se platí, všechny ty procedury jako voda, bahno a tak dále, pracovní síla...

T: Takže ekonomicky udržitelný?

R: Ekonomicky by to mělo být a i v podstatě by to mělo přispívat ke stabilitě třeba pracovní síly v regionu.

T: Někjaká sociální udržitelnost, možná...hmm...

R: Ano, v podstatě to by na to navazovat mělo, mělo by to taky vlastně být propojené s dopravní infrastrukturou, protože to jedno bez druhého je dost těžko realizovatelné.

T: Existují... Respektive, co si myslíte, že je klíčem k takové udržitelnosti? Když to teda shrnu, vy jste řekla, že ekonomická udržitelnost je klíčem, to znamená, že si na to musí vydělat sám ten poskytovatel toho lázeňství...

R: Měl by...

T: Měl by? Aha...hmm...a možná sociální udržitelnost...to si myslíte, že je klíčem udržitelnosti cestovního ruchu?

Nebo přidala byste ještě něco?

R: No nebyly by od věci třeba nějaké rozumné investice, ale...rozumné!

T: Narážíte asi na nějaké...

R: Rozsah a zaměření...hmm, protože mohla by sem přijít obrovská investice třeba na rozšíření těžby hnědého uhlí, to by zrovna vítané nebylo, ale také by to byla investice a také by to znamenalo určitý rozvoj regionu, ale zřejmě ohraničený tím, že by jedna věc potlačila druhou a něco by mohlo být nenávratně zničeno.

T: Ano, to obnovitelná udržitelnost určitě není...

R: Ne, to by bylo do vyčerpání zásob...

T: Existují podle Vás nějaké konkrétní formy či druhy cestovního ruchu, které jsou samy o sobě, automaticky udržitelné?

R: No tak...žádné perpetuum mobile neexistuje. Sám o sobě udržitelný není absolutně žádný druh, protože na úplně běžnou turistiku potřebujete třeba značení, trasování a třeba tyhle věci. Pro cykloturistiku pochopitelně ještě další věci, ta je mnohem náročnější. Ani ten léčebný (cestovní ruch, pozn. aut.) není sám o sobě udržitelný bez jakéhokoliv zásahu, kdybychom to vzali doslova, protože i jenom přijít si, dojít s kelímkem na minerálku někam, není samo o sobě, protože někdo vám ten pramen musí udržovat, musí Vám tam k němu prosekát cestičku, někdo vám musí vyrobit ten kelímek, někdo vám musí poradit, čeho se máte napít...jo...takže to samo o sobě asi ne, ale poměrně velké šance mají takové věci, které jsou pro to teritorium vždycky přirozené, takže pro nás to lázeňství, ale zase v jiných oblastech České republiky to třeba může být horská turistika nebo kulturní, poznávací cestovní ruch, kde je větší koncentrace třeba zámků, hradů, koncertních sál... takže to je velice individuální, pro nás by to asi byla ta kombinace využívání těch přírodních léčivých zdrojů a přírodního prostředí vůbec.

T: Jak rozumíte termínu alternativní cestovní ruch?

R: Klasičky alternativa znamená možnost, to znamená všechny různé možnosti hledání něčeho, co tady ještě nebylo nebo co by byla obdoba toho, co už tady je.

T: Takže alternativou ke stávajícímu...

R: Ano...ke stávajícímu co je, nějaká buď rozšiřující anebo doplňková možnost.

T: Jak rozumíte termínu ekoturismus? Myslíte si, že je v českém prostředí jasně definován? Setkala jste se s ním?

R: Ale tak definován asi bude, minimálně na té...takové té školní úrovni definován určitě je, ale myslím, že u nás nezapustil ještě příliš kořeny, když to srovnáte třeba s Rakouskem nebo s Německem, tak to rozhodně je hodně velký rozdíl mezi úrovní ekoturistiky u nich a u nás. Je to třeba dobré řešení pro podhorské oblasti, kde třeba nejsou jiné přírodní nebo kulturní podmínky k tomu, aby tam cestovní ruch nějak významně vznikl, a tak je potřebné využít to prostředí, které samo o sobě je vlastně předmětem nákupu a prodeje za dané situace a váže nebo dává práci těm pracovním silám, které jsou tam z nějakého důvodu- třeba svým bydlištěm- vázány a nemají kam odejít. Takže, určitě to efekt má, ale myslím si, že u nás, protože nemáme tak specifické to prostředí, jako třeba podhůří Alp, tak to nikdy nenabude takových rozměrů jako v tom Německu a navíc u nás lidé k tomu tolik neinklinují, protože je, řekla bych historicky dáno, že od dovolené čekáme něco jiného než co dělal náš dědeček. Jo, takže třeba o dvě, tři generace později, kdy bude hodně lidí žít ve městech a těm mladým to přijde romantické nebo něco, co ještě neznají, tak ano, potom vyrazí někam na sena, ale teď, když ví, že když jeli o prázdninách k babičce, takže se tam to seno muselo otáčet a nedej Bůh ta babička chtěla, aby ho otáčeli oni, tak na ty sena teď nepůjdou. Nehledě na to, že to souvisí se zdravotním stavem populace, a když dneska každý druhý má alergii na cokoliv, tak ne každý by tu dovolenou ustál.

T: A vybavíte si nějaké konkrétní příklady, které se vyskytují tady u nás v České republice toho ekoturismu?

R: Tak tady u nás jsou v regionu nějaké koňské farmy, nebo třeba máme tady ekofarmu Belina, kde je kombinace vlastně chování domácích zvířat, využívání mléčných produktů i prodej a ještě se tam dá dělat i přednášková činnost, že tam mají prostory...

T: A to je kde?

R: Belina, to je směrem, když byste jel na Plzeň. Když byste potřeboval kontakt, tak paní Prchalová se stará vlastně o ten celek, ale jsou tady ještě i další, my máme i www stránky- www.agro.cz a tam byste našel přehled těch farem, které se pokoušejí žít a přežít a většinou je to v kombinaci právě s jízdařenskou činností, kdy je to v kombinaci s poskytováním terapie- hipoterapie.

T: To je ve Staré Roli, tuším.

R: Ano, taky jedna...takže, to jsou věci, kdy dochází ke kombinaci ekoturistiky a cestovního ruchu případně toho léčení.

T: Také nějaká agroturistika, bsmě taky mohli říct, protože tam je i tenhle profil.

R: Ano...

T: Výborně. Myslíte si, že ekoturismus může být dobrým nástrojem rozvojové politiky regionu či oblasti? Vy už jste to částečně řekla, jak které...no...

R: Třeba... umím si to představit třeba na Liberecku. Nebo v Ústeckém kraji. U nás to takové terno nebude. Nehledě na to, že pořád je tady dominantní ten lázeňský cestovní ruch, ale také my tady v tom našem nejbližším okolí máme relativně zdevastovanou přírodu po té předchozí těžbě, takže nám teď dá ze začátku dost práce zahladit stopy po té předchozí činnosti průmyslu. Třeba jedním z takových prvků, velice pozitivních je, jak se vybuodovalo golfové hřiště u Sokolova na vlastně místech bývalých dolů.

T: To se bavíme o rekultivaci.

R: Rekultivaci, správně...

T: Zaplavování dolů?

R: No, to je další, že se snažíme teď to tam zaplavit a udělat rekreační oblast, protože voda z Ohře se využije. No... a někde to efekt má a někde ho bude mít prostě menší. Jako třeba v Karlovarském kraji bych ho viděla jako menší, protože třeba i tady, jak máme Slavkovský les, tak tam vyložené nechceme žádné průmyslové aktivity, aby se zachovala čistota vody a tam by mohlo být provozováno něco takového, no ale tam už je ten region příliš vyldněný, tak v podstatě- jak nebyly žádné pracovní příležitosti, tak lidé postupně odcházeli a tam už v těch vesničkách je hodně třeba chalup, ale už tam není nikdo, kdo by tam dlouhodobě provozoval nějakou ekoturistiku, protože to vás váže, tam musíte pořád být že jo, protože nikdy nevíte, kdy ten klient na kole přijede a bude si chtít dát zrovna to Vaše čerstvě nadojené mléko.

T: Vy jste zmínila, že nechcete nějakým způsobem znečistit ty vodní zdroje, protože jsou klíčem k lázeňství. Myslíte si, že to je skutečně ohrožení, pokud bychom do toho Slavkovského lesa nějakým způsobem dostali víc lidí, kteří by tam cestovali, používali by...

R: Lidí ani ne, ale průmysl. A v podstatě lidi tam nedostanete, když tam nebudou mít zázemí a to zázemí tam nebudou mít, pokud někdo nebude mít pocit, že se na tom dá přežít celý rok. A na cestovním ruchu celý rok nepřežijete, to znamená, že potřebujete, aby tam byl nějaký průmysl, který vás udrží třeba v zimě nebo v létě, podle toho co byste dělal, jestli byste se věnoval lyžím anebo turistice a sečení těch luk na těch náhorních plošinách. Ale v momentě, kdy tam nebudete mít co dělat, nebo celá Vaše rodina nebude mít co dělat, tak to nijak výrazně neožije. A jakmile tam bude ten průmysl, tak bysme zničili to, co je tady cenné. Prostě vždycky je nějaká daň za něco.

T: Hmm... Já jsem se předtím ptal, jestli si myslíte, že může být dobrým nástrojem rozvojové politiky regionu. A teď se zeptám, jestli si myslíte, že může být dobrým nástrojem udržitelného rozvoje regionu.

R: Udržitelného ano, protože je to jedna z těch doplňkových věcí, které kromě toho hlavního proudu pomáhají hlavně přilákat lidi nebo aspoň po určitou část roku. Ano, udržitelného určitě ano, protože to taky svou troškou do mlýna přispěje.

T: Moje další otázka byla, jestli vidíte rozdíl mezi těmi dvěma termíny, a to jste dokázala poměrně hezky rozlišit.

V jakých dalších oblastech nebo regionech v ČR se dá ta ekoturistika ještě realizovat? Myslíte si, že třeba na Moravě?

R: Morava, tam by to také šlo. Tam by se to dalo třeba zaměřit na ošetřování vinic, jako pro někoho to může mít velkou romantiku. Mít možnost si tam třeba v průběhu roku jít šestkrát na to stejné místo a podívat se jak to naklíčí, jak to stříháte, postříkáváte, jak to roste, jak to chráníte proti těm špačkům, potom to sbíráte no a potom si můžete dát tu skleničku, že jo... a u toho všeho by ten klient mohl být, ale určitě to naráží na mnohé bezpečnostní předpisy, na hygienické předpisy, takže k tomu, aby tyhle věci mohly fungovat, je potřebné dořešit i legislativu a na to si myslím ještě nikdo ani nesáhnul.

T: A teď už se dostáváme k té odbornější části, která se vztahuje na ten ekoturismus a Vy jste už o tom částečně i mluvila, takže jestli budete chtít jenom něco doplnit... Jaké jsou podle Vás největší přínosy a naopak zápory ekoturismu? Vy jste mluvila o tom, že to může být pro nově generace zážitkem...

R: Hm, to určitě. Přínosem je třeba to, že se udržuje určitá forma obhospodařování, zejména zemědělské půdy jako tradičním způsobem v tom regionu, že vůbec dochází k obhospodařování zemědělské půdy v té určité oblasti. Plusem třeba je zachování určitých tradic, je to provázáno i na kulturní dědictví v daném regionu. To jsou všechno takové věci, které třeba se nedají kolikrát ani přesně nazvat, ale je to takové to... ten duch toho místa, že prostě si to zachová ten svůj obraz postalo. To máte třeba spojeno s tím podhůřím nebo naopak s tou vinařskou oblastí, nebo s rybníkářstvím třeba v jižních Čechách. Že prostě to k tomu regionu patří a pořád to tam cítíte, že to tam pořád tak jako vlaje ve vzduchu...

T: Že to třeba může pomoci vytvářet nějaký originální produkt?

R: Noo... já nejsem moc zastánce nějakých umělých vytváření něčeho... prostě to, co se dělalo, zkusme dělat, ale uměle to nějak implikovat, to ne. Většinou to po několika pokusech... to po krátké době, kdy do toho musíte investovat spoustu hodin, to stejně skončí. Nic umělého nemá moc velkou šanci přežít a hlavně v oblasti té eko nebo agroturistiky, kde je to právě založené na tom původním, zemitém, prostě na tom, co bylo.

T: Na nějaké autenticitě?

R: No. To těžko nahradíte něčím, že si to přistěhujete... že teď tady začneme dělat třeba mozzarella.

T: Jaké si myslíte, že mohou být konkrétní překážky bariéry rozvoje ekoturismu v českém prostředí?

R: Tak, těch může být poměrně hodně. Od špatných vyhlídek, že Vás to uživí, přes legislativu, přes nízkou ekonomickou výnosnost, pak tam může být riziko toho, že do toho nainvestujete a vlastně se to neosvědčí- prostě jako špatná investice- to jsou všechno rizika, která jsou s tím spojena.

T: Myslíte si, že biologicky či kulturně rozmanitá místa představují určité bariéry ekoturismu samy o sobě? To znamená, pokud mám přírodně nebo biologicky zajímavé místo, jestli to pro mě není už v zásadě bariéra, protože pokud to chci chránit, tak to chci nějakým způsobem regulovat.

R: V tomhleto já jsem možná rebel, ale já si myslím, že to jde sloučit. Že můžou zůstat krásná místa, která si můžete takzvaně jako okouknout nebo skoro ošahat a přitom vlastně je můžete pořád chránit. Záleží na serióznosti těch klientů nebo na vytvoření těch ochranných opatření tak, aby umožňovali kontakt, ale znemožňovali devastaci. To je počínaje tím, aby tam byly dobře ošetřené přístupové cesty, aby bylo ošetřeno, že tam prostě autem nedojedete, takže tam žádný olej z Vás nevyteče, že se tam dostanete jenom na kole nebo pěšky a spousta takovýchto věcí, přes pochopitelné

informační cedule nebo aby tam byl dobrovolný pracovník té chráněné oblasti a trochu informoval a trochu hlídal. Nebo aby tam byl třeba kamerový systém.

T: Nyní se pokusíme hovořit o těch konkrétních bariérách. Do jaké míry mohou fyzické bariéry limitovat rozvoj ekoturismu? Je infrastruktura v ČR nakloněná ekoturismu? A zase můžeme mluvit o tom našem regionu, protože já předpokládám, že o tom víte nejlépe.

R: No, těžko říct, jestli je nakloněna, spíš je neutrální, dalo by se říct. Jako není ani nakloněna ani záporně postavená, je to necháno tak nějak bych řekla na přírodním vývoji.

T: Takže třeba silniční sítě, letiště, potom ubytovací kapacity, které jsou hodně specificky zaměřené, takže tam si myslíte, že to je neutrální v tomhle směru?

R: Je, jako, myslím, že nejsou tady žádné tlaky nebo proudy, které by vyložené cíleně se zaměřovaly na podporu ale ani na to, aby přestala ekoturistika tady fungovat. Není tady nic takového, co by vyložené potíralo nebo bylo prvoplánovitě zaměřeno na to, jakože... Tak udělejme tohle a tím jim to překážíme, a už se nám tady toulat nebudou...

T: A fyzickou bariérou, myslíte si, že může být třeba reliéf tady v kraji?

R: To ani ne, to si myslím, že k přírodě patří, že to její přirozenou součástí. Naopak si myslím, že ten reliéf tady v kraji může být docela pozitivní, protože vytváří romantická zákoutí a jste v tom ohřebeném víc třeba chráněný už počínaje od větru přes další lidi, takže myslím, že je to naopak věc pozitivní pro rozvoj té ekoturistiky- členitost toho terénu.

T: Do jaké míry mohou psychosociální charakteristiky obyvatel některých těchto regionů být překážkou udržitelnosti?

R: Mohou být velkou, pokud se nahromadí víc těch špatných vlivů.

T: Myslíte si, že je třeba problém tím, že jsme byly Sudety (například rodiny, které byly vystěhovány po válce, nové příchozí rodiny)?

R: No, to může mít vliv, že k té přírodě nemusí mít takový vztah nebo k těm tradicím, které tady byly, ale myslím si, že jsou to lidé, kteří nikdy v ekoturistice nepracovali a ani takové záměry nemají, ti přijeli kvůli třeba práci v průmyslu a tak dále, takže ty bych do toho nemíchala...

T: Já myslím teda spíš ty další generace, to znamená ty, co se tu už narodily, ale nemají řekněme tři generace na hřbitově, když to řeknu blbě, to znamená že...

R: Tak samozřejmě, že z těchto skupin obyvatelstva se asi těžko bude, nebo v menší míře bude, tvořit nová skupinka těch novodobých ekochránářů nebo firem, ikdyž na jednu stranu může být, že pro někoho... se může pro to zapálit, je to něco nového, co doposud nepoznal, ale všeobecně vzato, si myslím, že spíš ten, kdo je tady spjat delší dobu přes několik generací s tím regionem bude mít větší vnitřní pnutí- chránit, ukazovat dalším nebo na těch loukách, kde hospodařil dědeček si znovu třeba...

T: A co fobie k turistům?

R: Ta je spíš ve městě než na vesnici.

T: Tam se prostě nedostanou ty turisti...

R: No... ve městech je spíš, že je ten přetlak těch lidí, musí čekat ve frontě nebo tak... nebo v dopravním prostředku, že si nemůžete sednout, protože klienti zrovna vyrazili nakupovat, tak tuhle zášť má spíš městské obyvatelstvo a myslím, že na venkově to tak není.

T: A myslíte si, že třeba ten kulturní rozdíl může být problém v tom, že my je vnímáme jinak ty turisty? Především teda ty ruské nebo německé či z jiné části?

R: Tak samozřejmě, kulturní střet, to je problém vždycky, ale jde spíš o to, jak si lidé uvědomí, na kolik to má pro ně i plusy... a záleží na výchově, třeba i vzdělání, na slušném chování, jak k sobě najdou nebo nenajdou cestu, ale to bych nebrala ani tak nějak globálně, to si myslím, že je věc vyložené každého člověka zvlášť a když natrefíte na „blbce“, nepomůže nic.

T: A je jedno z jaké je kultury...

R: Ano!

T: Vy už jste mluvila o tom, že existují i legislativní překážky rozvoje cestovního ruchu, potažmo ekoturismu. V chráněných oblastech ČR -právě se v jedné takové nacházíme- jaké si myslíte, že konkrétně jsou tyto překážky? Měla byste nějaké konkrétní legislativní příklady?

R: Víte co, tam může být příliš jako jednoznačné a takové jako omezující vymezení té oblasti a příliš vysoká specifikace bez možnosti třeba variability, třeba co tam lze a nelze dělat.

T: Máte třeba na mysli zonaci chráněné krajinné oblasti?

R: No třeba. Nebo, některé věci, že jsou bez diskusí- tak to jednou je a přes to nejede vlak. Méně často se třeba vracíme k některým věcem, že bysme je třeba znovu prodiskutovali, protože některé záležitosti by třeba řešit šlo a nemusel by být porušen zákon, jenom třeba ta nárazníková zóna by se upravila od určité vzdálenosti. Je to i věc ohleduplnosti těch, kteří by tam cokoli chtěli podnikat. I v rámci té ekoturistiky.

T: Už se blížíme ke konci. Mám posledních pár otázek. Myslíte si, že je možné vytvořit teoretický model udržitelnosti ekoturismu na daném území?

R: No, vytvořit se dá všechno, ale to, jestli to bude funkční, to je druhá věc. Můžete se snažit sebelépe zmapovat všechny ty věci, udělat dobrou analýzu a snažit se najít východiska anebo limity toho určitého procesu, ale cestovní ruch je v podstatě živý organismus, takže to, co platí dnes, za 5 let nemusí být aplikovatelné. Může dojít k tak razantní změně poptávky, že to nebude použitelné, ale vytvořit se to určitě dá.

T: A myslíte si, že je možné na základě takového teoretického modelu stanovit potenciál území, protože ten je důležitý v rámci ekoturismu. Takže teď co jste řekla, tak jste to zpochybnila co do validity.

R: Ano, myslím si, že to bude s rizikem, že to je na velice krátkou dobu.

T: Já vlastně narážím na to, co jsem Vám říkal na začátku, že bych rád vytvořil ten model, který by byl aplikovatelný na různá krajinná území, Vy už jste říkala, že tam je tolik atributů, které je třeba hodnotit, že to v podstatě není možné.

R: Vy uděláte totiž jenom to, co je spojující pro všechny, to můžete udělat, ale to bude vlastně nepoužitelné, protože to bude příliš všeobecné a když to budete potřebovat udělat konkrétnější, tak už Vám to bude v těch dalších regionech

narážet na některé ty prvky nebo vlivy a už se tam z toho budou dělat nějaké výjimky nebo to bude ovlivňovat to, co nemáte zohledněno. Trošku se obávám, že buď vytvoříte kočku nebo psa, ale kočkopes Vám neprojde. Takže buď to bude hodně konkrétní a pak pro další nepoužitelné, anebo hodně povšechné a pak v podstatě na nic. Že to bude jenom možná jako nějaký základ? Ke kterému uděláte ještě třeba dlouhý seznam věcí, které je potřebné prozkoumat individuálně v každém tom regionu. Že uděláte nějakou kostru a na to je ještě potřebné navěšet, a to, co budete věšet, už bude záležet skutečně v každé té lokalitě zvlášť. Potom by to možná mohlo jít jakž takž, ale berte to tak, že tohle jsou věci, které nicméně do krabičky nevtěsnáte, můžete udělat takový jakoby návrh nebo základní verzi- přehled, rekapitulaci toho, na co by se nemělo zapomenout, když někdo něco takového chce vytvořit, ale moc nevěřím že by vznikla věc, která by byla pro širší použití. Leda tak fakt jako s tou kostičkou a k tomu 1 000 005 odrážek, co ještě k tomu je potřebné doplnit, zhlédnout, přinést, doložit...

T: Já myslím, že jste to hezky shrnula. Je ještě něco, co byste chtěla dodat? Něco důležitého o čem jsme například nemluvíli? Například otázka, jakou byste položila sama, kdybyste dělala podobný výzkum?

R: Jestli to v tom regionu má vůbec šanci? Do kterého to chci aplikovat...jestli má ten ekoturismus vůbec šanci se rozvinout, jestli to není jenom marná snaha a jestli nevyplýváme energii mnoha lidí tím, že se budeme točit do kruhu, pokud to budeme mít z čeho financovat, třeba z nějakých EU peněz, tak to jakž takž kodrcavě půjde, no a potom zjistíme, že tudy cesta nevede...dobře zvážit, jestli skutečně to tam chceme a zapadá to a jestli to není jenom taková ta umělá snaha „Pro pána krále, něco tady vymyslel!“ Já totiž si myslím, že došlo k takové fakt úporné snaze v každém regionu teď rozvíjet cestovní ruch. Prostě jsou regiony, kde ten cestovní ruch nemá moc šancí a ani není důvod. A to, co se tam násilím implantuje a kde tam vznikají destinačky, které tahají peníze z EU a teď tam něco uměle tvoří a pak z toho vzniká jenom x různých seminářů a pořád se to točí dokolečka, ale vlastně ten konečný efekt- pokud jsou peníze, tak se to tam tak nějak jakoby mele a v momentě, kdy dojdou peníze, tak je konec. Všechny ty studie tvrdí, že v rámci té udržitelnosti do těch 5 let to bude fungovat a pak už se to zaběhne. Jestli mi najdete v celé republice 15 takových projektů, kde skutečně se to pak zaběhlo a stalo se životaschopným, tak Vám pogratiuju. Většinou jsou to peníze, které šly vníveč, nikdo na nich nějakou dobu docela dobře žil, nebo z nich, a pak se došlo k tomu, co bylo jasné na začátku, akorát že někdo měl tu drzost, že ty peníze na to využil, že to tam takzvaně budu zkoumat...No, ale hned bylo jasné, že to tam vůbec nepůjde, ale někdo na tom 5 let přežil.

T: A myslíte si, že se třeba dá udělat studie proveditelnosti, taková širší analýza?

R: Ta se třeba udělat dá, ale člověk by měl spíš použít normální selský rozum, projít si ten region a až po tom vydávat peníze za studii proveditelnosti.

T: To je právě to, co bych chtěl udělat v rámci tohoto, to znamená zhodnotit potenciál toho území pro rozvoj ekoturismu jako nástroje. To je cílem mojí práce, uvidíme, do jaké míry se to povede...

Rozhovor číslo 6

Den: 27.3.2014

Respondent: Ing. Vladimír Silovský

Místo: Praha

Zaměstnání: pracovník Regionální rozvojové agentury Šumava

Tazatel: Máte rád přírodu a krajinu přirozenou, nepoznamenanou lidskou činností, nebo spíš krajinu přetvořenou člověkem, kulturní památky a sídla?

Respondent: To je těžký, zase záleží na místě. Já miluju obojí. Na jedné straně třeba teď v neděli otvíráme tu synagogu ve Čchyni, která se má stát centrem venkovského prostoru, jo. Kde říkáme, že naše krajina není divoká, není dramatická. Je to malebná krajina postaletí utvářená člověkem a jeho prací. Ta práce to utváří. My na to zapomínáme v dnešní době, ale je to tak prostě. To dělali sedláci a lesáci tu krajinu. Kromě samozřejmě geologie a morfologie. Ale ta lidská činnost, to tam dělali tyhle ty dvě skupiny lidí. Takže mám, žiju v tehle krajíně. Ale národní park jako takovej, tam to mám naprosto jasně vyhraněný. To je prostě divoká příroda, proto jsou přeci národní parky, proto se zřizují, proto je jich 400 na světě. Nemá smysl zakládat národní parky a chovat se v nich způsobem jako v běžnej krajíně. To znamená dovlíct tam veškerý pohodlí, který máme, veškerý ten byznys, kterej z toho chceme mít a tak dál. V tomhle tom mám jasno. Pro mě jako vzor... já jsem nikdy nebyl v Austrálii a už tam asi nikdy nepojedu, nebyl jsem v Americe, protože než jsem se tam vypravil, tak jsem přestal dělat na parku to co jsem tam 15 let dělal. Takže ta motivace se už taky snížila. Ale je tady Bavorskej les, ten znám velmi dobře. A to si myslím, že to je prototyp národního parku ve střední Evropě. Natur natur zein... přírodu nechat přírodě.

T: A my tohle neumíme?

R: My to neumíme no. Neumíme to prostě, opravdu ne. Někdo tady to dělá otrošku lepší. Blíž přírodě. Klidně můžeme říkat, že to jsou kluci ve Znojmě a nebo Český Švýcarsko. Ale pořád to není ono. Ti bavoráci to dělají naprosto důsledně a jinak. Nehledě na to, že ti bavoráci jsou pro nás srovnatelný tím, že ten ekosystém je velmi podobnej tomu našemu. Není stejnej. Je teplejší, že jo. Jsou tam ty vegetační stupně posunutý a tak dál. To jsou ty argumenty, který věčně slycháme od našich kolegů lesníků, kteří říkají: „to nejde“. A tak dál. Ale jde to.

T: Zajímá Vás, jak se provádí ochrana přírody a krajiny, z jakých podkladů vychází, jaká má pravidla?

R: Tak samozřejmě. To je základ. Tu přírodu chráníme pro nás, ale před náma jo. Logicky. Žádný jinej škůdce v přírodě není. To všechno jsou, i ten kůrovec a všechno tohleto, je zase jenom součástí přirozených přírodních procesů vůči nám. My ho posuzujeme jako škůdce. To tam není. Všechny tyhle ty soudy: krásný, ošklivý, škodlivý, prospěšný,

jsou soudy lidské. Z hlediska přírody takovýchle soudy neexistují. Tam nic takového není. Takže v tomhleto zase si myslím mám jasno.

T: Co je pro Vás cestovní ruch a jaký k němu máte vztah?

R: Pro mě osobně cestovní ruch? No někdy ho mám plný zuby ale... Cestovní ruch. Tak samozřejmě je to možnost jak poznat území. V první řadě je tam to poznání. Podívat se někým, o čem jsem třeba jenom viděl, o čem jsem slyšel. Kam bych se rád podíval. Tak je to poznání, objevení něčeho nového, zajímavého a tak dál. Pak samozřejmě pro šumaváky jako takový je to zdroj obživy, to není třeba nějak zastírat.

T: To je otázka nabídky a poptávky.

R: Přesně no. A je otázka, jestli jste v pozici toho, kdo něco nabízí. V pozici toho místního podnikatele. A nebo jestli jste v pozici toho hosta. A nebo v pozici místního člověka. To je zajímavější pohled, jaká je třeba dneska pozice místních obyvatel v rámci těch vsí, kde je na jedné straně snaha o to povznesení, přitažení a zase dalších, dalších věcí. Někdy to může být zajímavý. Ale v konečné fázi tam může nastat ten pocit, že ten člověk se cítí cizincem ve vlastní obci, jo. To je hrozně... A to si myslím, že se dost přehlíží jo. Prostě ten hlas tady ze Šumavy zní unisono, jo. Prostě potřebujeme rozvoj a tak dál, a tak dál. Nemyslím si, že to tak je všude a že je to na základě opravdu co si tam ty lidi myslím.

T: Myslíte si, že někteří stakeholderi by nesouhlasili s tím rozvojem?

R: Určitě.

T: Dobře. A co je pro Vás ochrana přírody a krajiny a jaký k ní máte vztah? Na druhou stranu abychom udělali kontrast.

R: To je jednoduchý. Patnáct let jsem byl u ochrany přírody, přesto že jsem tam dělal v podstatě, je to těžký. Chráničci nebo ochránáři jsou specifická skupina lidí jo. Neumíme sdělit, když budu mluvit z pozice ochránáře, neumíme sdělit vlastně proč chráníme, v lepším případě co chráníme. Neumíme vysvětlit co chráníme. Používáme slovník, kterému ten běžný národ vůbec nerozumí a jsme přesvědčeni, že to naše přesvědčení musím okamžitě všichni sdílet jo. To znamená, že když mi jim to tak vysvětlíme a je to tak, tak to všichni okamžitě musí pochopit. Ono to tak vůbec není, jo. No a pak ztratíme trpělivost a vytáhneme zákon a zakážem to.

T: Vy si myslíte, že ochraně přírody chybí lepší PR?

R: PR nevím, jo, PR, spíš empatie, spíš empatie. Spíš takovýto vztah se do toho, že ty lidi, kteří tam přichází, za prvé nejsou všichni škodíči. Musíme zásadně rozlišovat. To máte ... nikdy bych nehonil trampíka, který jde s krosnou a někde jde a prostě někde večer kouká na západ slunce. Pak si rozloží spacák, vyspí se v borůvkách a ráno jde dál. To je prostě člověk příznivej. Ale jiná věc je, když potom jde skupina lidí, který už k tomu potřebují stan. Už si zapálí oheň a todleto. To je už prostě je problém. Ale to je pořád z hlediska těch pěšáků uživatelů. Ale na Šumavě třeba cyklisti. Já jsem celý život jezdil na kole a mám to rád, ale když mi nikdo řekne, že se smí jezdit jenom po značených cestách, tak tam jezdím. Po těch značených cestách. Ale když potkáte cyklisty na stezkách pro pěší a že jich je strašně málo, na Šumavě je strašně málo pěšin, hrozně málo. A když i na těch posledních pěšinách potkáte rozvodáčenou partu nadupanejších borců na kole, tak si potom říkáte, proč jsem v národním parku. Národní park není o tomhle. Ten není o té jízdě na kole, dokonce ani o tom chození. Ten je o těch prožitkách přeci. Jinak bych tam nemusel jezdit. Jinak opravdu je lepší zůstat v Klánovickém parku. Je to tam lepší. Je tam hospoda. Možná i ty cesty jsou tam lepší, jo.

T: Takže musíme respektovat ty pravidla...

R: Ochrana přírody, jednoznačně. Já říkám kompetentní ochrana přírody. Ty lidi musí být, nemůže tam být. Fakt nejde to. Jestliže stát se jednou rozhodl, že vyhlásil zvláště chráněné území typu národní park, tak mi ho musíme opravdu vzít se všemi těmi atributy, které k němu náleží. Ale zase na druhé straně, nemůžeme se k tomu území chovat, že je to jenom naším územím. A budem tam provozovat jenom výzkum a tak dále. Kategorie národních parků umožňuje, dokonce ukládá na stejnou roveň myslím, tam je o takové tej matici pana profesora Čeřovského, tak myslím, že u obojích je tam stejná známka ochrany přírody, zrovna jako ekologická výchova a poznání a zpřístupnění těch částí, který jsou zpřístupnitelný.

T: Takže s politikou pana Stráského asi nesouhlasíte?

R: Pan Stráský je těžkej. On je to v první řadě předseda klubu českých turistů, že jo. A ta jeho představa o tom, že prostě prospějeme celé území standardní cestou a zpřístupníme každému jeden kout si myslím, že je prostě špatná jo. Kdyby trochu vytáhl paty ven, tak by viděl, že existuje něco jako politika nebo způsob takzvaných medovejch hrnců. To jsou ta místa, kam ty lidi pozvete. Kde jim nabídnete ten komfort, kde ať je klidně golfový hřiště. I když v národním parku. Ale dá se třeba na kraji národního parku. To je možná to golfové hřiště není úplně dobrý nápad. Ale jsou třeba zrovna jako třeba bavorskej národní park maj postavený to, oni tomu říkají vejce. To je ta stezka v korunách stromů. Kde uděláte výběhy zvířat. Kde uděláte cokoli pro, asi by to mělo souznít s tou filosofií národního parku, protože postavit tam jenom hospodu, byť k tomu patří taky, tak to je málo prostě. Ta hospoda je až to poslední. Takže v tomhleto místě ano, to místo obětovat návštěvnosti. Tam udělat všechno komfort, vysypat pěšinky pískem, když si to lidi budou přát. Ale na tom zbytku národního parku, což může být klidně i osmdesát, devadesát procent. Tam prostě platí jiný pravidla. Tam je člověk návštěvníkem, zatímco tady má ty svý práva prostě.

T: Čím si myslíte, že může cestovní ruch regionu prospět?

R: Čím? Tak stabilizací pracovních sil. To je jasný. Stabilizací lidí. Problém je, že ten region se vyliňuje, ale to je obecně. To bysme mohli poskytnout přednášku na depopulaci území, ne? Tak prostě žijeme. To je obecní demografický trend, že lidi utíkají do měst a zase z důvodů, že jo, ty nemá cenu rozebírat. Mají se tu dobře, mají tu všechno po ruce. Teď jak tam ty lidi udržet, že jo? Vzdělaný lidi Vám odejdou. Já mám tři děti, poslal jsem je na vysoké školy a jak to dopadlo. Všichni zůstali v Praze. Jo ale to je sranda, to není nic zvláštního. V drtivé většině není tam pro ně kvalifikovaná práce, ta práce není dostatečně ohodnocená. Není tam taková možnost využití, využití dalšího. Třeba jenom navázání vztahu. Mám pocit, že to území ztrácí ten inteligenční potenciál. Fakt, že jo. Takže cestovní ruch vidím jako šanci nabídnou nějakou kvalitní byznys. Organizace cestovního ruchu, když to někdo chce dělat dobře, tak na to nemůže být úplně pitomej, jo. Takže zase nabízíme, nebo může nabídnou v první řadě tu stabilizaci, aby tam ten člověk mohl žít. Aby tam mohl nějak fungovat.

T: A ještě nějaké jiné prvky, které cestovní ruch může nabídnout mimo ekonomické stability nebo případně pracovních příležitostí?

R: Tak je tam taky ten vzdělávací. A jedinečnost toho území, že člověk má pocit, že žije v nějakým lepším území. Životní prostředí. Ne ve smyslu odpadu a všeho, ale celkově to prostředí, ve kterém žiju. Přece žijeme jen jednou a strávít to někde v zácpách, parkování a takhle, ne každé... někomu to vyhovuje, nebo to bere jako povinnou daň, ale pro mě je to vysoko. Já bych to nedal. Potom ještě samozřejmě další ekonomické. Ekonomické přínost národních parků pro region je úplně klíčová věc, která když se kvalitně zhodnotí, zargumentuje místním obyvatelům a aplikuje, tak je to významná položka, taková se kterou se dá argumentovat místním a získat třeba nějaký body pro národní park jako takovej. Klasika na Šumavě a obecně je, my nechceme vzít národní park se všema atributama takovej, jaké je. My si z něj chceme vzít tu nálepku. Aby sem lidi teda přijeli. To si ponecháme, jo. Když otevíráme první pivovar na Modravě, tak říkáme, že to je první pivovar v národním parku. To zdůrazníme, že je to národní park a že je první a tu exkluzivitu. Ale když máme říct, že v národním parku platí to, že podle kategorie IUCN sedmdesát pět procent, samozřejmě v našich podmínkách to asi není reálný, ale bavme se klidně o čtyřiceti, padesáti procentech, tak najednou je řev, že to nejde. Tak buď to se naučíme brát národní park se všim a nebo... prostě takový ty český paskvily si myslím, že nejsou správný.

T: Ještě doplňující otázka k tomuto. Myslíte si, že může ten národní park upevňovat třeba integritu těch lidí, k tomu regionu? Že si vytváří nějaké užší vztah?

R: Měl by. Ale na Šumavě přesně případ toho, jak to nefunguje. To je hrozná chyba. Samozřejmě že by měl. Já to vidím, že v bavorském národním parku to funguje. Tam je to tak, že lidé. Samozřejmě všechno tohleto vztah k místním obyvatelům je veden jedním zásadním motem, aby místní obyvatelé vzali národní park za svůj, aby to byl jejich národní park. Aby to nebyl národní park opravdu jenom České republiky nebo ve vedlejších případech Bavorska. Aby to byl jejich národní park. Pak teda jsou hrdí, jsou spokojeni, že tam jsou. A když přijedou za známejma někam do Mnichova nebo do Frankfurtu, tak říkají: „my bydlíme v našem národním parku“ nebo „máme tam náš národní park“. Tak se pozná, že to funguje. Dokud tam tohleto není, tak to nefunguje. Takže ta integrita sílí. Ale ta vyplývá z toho každodenního působení té správy vůči těm obyvatelům. Jestli se chovají, jestli je tam dostatek té empatie. Jestli vytvářejí to prostředí. Proto já si nemyslím, že třeba stávající aktivity v národním parku typu park-restaurant a tohleto, že to je to pravý ořeškový, co by měl park dělat. Já si myslím, že to je věc pro místní byznys. Park má vytvářet jak říkám to prostředí a má se zabývat tím co je v první řadě, tedy ochranou životního prostředí jako takového a za další zpřístupněním. Ale prostě ty ekonomické aktivity mají být přenechaný regionu. Ve chvíli kdy ten region cejtí, že jim to ten park žere jo, tak jak chcete získávat nějaké pozitivní přístup k tomu, jo? Máte zákazy, že někam nesmíte chodit, což se dá řešit samozřejmě vyhláškou. To umožňuje dokonce i náš zákon. Ale zase ochránáři jsou tak rigidní, nebo jsme tak rigidní, že jsme do dneška nedokázali v sobě zkousnout, že to tý úžasný první zón, která mnohdy vůbec úžasná není, jenom prostě z nějakýho principu je zajímavá. Nikoli pro nás, ale možná z důvodu, že tam zrovna žije vzácné živočichy nebo vzácná rostlina. Tak, že bysme do těchhle první zón třeba připustili vstup místním obyvatelům. A přitom to zákon umožňuje jo. To je jedna z možností, umožnit určitou exkluzivitu. A druhá možnost je umožnit určitě profit. A tyhle když se najdou, nedělejme si iluzi, že místňáci jsou nějakí super ochránáři. Nejsou. A taky, proč taky?

T: A teď na druhou stranu, čím si myslíte, že může cestovní ruch regionu uškodit?

R: To je otázka, no. A to je zase.. to nelze úplně zobecnit. Ale třeba na případu Šumavy to může být skutečně, že se... Když to vezmete z ekonomickýho hlediska, i když se Šumava dneska zásadním způsobem civilizuje a takovej ten někdy i místu neadekvátní byznys se tam začíná docela rozmáhat, není možný říct, že v konečný fázi to nemusí bejt ku prospěchu toho území jo. Že prostě lidi se otráví a že to co tam hledají už tam nebude. Ale vůbec to tak nemusí fungovat. Taky se může klidně stát, že ty trendy... ta společnost se tak vyvíjí a co já vím o pocitu budějovičáka, kterej tráví jedenáct měsíců na asfaltu mezi barákama a ten přijede na Šumavu a to co my považujeme za nic zajímavého, za samozřejmost, tak pro něj je to pořád úžasný. On si nevšimne, že tam zmitely ty nejužasnější věci nebo že byly nějakým zásadním způsobem ohrožený. Čili chci říct, že cestovní ruch, i když nebude nějak významně řízen ve prospěch toho území a přírody, tak určité čas může fungovat i docela dobře i ekonomicky. Ale z dlouhodobýho hlediska si myslím, že to jako je neudržitelný, aby tam vznikaly formy, který to území degradují svým způsobem, protože ta nabídka je dneska ta strašná, tak konkurence je.. to opojení tou Šumavou je pryč a teď záleží na tom, jestli se nám budou vracet ti stálí zákazníci, ti jsou důležití, ti stálí hosti. A pak samozřejmě čím můžeme oslovit ty nový. Já je oslovím, řeknu: „máme u nás krásnej zelenej standardní les“. Oni řeknou: „to já jedu do Klánovic, tam je to lepší“. Oni chtěj to drama, chtěj to drama tý přírody, chtěj tu divočinu. Já jsem o tom přesvědčenější, že jo. Bavíme se o těch „newcomers“ o těch co to neznaj. Říkám, ti co to znaj, ti už jako.. tam jsou navázaný vztahy a z těch co tam jezdí, může být klidně polovina těch, kteří tam jezdí, protože hledaj tu divočinu, protože ví, že ji tam najdou. A ta druhá polovina tam jezdí, protože tam je prostě zase ta příroda už přestože je civilizovaná a možná někdy i čím dál víc, přesto se jim tam pořád líbí. Ale ti noví, se vsadím, se budou těžko získávat, abychom je nachytili jenom na nějaký standard. A plyšáci to neřeší.

T: A vy jste částečně zmínil, a já se chci zeptat, myslíte si, že cestovní ruch může být hlavní či vedlejší prostředek rozvoje regionu či oblasti?

R: Turistický cestovní ruch? V národním parku je to jednoznačně, jednoznačně!

T: Hlavní nebo vedlejší?

R: Hlavní, samozřejmě. Já neodvažuju se říkat kolika procenty, ale je to výrazně přes polovinu. Já si myslím sedmdesát procent bezesporu je cestovní ruch. Podívejte se na Modravu, co tam máte? Vždyť tam nemáte nic. Nic. Nemyslím, že by tam bylo něco vedlejšího. A když vezmeme, že když nepracuje přímo v tom byznysu, tak pracuje pro něj. Všichni. Tam je to téměř sto procent. Ale čím jdete dál do vnitrozemí a je to zajímavý... Šumava je tak vyhraněná... Čím jdete dál, nebo vlastně ta hranice národní parku to tam nemilosrdně láme. Ve chvíli kdy překročíte hranice národního parku, viz třeba Hartmanice, který už nejsou v národním parku. Přesto že mají část katastru v národním parku a všechno.

Hartmanice nejsou silný. Nejsou silný po stránce cestovního ruchu. Oni tam mají ty atraktivitu, ale trochu už jinýho takovýho typu. Už je to spíš to CHKO. Okamžitě cestovní ruch tam hraje od deseti do patnácti procent. Ten zlom je neuvěřitelný. A horní Šumava, těch sedm obcí, které jsou v národní parku, ty žijou téměř sto procentně z cestovního ruchu. Možná Borová Lada se malinko vymyká. Ale ne, v podstatě taky. Takže je zásadní rozdíl mezi národním parkem a chráněnou krajinnou oblastí. V chráněný krajinný oblasti a dál do vnitrozemí, čím dál od týchle atraktivitu, tak cestovní ruch hraje plošně menší roli. Výjimkou je, když máte třeba zajímavý zámek v tej obci. Pak už je to ta místní záležitost. Pak strašně záleží, nahore to maj zadarmo, Ty to dostávají na zlatým podnosu, tam jim to ta příroda obstará. Ale dole, kousek odsud, třeba Žihobce, což je vesnička, ale oni ... bylo tam starý sídlo, zámek Vamberk, místní starosta úžasně pokrokový člověk, zrestaurovali zámek, vytvořili galerii, udělali informační centrum. Mají tam nejstarší barokní venkovské divadlo v České republice. Galerii. Taková obec, která má šestset lidí. Mají tam krásnej autokemp, vedle udělali přímo jako součást tenisový kurty, všechno, co lidi potřebujou ke svý dovolený. Takže nabízí kulturu a nabízí zážitek. Ale ty už se musí nadřít. To všechno ty nahore už mají zadarmo.

T: V některých oblastech je to daný a v jinech se musí hodně snažit...

R: Ano. A ten národní park je neuvěřitelná atraktivita.

T: Co pro Vás hlavně představuje cestovní ruch v Český republice?

R: Tak cestovní ruch v Český republice? Je to šance, jak se prezentovat, jak ukázat, že je tu hezky. Že tu jsou šikovný lidi. Ukázat, že naše příroda je krásná. Byť jak říkám, není tak dramatická jako ty Státy či Austrálie. Ale je malebná. Takže příroda každopádně, ta prezentace.

T: Naše příroda je krásná i ve srovnání z Austrálskou.

R: Jo? Tak já jsem tam nikdy nebyl. Ale na Šumavě miluju to, že... já říkám, že jsme kopečkáři. Vylezeme na jeden kopec a vidíme na ten druhý. Vždycky. A vždycky přejdu to údolíčko a vylezu na něj. Vylezu a vidím další kopec. Takže zase přejdu údolíčko a vylezu na ten další kopec. A nebo těch kopců vidím kolem sebe třeba dvacet. To si prostě myslím, že je fenomén. Myslím, že máme fakt co nabídnou po stránce malebnosti krajiny. Její dostupnosti, její jako uchopitelnosti jo. Že tady nejsou ty nekonečný.. To co možná nám schází a pro co jezdíme ven. A co částečně hledáme na tej Šumavě, to jsou ty vzdálenosti, protože v Český republice ty vzdálenosti nejsou. Tady je všechno po ruce.

T: Takže jako hlavní atraktivitu chápete spíš tu přírodu než kulturní památky a sídla?

R: Ne, právě naopak. Česká krajina, nebo českej... no krajina vlastně, všechno tohle dotváří krajinu. Česká republika má právě úžasnou věc, že to nabízí vybalancovaně jo. To vůbec. Tam jsme se vůbec nedostali. Není to můj obor, ale mám to hrozně rád. A čím jsem starší, tím si říkám, že jsem měl studovat spíš tu architekturu. Ale to je nádhra. To je skvostů od gotiky k baroku. Kam přijdete, všude něco je.

T: Takže klíč k úspěchu našeho cestovního ruchu vidíte ve vyváženost produktu?

R: Jo, určitě.

T: Co si představujete pod pojmem udržitelný rozvoj?

R: Tak je to rozvoj, který se dělá tím způsobem, že umožní nějaký slušnej život i těm, co přijdou po nás. Já nevím, jak bych to řekl, nemám žádnou lepší definici.

T: Takže je potřeba brát v potaz budoucí generace? Abychom se chovali tak, aby mohli využít nějaký potenciál?

R: Nejde o to zkonsumovat dneska všechno. Ani ne o to. Ale my to třeba ani neumíme. To je klasická otázka uhlí třeba jo. My dneska uhlí strkáme do plotny a přitom je to absolutně nejlepší nerost, ve kterým je koncentrovaných tolik prvků, jejichž budoucí využití prostě my dneska vůbec neumíme. Takhle je to s většinou věcí, jo. Prostě nevidím důvod, proč všechno musíme spotřebovat a zkonsumovat ihned.

T: A kdybych teď dal takový protipól, co si představujete pod pojmem udržitelnost? Možná ne protipól, možná podobnou záležitostí. Jestli vidíte rozdíl mezi udržitelným rozvojem a udržitelností?

R: Udržitelnost je třeba z hlediska.. Udržitelností je moc, že jo. Já nejsem teoretik, abych tady vysypal... Těch udržitelností je moc. Ekonomická a tak dále. Kdysi jsem to četl a už jsem to pozapomněl. Udržitelnost v mojí představě je to, když to dělám dneska, nějakou věc prostě, nějakou činnost dneska, tak jí dělám způsobem, aby mi to umožnilo dělat tu činnost v relativně dlouhodobím období. To znamená, že když budu mít les a budu v tom lese hospodařit, tak budu hospodařit udržitelným způsobem, tak abych v tom lese mohl hospodařit, aby tam mohli hospodařit moje děti, aby tam mohli hospodařit jejich děti. To znamená, že na ráz ho nevykácím a přesto, že ten les tím nezaniká, musím ho osázet a všechno, ale docílím tím toho, že ta generace a případně další dvě generace, protože nejdřív budou moct kácet za sto let, já jim neumožním ten profit, jo. Já tu dřevní hmotu spotřebuju, prodám, probendím. Nemusím ji investovat. Prostě ji nějakým způsobem třeba projím. A odkážu jim tu pařežinu, v lepším případě s těma osázenýma stromkama a nebo oni tam ještě musím sázet. Tak to moc udržitelný jako není jo. Udržitelný bude, když budu ten les opečovávat výběrným způsobem. To znamená, že z něj vyberu tady strom, támhle strom, támhle strom a budu odsud realizovat ten přírůst. To znamená v našich podmínkách třeba kolem těch třech kubiků ročně na hektar, jo. Když budu mít deset hektarů, tak vím, že z těch deseti hektarů si můžu vzít kolem těch třiceti kubiků dřeva. S tím, že ten les nezaniká, že funguje dál a že ho odkážu jak jsem ho dostal. To je pro mě udržitelnost.

T: A co pro Vás znamená udržitelnost a udržitelný rozvoj v cestovním ruchu? Dokázal byste uvést příklady? Vy jste teď říkal jak je to obecně.

R: To je ono. Pořád, za všech okolností se musím ptát, jestli jakákoli moje činnost, jakýkoli moje působení v tom území, teď mluvím z hlediska pozice toho cestovního ruchu, neovlivňuje tu podstatu toho mého byznysu. To znamená, já v tom cestovním udržitelným ruchu prodávám krajinu, prodávám přírodu, která tam je, samozřejmě prodávám prožitky, které z toho jsou. Samozřejmě jako součást toho prodávám ubytování, stravování a tak dále. To jsou věci, kde si můžu nějak pomoci nebo změním to v nějakým kratším období. Ale tyhle ty dlouhodobí, nespotečovatelný věci a jsme u toho zase zpátky, když prostě v tej krajině provedu nějaký... žádný věci nejsou nevratný, příroda si vždycky pomůže, vždycky, to je prostě, ale záleží na tom, v jakým časovým horizontu. Jestli je to v horizontu stovky let, tak to pro mě není udržitelný. Ale můžu provádět jenom takové zásahy, které neničí tu podstatu toho byznysu, který mám.

T: A myslíte si, že existuje nějaký klíč, nějaké klíčové slovo, nějaký návod, nějaké pravidlo? Vy jste to vlastně řekl, zásadou je to, že musíme se naučit nespotečovat to hned. Možná změnit ten konzumní způsob myšlení.

R: Já říkám, já nejsem nějak vyhraněný proti konzumnímu turismu. Tak jak je chápanej, tomu masovému turismu, protože jsem si vědomej to, že s masovým turismem z ekonomického hlediska je to bez debat, ale pořád je to nadpoloviční věšina. Výrazně nadpoloviční většina lidí. Samozřejmě, že stojím na tej druhé straně a každým kousíčkem se poukousíme přetáhnout, ale těch lidí je pořád sto. Oni jich mají pětapadesát a my pětatyřicet. A je to boj, nikoliv od těch, jestli oni budou mít dvacet a my osmdesát. Ten boj se opravdu odehrává takhle, okolo toho středu jo. Je to boj, do slova a do písmene. Už jsem to říkal, na Šumavu ta struktura návštěvníků, kteří tam přijížděj. Přijížděj mi tam ti, kteří tam jezdili vždycky. Až to tam přestanou nacházet, tak odpadnou prostě a půjdou někam jinam a stanou se těma nově příchozíma v těch územích, možná jako ve Slavkovským lese nebo tak, který nabídnou to, co oni hledaj a na co čekaj. Takže nejedná se, ty masáci tam přijedou více méně vždycky, ale jedná se o tu skupinu třeba patnácti lidí, kteří jsou posedlí. Posedlí je blbý slovo, ale jsou to lidi, kteří hledaj, jsou to ti hloubkaři. A na ty když kašlem, nebo je otrávíme třeba mediálníma kampaněma a nebo neustálím povědomím o tom, že na Šumavě se tahaj lidi z lesa nebo že tam zasahuje policie, kdo by do toho území jezdil? To je špatná reklama, jo.

T: Existují podle Vás nějaké konkrétní druhy či formy cestovního ruchu, které jsou podle Vás samy o sobě automaticky udržitelné?

R: No tak to je problém teda. Samy o sobě automaticky udržitelný. Vždycky tak. No vždyť já to říkám. Vždycky to je ve vazbě na počet, na množství a na charakter té lokality, kterou... když vám některým územím projdou tři lidi denně, tak je tam klidně můžete pustit, to není žádný problém, když vám tam projde třicet lidí, už budete trochu přemýšlet a když jich tam projdou tři stovky, nebo tři tisíce, tak to už prostě nejde. Takže ukažte mi aktivitu. Cykloturistika v podstatě je přírodě blížká turistika. Na Šumavě dneska je určitě nadpoloviční většina návštěvníků, jsou to cyklisti. Já se ptám jestli v tomhleto houfu a tak dál, je to ještě stále z celého toho pohledu udržitelná aktivita, protože pořád nejezdí na autě, že jo? Ale upřímně řečeno, naprosto ekologicky udržitelná aktivita snad opravdu jen individuální pěší turismus. Opravdu, nebo putování v malejch skupinách.

T: Jak rozumíte termínu alternativní cestovní ruch? Já už jsem to vlastně na začátku trochu řekl.

R: Když nabízím nějakou variantu k tomu běžnému standardu, na kterej jsou lidi zvyklí a tak. Nabízím něco víc.

Nabízím poznávací turismus. Nabízím zážitkový turismus. A teď nemyslím zážitkový turismus, že jdu do extrémních zážitků. I to je konec konců alternativní. Ale ne jak já to myslím. Že se nabízí i ten bližší kontakt s přírodou či s místními lidma. Je to prostě, že se jde v těch věcech jako víc na dřev. To je to ta alternativa. Protože to, že někdo spí v hotelu a někdo spí ve větším hotelu, to mi prostě moc jako alternativou nezavání.

T: Jak rozumíte termínu ekoturismus? Myslíte si, že je v českém prostředí jasně definován? Jestli jste se s ním setkal případně, kde si myslíte, že ho lidi nějakým způsobem dělají dobře?

R: Já si myslím, že se to někdy s těma definicema přehání. Upřímně řečeno, já si myslím, že lidem je úplně jedno v jakej jsou škatulce nebo co to je za záležitost. Nás, který ten turismus nějak ovlivňuje, tam potřebujeme vědět jakej je rozdíl mezi základními kategoriama.

T: Dobře. Mohl byste uvést příklady, kde si myslíte, že je ekoturismus správně provozován?

R: Určitě. Je to třeba pobyt na farmách. Je to agroturistika. Ale agroturistika je v podstatě, kdy opravdu úplně optimální je, ale když se třeba stane, že ten sedlák je tam, jak to běžně bejvalo třeba v Německu jo. Existuje sedlák, kterej má své území. Těžko se to daří v podmínkách zemědělských družstev, kde je to více méně anonymní a tak. Ale jestli se mi to podaří na svých třiceti, padesáti hektarech. Mám tam dvě. Na tom dvoře, ta iluze, že tam běhají slepice, to už ani nemusí, ale jestli je schopen vyprodukovat nějaký produkty, které třeba i tomu hostu nabídne a ubytuje v rámci toho svého zařízení jeden, dva, tři pokoje, který nabízí tomu člověku. Ráno mu poskytne kvalitní snídaní z místních produktů. Přes den mu poradí, kam má jít, nebo s ním i jde, když má na to čas. A večer si spolu třeba i povídaj. Ti lidi tam jezděj, aby měli kontakt. Tomu já říkám, to je ten pravej agroturismus v pravej podstatě. Jestliže někdo jenom na vesnici postaví penzion, kterej jenom předstírá, že je to agroturistika a zorganizuje výlet k místnímu sedlákoví, jako je třeba pan Štěpánek, kterej je skutečněj borec, ale on tam jenom zorganizuje ten vejlet, tak to už jako ne.

T: Vy jste řekl, že kdybych s ním šel do té krajiny a pomohl mu jí nějakým způsobem interpretovat...

R: Ten pan Štěpánek tohle dělá.

T: A myslíte si, že tohle je klíčem k tomu šetrnému ekoturismu?

R: Já si myslím, že jo. Protože lidi chtěj toho autentickýho průvodce. Tam je důležitý, aby získali tu důvěru, že ten člověk, který je provází o tý krajině něco ví. Ono je dobře když ty vědomosti má fakt dobrý, nemusí je oslňovat, nemusí na ně pouštět nějakou... ale musí bejt vidět, že o tý krajině něco ví. To znamená, že v první řadě musí znát dobře místopis. Když tam přijde, nerad bych se kohokoli dotkl, ale když tam třeba přijde strašně chytřej člověk, ale bude z Prahy, tak bude mít despekt. Z Prahy jo. Když tady řekne, jo já tady žiju třicet let, padesát let a dělám to, tak je to o ničem jiným. Takže je to o tý kvalitě toho osobního kontaktu. To si myslím, že je úplně nejdůležitější.

T: Myslíte si, že ekoturismus může být dobrým nástrojem rozvojové politiky regionu či oblasti?

R: Doplnkový určitě. Protože právě vyplňuje tu niku na tom trhu, kde je považovaná ta vyšší kvalita a tohleto. Ta představa, že ekoturismus, že bude spát na slámě a bude to za stovku. To si nemyslím. Já si dokonce myslím, že v některých aspektech to dokonce může bejt i lepší job než... že ten člověk si má právo říct o víc peněz, než když je ubytovanej v nějakým hotelu, protože on vlastně dává něco jinýho. On vlastně nabízí ten příběh. Zatímco tam akorát přijdete, obědnáte přes nejmenovanou agenturu, vám přijde voucher, vy tam dojedete všechno a někdo vám dá snídaní a večerí a vyplyvne vás ven a tam stojíte na vsi a vy nevíte co s tím. A naštěstí tady je správa parku, která se Vás uchopí a něco s váma podnikne. Zatímco u toho sedláka je to jinak. Nebo u toho člověka, u kterého jste doma. On to nemusí bejt sedlák, ale je to určitě vždycky místní člověk, kterej to dělá jinak. Takže agroturistika není nutně spojená s tím, že musí po dvoře běhat slepice, ale je to spíš teda o tom individuálním kontaktu, jo.

T: A teďka zase trochu slovíčkařím, ale možná v tom budete vidět rozdíl. Myslíte si, že ekoturismus může být dobrým nástrojem udržitelného rozvoje regionu či oblasti?

R: Ale jo, samozřejmě. Jestliže zaměstnám lidi tímhle způsobem a oni budou spokojeni. Je tam ta struktura těch činností, který fungují ve prospěch toho udržitelného cestovního ruchu, tak už je nenapadají takový ty blbosti, že tam postaví tu chemičku, že jo. A nehledě na to, že i oni zpětně, když si uvědomují tu hodnotu svého regionu, tak se úplně jinak občansky chovají. Když budete žít někde anonymně, na úplně anonymním místě, kde je vám všechno jedno a někdo dva kilometry daleko něco postaví, tak si řeknu to jsou dva kiláky, zavřu bránu a hotovo. Tak tam to tak není.

T: A myslíte si, že jsou regiony, kde třeba tohle je problém, protože tam jsou lidi vykořenění a nemají vztah k tomu místu? Proto jsem mluvil předtím o té integritě a o tom, jestli jí cestovní ruch buduje.

R: Určitě. To je třeba vidět krásně na tom nekonečném boji o ten zámek Jezeří, kde jsou... vlastně se tam přibližuje ta uhelná jáma. To je krásickej střet. Tak jestli ten Jiřetín, jestli ho ještě zblajznem, nebo ne. To je úplná klasicka. Je tam obrovskéj ekonomickéj zájem. Nedá se to posuzovat. Co si budeme povídat, energii potřebujeme všichni a tak, ale to co jsme říkali, to uhlí za čas může být využito jiný způsobem. A je otázka, jestli tady ten okamžitý profit nepřevažuje. Jak říkám, základ je, když si pořádek vládí uvědomují, že vlastně z té kvality toho regionu žijou. Že je na tom postavený ten jejich byznys v turismu. Mají k tomu území když už ne srdeční vztah, což by bylo úžasný, tak aspoň ten pragmatickej vztah, že jim to dochází, tak prostě žádnéj z těch starostů, co dneska křičí, tak žádnéj z nich nepřijde s ničím takovým, že by chtěl tu Šumavu rozvíjet tak, že by tam chtěl stavět nějakým zásadním způsobem zařízení, který ohrožují tu podstatu. Až na výjimky. My si třeba myslíme, že ta lanovka na tom hraničnicku tam dole na Smrčině není úplně to pravý ořechový. Ale ty místní lidi to zase vidí jako zásadní příležitost ke stabilizaci pracovních sil a tak dál. Můžete dokazovat stokrát, že to tak není. Máte v ruce rozbor. Vidíte jak to bude fungovat ten byznys. Kolik všechno... že ten přírůstek těch míst je naprosto minimální, tak stejně neuspějete. Jednou to mají zafixovaný. Média zapracovala v tomto případě tak... Jo tady by třeba alternativou k tomuto způsobu masivní turistiky je alternativou daleko pracnější, ale tím pádem zase i lidský zdroje, náročnější. To znamená, musíte mít víc lidí, zaměstnáte víc lidí. To jsou ty různé formy té udržitelný turistiky. On je to v zimě trochu problém. Tak je to tady běžeckej lyžování, je to zimní turistika na sněžnicích a tak dál. A jsou to nabídky doplňkových programů, který tam schází. To znamená mít tam třeba v zimě ten bazén a všechno, co s tím souvisí. Ale mít tam ten šestipásej vlek, tak lanovka která tam je s tou sjezdovkou to fakt neřeší.

T: A mohli byste jmenovat konkrétní oblasti či regiony v České republice, kde je podle vás výhodný ekoturismus primárně možné realizovat?

R: Tak myslím si, že to jsou Moravské hory. Nahoře. Jeseníky, Beskydy. Základem je, aby ten kraj nebyl nějak jako když to řeknu ani ne tak dneska, ale aby ten jeho drive nesměřoval k tomu, že bude za každou cenu zcivilizován, kompletně přeměněn a tak dále. Já to řeknu, na Šumavě se stalo před časem to, že z takový ty, tam kde dávaly lišky dobrou noc, takový ty starý chalupy, ty se úplně ztratily. To je všechno předělaný, zbouraný. Nemluvím o tom, kolik jich tam je, ale mluvím o tom rázu. Jsou tam dneska i šumavský chalupy, který se tvářej jako šumavský chalupy. Ale to jsou všechno nový, nádherný objekty. Tím neříkám, že tam nemůžou bejt. Ale už jsou tam jenom ty. Třeba skanzen dneska už na Šumavě neuděláte. Prostě tam není jo. Jsou spíš kde to přežilo, tyhle venkovský památkový rezervace, tak je to pošumaví. Ale ta horní Šumava prošla obrovskou změnou. Ale nejvyšší hora Orlických hor, Orlický hory jsou překrásný, protože můžou stavět na tej architektuře, kterou tam zachránili pražáci. Místní asi moc ne. Ale prostě zachránili to. Na Šumavě došlo k totální přestavbě. Po tehle stránce taková ta identita se ztratila. Šumava prošla něčím... jsou to takový alpský horský střediska. I v těch Alpách najdu ty chalupy, který tam stojí i osmdesát, sto let. To na Šumavě fakt není jo.

T: Proč si myslíte, že se to stalo?

R: Objevily se peníze v té první fázi. Objevili se tam bohatí investoři. Myslím si, že to tam dneska ti lidi hledají a že to tam nenachází prostě. Taková vzácnost třeba na té horské části je osada Vilémov na Kvildě. To je místní část, kde jsou původní hamerský domky, kde bydleli ti hamerníci, kteří tam dělali nějaký ty výrobky na potůčkách. A zbyly po nich ty chalupy. Ty dřevěný chalupy jsou užívané hlavně jako rekreačky a některý jsou nabízený jako minipenziony a tak. Ty si ten nějaký svůj půvab zachovaly. Ale zbytek toho regionu, to jsou všechno nové domy. Charakter se ztratil, ten ráz opravdu. Mluvíme o rázu Šumavské architektury, nebo spíš architektury vyšší Šumavy. To nenávratně zmizelo, to je neobnovitelný.

T: My jsme teďka částečně mluvili i o těch přínosech ekoturismu v tom, že teda tenhle ráz dokáže udržet a podobně a tu architekturu. A teďka jsou nějaké záporný ekoturismu?

R: No ono je to vždycky problém, když říkáme, že na jedné straně nechceme ty nové baráky a na druhý straně říkáme, že to území nechceme úplně zakonzervovat. Kdo to ví? Já to nevím. Nevím, jestli to ví někdo s těch lidí, kteří k nám občas přijedou. Ale záporný? Rozhodně to není program pro všechny. To není. Ale je to zajímavý program, pro ty, kteří chtějí něco zvláštního, něco výjimečného, něco alternativního. Ale jako masovej program pro území typu Šumava, to si neumím představit tu dohodu těch subjektů, těch je tam moc. Území je příliš rozsáhlý. Už ten stupeň civilizace, dosah nějaký míry, že už se dneska bavíme jestli dál jít v tom progresu. My se o tom můžeme jenom bavit, ale rozhodují o tom jiný lidi. Rozhoduje o tom ta chuť těch podnikatelů. Ten trh, jestli je o to území pořád ještě zájem. A měly by tam hrát důležitou roli ještě stavební úřady, což se vůbec neděje. Ty jsou v úplně totální defenzivě. A vůbec právo v České republice po téhle stránce je někde zalezlý a vůbec netuší jo.

T: Legislativa pokulhává?

R: Jako příliš dlouho, čtyřicet let jsme žili v tom že se nesmělo nic a za všechno šel člověk pomalu do kriminálu a najednou prostě ta pravda, která je taková, že co není zakázaný je dovolené. To je pravda. Ale kromě toho zákona už tady velmi omezeně fungují věci jako morálka nebo etika. Nebo takovej ten, kdy určitý věci se prostě nedělají. Teď myslím třeba i z hlediska stavebního. Na Filipově Hutí, což je nahoře nad Modravou, je to vlastně poslední lokalita, která má charakter horskýho osídlení. Tam postavil jeden pan architekt, který dělal dvorního architekta na Modravě a vycházel dobře s panem starostou z Modrav, tak tam postavil dům, který je já nechci říkat z padesáti procent ze skla, ale je tam prostě strašná spousta skla. On se ze všech stran strašně blejská. Stavěl původně chaloupku no a ta chaloupka je trojnásobně dimenzně větší a je to samý sklo. To jsou ty věci, který by v Německu nikdo neudělal. Oni to prostě neudělají. Protože by se shodili, ty lidi by řekli, no tak nikdo by tam s ním nemluvil i kdyby mu to nakrásně povolil

stavební úřad. U nás to bez problémů povolí stavební úřad. Nebo respektive on to nepovolil, oni mu dali něco jiného. Ten pán to postavil a pak přišel paragraf osmdesátosm. Což je pokud se pamatuju, jestli ten paragraf začal přesně v dnešním stavební zákoně, ale je to paragraf o odstranění stavby. No a málokdy najdete, ve své historii co pamatuju na Šumavě, na horské Kvildě byla odstraněna jedna garáž, která stála asi metr od cesty a ten člověk to udělal více méně bez nejmenších problémů, protože pochopil, že to postavil moc blízko silnice tam v tej otáčce. Jak bydlel Karel Titul, ten řezbář. Jinak nepamatuju žádnou stavbu nikdy, nikdy, aby byla odstraněna. Čili, u nás je to tak, že stavební to postaví, klidně zničí architektonické ráz celý vsi, je to úplně jedno. Pak přijde stavební úřad. V lepším případě dostane pokutu ten člověk, ale ten přínos mnohonásobně přesahuje tu pokutu. To není řešení. Ta vymahatelnost tohoto práva je strašně špatná. Musím to být tak, že když ten člověk udělá něco, co tam zásadním způsobem nepatří. Já teď řeknu, já na své zahradě, kde bydlím zalezlý támhle někde dole daleko, tam žádný chráněný území není. Stavím tam kolnu a stavím ji na černo. Je to na mým pozemku, nemám žádný sousedy a tak dál a vím, že až to skončím, tak dojdou na stavební úřad a řeknu hele Marie, já jsem tady něco postavil a ona přijde zlegalizuje mi to. Není žádný problém. Je to kolnička na zahradě. Ale ty lidi tam staví domy ve veřejném prostoru ve zvláště chráněném území. To беру jako rozdíl.

T: Teďka k těm specifitějším otázkám, je jich sedm. Jaké si myslíte, že mohou být konkrétní překážky či bariéry rozvoje ekoturismu v českém prostředí? Jestli existují nějaké bariéry.

R: Zprv říkám, jestli ještě vůbec najdeme to území. To znamená ta úroveň tý přestavby, aby to odpovídalo, protože nemůžu... nebo takhle, je to paradox, já můžu ekoturistiku provozovat i třeba v hotelu, protože důležitý je, jestli zase z hlediska toho, jak se chová ten hotel, že jo. To máte počínaje měněním ručníku, využívám zdrojů energie, úspornými žárovkami, prostě všechno. To je první věc. Druhá věc je, že ekoturismus není jenom o baráku, ale je to zejména o vztazích. Když se k nám ten personál chová způsobem, tím empatickým, to znamená, že se Vás zeptají, jak se Vám líbilo na procházce a kde jste byli. A když vy řeknete a on Vám dokáže ještě poradit a asi to těžko realizuje na hotelu kterej má stopadesát lůžek a kde je recepční, přišla od Ostravy a netuší kde je Modrava, jo. Asi těžko. Ale zařízení menšího typu, kde je tři, pět lidí, tak tam to musí fungovat takhle. A tam se to dá dobře udělat. Když ten pension se chová vůči prostředí nějak, vůči hostům se chová nějak. Stará se o ně a tak, tak je to velmi blízký a pak už... takže tudle je ekoturistika, zatím co u nikoho na statku je to agroturistika, ale ve své podstatě ty principy jsou stejné, jo. Ten hostitel se chová nějakým způsobem vůči přírodě a chová se nějakým způsobem vůči tomu hostu. To jsou ty dva klíčové aspekty, který já tam vidím. Takže limit vidím v tom, že už je málo těch... nebo ten stupeň civilizace postoupil někam a druhá věc je, limit vidím možná ve vyšší pracnosti a v takové té neochotě těch lidí, se tím zabývat, protože je to náročnější. Ten člověk se musí víc starat. Musí víc s těma lidma komunikovat. Musí i něco vědět a tak. Prostě je to náročnější.

T: Pojďme se podívat blíže k těm jednotlivým bariérám. Ale v první řadě myslíte si, že biologicky či kulturně rozmanitá místa představují určité bariéry rozvoje ekoturismu sama o sobě? Myslím to v té rovině, že pokud je místo chráněno, tak by se právě měla dodržovat určitá pravidla.

R: Chráněná území беру jako devízu, nikoliv jako omezení. Za prvé ten stát to neudělal jen tak pro nic za nic. Mluvím o velkoplošných chráněných územích, nemluvím o chráněném mokřadu o rozloze půl hektaru, kde je kuřka obecná a to nemá vliv na to. Ale jestliže někdo chce fungovat v chráněném území typu Slavkovský les nebo Šumava, tak si myslím, že je to devíza.

T: Ale je to devíza k rozvoji ekoturismu, jestli ho to nějakým způsobem nelimituje?

R: Samozřejmě. Je to pozitivní. Beru to tak, že ten člověk, já to zase беру, že je to pozitivní. Beru to, že ten člověk ho vlastně za spoluúčasti státu, nebo toho vyhlášovatele nebo správce toho území získává něco, co jinde musí třeba možná pracně hledat a nebo to tam vůbec není, jo. Tady mu to garantuje ten stát. Já to беру pozitivně, že chráněná krajinná oblast, je šance jednoznačně.

T: Dobře. Do jaké míry mohou fyzické bariéry rozvoje chráněných území České republiky limitovat rozvoj ekoturismu?

R: Fyzické bariéry?

T: Fyzické bariéry. To znamená přístupnost, infrastruktura, jestli je infrastruktura v České republice nakloněná ekoturismu.

R: Já bych řekl, že docela jo. Protože ta... infrastruktura v České republice je podle mě nakloněná ekoturismu. To už jsme se bavili o tom, že česká krajina je poměrně zalidněná krajina, není to krajina dlouhých vzdáleností. Je to krajina, ve které žijou lidi a na druhou stranu je to krajina, kde kromě aglomerací, ten venkov umožňuje... je přiměřeně osídlen a nejsou tam ty kapacity takové. Když ta krajina, když je prostě... nejsme úplně, s výjimkou těch totálních špeků, tak prostě není našim zvykem stavět nějaký stopadesátí lůžkový kapacity. Ta krajina není tak atraktivní, aby ten byznys tohleto udělal. Tohleto může fungovat u Macochy. U Macochy a v jejím okolí nebo okolí Hřenska, se můžou postavit, kde je Labská soutězka, kde to frčí. Tam se ten byznys vyrobí tímhle způsobem. Ale jestliže máte někde v chráněnej krajinné oblasti, tam tyhleto velký objekty je nesmysl budovat a ten byznys to vý velmi dobře.

T: Já si naopak myslím, že ty malé projekty oni moc realizovat nechtějí, protože ta návratnost z těch malejch lůžek je maličká.

R: Jasně, teď si ale vezme, že uděláte padesátílůžkové penzion a ty lidi tam prostě nedostanete. Protože jak říkám, hrozně záleží na té atraktivitě toho místa. Jestliže máte po ruce něco, kde máte záruku klientely, musíte mít já nevím kolik šedesátí procentní obsazenost. Abyste tam ty lidi dostal, prostě musí tam přijet a když tam nejsou?

T: Jasný. A když na to dostanete dotace z Evropský unie, tak proč byste to neudělal?

R: To je ještě horší. Ale to už potom nemá co dělat s turistikou, to je jenom v podstatě o otočení peněz, nic jiného. A to nejsou peníze z Evropský unie. To jsou peníze naše, který by buďto mohly být využity jiným způsobem, nebo by sem neměly vůbec přijít.

T: Další bariéra. Mohou psychosociální charakteristiky obyvatel některých těchto regionů, například příhraniční oblasti, mluví o náplavě, původ obyvatel, vzdělání, identifikace s regionem, fobie vůči místnímu, starousedlíkům či naopak

cizímu, turistům, jak jste říkal, že mohou být místní, kteří nejsou nějakým způsobem propojeni s ekoturismem, jestli by jim to třeba mohlo vadit? Mohou tyto atributy být překážkou ekoturismu, jeho rozvoje?

R: Já nevím. Obecně si myslím, že člověk s dlouhodobím vztahem k území je příznivější. Myslím si to. Přestože ta jeho vazba mnohdy může být tak silná, že zase potom tam nerad někoho vidí, ale vždycky je to tak. Myslím, že na Šumavě třeba specificky, celý pohraničí, kde tři a půl milionu lidí muselo odejít, že bylo kompletně vysídleno a částečně vysídleno. Ty lidi, kteří tam dneska jsou, většina z nich nejsou původní lidi. Už je to ta první generace. Někteří z nich...

T: To znamená, že nemají několik generací na hřbitově...

R: Oni tam ty hřbitovy ani nejsou. Ty starý jsou zaniklý a ty nový dneska... velmi zajímavý aspekt je pohřebnictví, většina pohřebních aktů se odehrává do větších sídel jo. A ty starý hřbitůvky zanikají. To je moc zajímavý fenomén. A kterej taky souvisí s identitou místa. K identitě místa patří kostel a hřbitov. To jsou dvě věci, který... Prostě platí to, že ten dlouhodobý vztah k území je nejlepším předpokladem pro ekoturismus, kterej tam dá podnikat. Ale na druhé straně je tady zase ten fenomén toho... já jim říkám osvícení padesátníci. Na Šumavě je to opravdu zajímavý. Jsou to lidi, kteří strávili svůj produktivní věk ve městě, tady vydělávali peníze. Najednou jim vylitly děti z hnízda a ono už je to tady nebaví. Už se nechťej dál štvát. Už více méně všechno mají, jsou slušně sociálně zabezpečení. O důchodcích už vůbec nemluví. Já ale mluvím o těch lidech, kterým je padesát. Třeba třeba ještě stačí tempu, ale nemohli najít jinou kvalitu. Tak ty tam přichází, kupují baráky. A teď je otázka, jestli jsou opravdu... oni tam žijou, zvyšují ten inteligenční potenciál tý obce a to je strašně zajímavý, jak s nima zase třeba komunikuje ta obec jo. Někteří je berou jako zchytralý pražáky. Oni tam samozřejmě, jak jsou zvyklý se zapojovat tady odsud, zapojují do veřejného života. Pronikají do zastupitelstev. Fakt je to zajímavý fenomén. A už ho i nějak ovlivňují. Možná i jinak, než si ty místní představovali. Někomu možná nevadilo, že třeba donedávna na návisi byl bordel, ale oni jsou někdy takovým tím tahounem a tím motorem těch změn. A někdy jsou ty změny vítány a někdy nevítaný.

T: A řekněme inteligence, nebo vzdělanost těch lidí, kteří by se mohli zapojit do ekoturismu, myslíte si, že je to taky problém v těchto regionech?

R: Já si myslím, že klíčovej. Prostě nedostatek lidí, protože tohleto nemůže dělat každej trouba. Předpokládám, že je to náročnější. Je to o komunikaci s lidma. Je to o tom, že musím něco vědět. A taky radši si povídáte s člověkem, kterej máte pocit, že Vás obohacuje a neválcuje Vás. Inteligentní člověk Vás neválcuje údajema a tohleto. Ale máte pocit, že si s tím člověkem popovídáte a je Vám s ním dobře a to se upřímně řečeno někdy u těch místních úplně nedáří. A je to zase o příležitostech. Někteří z nich třeba neměli příležitost se někam podívat, studovat a tak dále. Takže oni si myslím, že tohleto že tam přináší, tak to je dobrý. Oni mohou být významnými hráči v tom byznysu tohoto typu. Ti osvícení padesátníci. Nebo řekněme stárnoucí náplavy, stárnoucí inteligence. Já to nevidím jako negativně. Nejsou to luďáci, kteří si tam jedou jenom užívat.

T: Chtějí se zapojit do toho života. Jsou veřejně aktivní.

R: Ano. A znám jich několik, kteří se už úspěšně etablovali. A někdy se stane, že potom přijde revoluce a ta chudina v uvozovkách, berte to s nadsázkou, že ta se zbouří a tyhleto osvícence převálcuje. A pak to vypadá, jak to vypadá u nás.

T: A ještě myslíte si, že existují nějaké legislativní bariéry nebo překážky rozvoje ekoturismu v chráněných oblastech České republiky?

R: Obecně má každej podnikatel tendenci brečet, že je omezován na svých právech, ale ti inteligentní chápou, že to prostě ty bariéry či limity tady jsou, že už to, že tam smí stavět a fungovat, to už je od toho správce území určitá exkluzivita. To by si měl uvědomit. Ale říkám, je to hrozně individuální. Většina těch lidí, kteří do něčeho takovýdlehdo jdou a mají ten záměr, to, že skutečně chtějí dělat něco, co je příbuzný ekoturismu, tak s těma zásadní problém není. Problém je s těma ostatníma, kteří napřed staví a potom se baví.

T: A teďka už poslední otázka. Myslíte si, že je možné vytvořit obecný teoretický model udržitelnosti ekoturismu, tohle už je hodně odborný, na daném území? Ale v zásadě já vám to vysvětlím, jak to myslím. Vezmu sekundární data nějakýho území a na základě těch dat si udělám analýzu. Můžeme na základě těchto dat říct jestli to území má potenciál k rozvoji v rámci ekoturismu? Nebo použít ekoturismus jako nástroj?

R: Já myslím, že určitě. My jsme už asi třikrát inovovali, jmenuje se to strategie rozvoje udržitelného turismu na Šumavě. A tam fungujeme tím stylem, že... máte rozdíl mezi strategií, mezi plánem a tak dále. Jednotlivé plánovací dokumentace a tak dál. S tímhletem si nehrajem, jo. Naší snahou, při vytváření těch dokumentů, bylo za co možná nejdřívější účastí všech těch stakeholderů území ze všech možných rovin od státní správy, přes podnikatele, místní zastupitele, přes turisty, přes domácí obyvatele a tak dál. Jak jsme vytvářeli nějakou takovou formou jsme dospěli k nějaký té strategii pro Šumavu, která se alespoň tváří udržitelně. To znamená, vynechávali jsme z toho ty věci, který obecně jsou známý a který mají masovej charakter a tak dál. Ty nepotřebujou podporu, ty se budou rozvíjet znovu. A pak tam je už jenom otázka limitů a státní správy, která když se tyhleto aktivity projevují škodlivě na to prostředí samotný, tak má dostatek pák na to, aby zasáhla. To nebyl náš problém. Náš problém byl, bavit se o těch příležitostech. My jsme se bavili o tom... rozstrukturovali jsme si ty různé činnosti, ty segmenty toho cestovního ruchu do těch nejrůznějších kapitol a teď jsme se bavili o aktivitách v rámci těch kapitol. Ty jsme nějakým způsobem zklustrovali a pak jsme se bavili o nějakých časovejch horizontech, do kdy jsou realizovatelný. Pak jsme, a to bylo hrozně důležitý, že jsme normální plán třeba v podniku, tak tam je řečeno kdo to udělá. Za to je určitá odpovědnost. My jsme to pojali jinak, jako příležitost pro koho. To znamená u nás u každé kolonky je napsáno: „příležitost pro“ a tam jsme napsali pro koho je to příležitost a pak samozřejmě jakým způsobem třeba, tak jsme tam psali jakým způsobem čerpat prostředky, jak je získávat a tak dál. Takže tenhletem finální výstup taky kvůli kterému jsme to dělali.

T: A ujal se to? Ti akteři, které jste jmenoval...

R: Že by to byla nějaká bible o který se bavíme, to nemůžu říct, ale jo, řekl bych, že jo. To bych Vám mohl i poslat, když budete chtít.

T: To budu moc rád. A ještě jedna věc k tomu. Pakliže si ten model vytvoříme, myslíte si, že je možné na základě takové teoretické modelu ekoturismu stanovit potenciál území k udržitelnému rozvoji? Takže já si vytvořím ten model

a pak si na základě toho můžu říct ano, to území má potenciál nebo ne. Myslíte si, že to má nějakou validitu? Nebo k tomu potřebuji velkou dávku empirie, abych to vyzkoušel v rámci terénního výzkumu třeba?

R: Otázka je, jaké jsou ty rozlohy, na kterých to chcete dělat. Jestli to chcete dělat na nějakém uzavřeném území, tak si myslím, že je to reálný. Pakliže to chcete dělat na území třeba nějakého... na relativně menší lokalitě si myslím, že by to šlo. Ale udělat to pro území celý Šumavy nebo tak, to si myslím, že by bylo opravdu... nevím.

T: Vemte si třeba jednotku CHKO...

R: To si myslím, že je příliš veliký. Určitě by stálo za to... ono při vytváření pokusu o něco takového. To je v podstatě něco takového, co jsme se snažili tvořit my. I fyzickým výstupem podobných úvah je spektrum těch činností, o který si myslíme, že jsou klíčové pro to, aby se to území vyvíjelo tím způsobem, který můžeme nazvat, že je to nějaký ekoturismus, nebo nějaký přírodě blízký turismus. A abychom toho docílili, tak máme nějaký ty nástroje, který nabízíme těm lidem a říkáme jim, když tohleto budete dělat, tak byste k tomu měli přispívat.

T: Je něco, co byste chtěl dodat, něco, o čem jsme nemluvili? Je nějaká otázka, kterou byste položil sám, dělal-li byste sám podobný výzkum?

R: Co bych se lidí ptal? Proč do toho území jezdí, co tam chtějí? Co tam hledají? To je klíčový jo. Proč do toho území jedu. Co od něj očekávám. Já bych se ani neptal, jestli to území je cenný, ale jestli jsem tam šťastnej. To si myslím, že je důležitý. Místní lidi taky. Jako zeptat se jich, jestli se jim tam dobře žije. To je klíčem.

Rozhovor číslo 7

Den: 27.3.2014

Respondent: Ing. Jaromír Beránek

Místo: Praha

Zaměstnání: jednatel firmy Mag Consulting

Tazatel: Máte rád přírodu a krajinu přirozenou, nepoznamenanou lidskou činností, nebo spíš krajinu přetvořenou člověkem, kulturní památky a sídla?

Respondent: Původem pocházím ze západních Čech z vesnice... Kaceřov.

T: Já jsem z Ostrova od Karlových Varů.

R: No, to je ještě poměrně daleko. Je to povodí Berounky. Dříve se to jmenovalo Mše. Na soutoku Berounky a Semšanky a tam je jedna z nejzachovalejších krajin vůbec u nás. To teda nejsou vyloženě horské oblasti. Takže přírodu a krajinu a co k nim patří ,mám velmi rád.

T: Takže preferujete přírodu a krajinu. A zajímá Vás, jak se provádí ochrana přírody a krajiny, z jakých podkladů vychází, jaká má pravidla?

R: No určitě ano, protože se zabýváme i tím ekoturismem tou agroturistikou a těmito formy, šetrnými formy, které v podstatě jsou předpokladem pro udržitelný cestovní ruch a ne vždycky se u nás na to myslí. A můžeme to vidět v některých zejména přímořských oblastech, které jsou do určité míry zdevastovány, zaneseny smetím, odpady a tak dále. A musíme myslet, abychom tu krajinu udrželi v nějakém přijatelném stavu. Musíme pro to hodně dělat a musí se bohužel do toho i vynakládat peníze i v rámci infrastruktury cestovního ruchu jako celku.

T: Co je pro Vás cestovní ruch a jaký k němu máte vztah?

R: Cestovní ruch je pro mě v podstatě můj život. Pokud to vezmu ze širšího hlediska, tak v cestovním ruchu pracuju od patnácti let, kdy jsem vstoupil do učení kuchař, potom hotelová, vysoká škola v zahraničí a desítky různých článků a publikovaných nejenom u nás, ale i v některých zahraničních... v zahraničí.

T: Takže už od 15 let, to znamená kolik let?

R: Asi 40 let, víc jak 40 let no.

T: A tedy v oblasti? Začínal jste v gastro, v hotelnictví a postupně se to rozšiřovalo...

R: Na celý cestovní ruch, ale to už během vysoké školy, ale to už vlastně i během hotelovky, jo...

T: A jaký máte vlastně teď záběr, konkrétně, kdybyste to měl definovat, co teď vlastně děláte?

R: Děláme vědu, analýzy, výzkum, všechno kolem cestovního ruchu. Studie, ročenky a tak dále.

T: Čím si myslíte, že může cestovní ruch regionu prospět?

R: Cestovní ruch má pro regiony a jejich rozvoj velmi velký význam a na případech a na odlehklých místech je to jedna z mála forem zaměstnanosti, kde lidé mohou v podstatě si vydělat. Můžeme to vidět třeba v Krkonoších a Podkrkonoší, kdy třeba během pěti kilometrů nahoře máme opravené baráky, opravené silnice, protože tam je cestovní ruch a o pár kilometrů dál, respektive o pár desítek metrů níže již je v podstatě nezaměstnanost, bída a špatná infrastruktura a velmi vysoké rozdíly. Za socialismu v podstatě v těchto oblastech to bylo uděláno tak, že tam ty příležitosti zaměstnání byly jak pro chlapy, tak pro dámy. Víme, že tam zaniklo mnoho sklářských firem, textilek a tak dále a dneska ta práce je tam velmi těžko dosažitelná.

T: Takže příjmy a pracovní příležitosti. A čím si myslíte, že naopak cestovní ruch může regionu uškodit?

R: Pochopitelně může mu i uškodit. Do určité míry může uškodit i takzvané druhé bydlení, kdy více jak 13 % českých domácností, více jak 30% pražských domácností má druhé bydlení. Chaty, chalupy a z tohoto pohledu je to forma cestovního ruchu a není daňově ukotvitelná v těch místech chatových osad, chalup a tak dále, kdy tam po těch turistech v uvozovkách v mnoha případech zůstanou jenom odpady, ale nikoli daňová výnosovost a podobně. Ještě před deseti patnácti lety si tam něco koupili v hospodě nebo v obchůdku. Dneska cestou na toto druhé bydlení se zastaví v Kauflandu, Pennymarketu a v dalších Lidlech a nakupují si v podstatě daleko od svého druhého bydliště a peníze ani zaměstnanost to tam nevyvolává.

T: Takže to si myslíte, že je hlavní problém cestovního ruchu, který teda může uškodit. A obecně když vyjmeme to druhé bydlení, ještě nějaké negativní vlivy?

R: No pochopitelně mohou se k té přírodě chovat macešsky, protože jim třeba není vlastní, je pro ně jenom příležitostná. Má příležitostný charakter a je zapotřebí aby byli s tím svým okolím do určité míry sžity.

T: A myslíte si, že může cestovní ruch být spíše jako hlavní volbou jako prostředek rozvoje regionu či oblasti, nebo jako vedlejší?

R: V některých případech to může být bezprostředně hlavní, ale naopak v některých případech vedlejší, protože nositele toho regionu jsou průmyslové atributy nebo podobně.

T: Co pro Vás hlavně představuje cestovní ruch v České republice?

R: Cestovní ruch představuje... musím hovořit tedy... dejme tomu příjezdový, výjezdový a cestovní ruch domácí. Cestovní ruch domácí, pohyb domácího obyvatelstva po České republice, poznávání přírody, historie a podobně a pochopitelně vyvolávání zaměstnanosti, přenosu peněz a tak dále. Výjezdový cestovní ruch širší poznání ať je to v rámci evropského regionu, či mimoevropského regionu. Nabíjení určitých zkušeností, návyků a podobně. A potom příjezdový cestovní ruch je to obsluha turistů, v mnoha případech může mít i negativní charakter kdy třeba to jsou pivní turisté. Dělají nepořádek, hluk a podobně...

T: Jako Dánové třeba...

R: Jako Dánové. Ale i zde musíme mít na mysli vzájemné soužití domácího obyvatelstva a turistů a to se ne vždycky u nás daří.

T: A kdybyste měl jmenovat nějaké konkrétní atributy, který se vždycky vybaví, když je Česká republika prezentovaná ve světě? Vy máte s tím zkušenosti. Jak je prezentovaná na venek ve srovnání s jinými destinacemi?

R: Česká republika se domnívám, že v současné době na venek je prezentována poměrně velmi dobře. Nezastupitelné místo má i Česká centrála cestovního ruchu – Czech tourism. Pokud bych vzal porovnání s ostatními státy evropskými nebo sousedními, tak ještě do zahraniční propagace poměrně velmi málo peněz vynakládají podnikatelské subjekty. Pochopitelně i má to své příčiny. Nejsou zde místní silné hotelové řetězce, touroperátorské aktivity a podobně, ale věřím, že se to během několika let zlepší a že zejména ze strany soukromého sektoru bude na propagaci cestovního ruchu vynakládáno více peněz.

T: Co pro Vás představuje... Co si představujete pod pojmem udržitelný rozvoj?

R: Udržitelný rozvoj, aby tam cestovní ruch byl včera, dnes a zítra. Aby ta příroda, to okolí, ta infrastruktura byla pokud možno nelikvidována. Aby byla, nechci říct na stejné úrovni, ale aby se postupně zlepšovala ruku v ruce s přírodou. S okolním světem.

T: A viděl byste rozdíl mezi termíny udržitelný rozvoj a udržitelnosti?

R: Určitě ano. Udržitelný rozvoj je širší pojem, protože zahrnuje v sobě právě ten rozvoj a udržitelnost je nějaký konstantnější stav a bohužel ani v tomto případě si Česká republika nedokáže s tím poradit, protože daleko efektivněji by se dala využívat zimní střediska, lyžařské areály a podobně. A tam je zachována v mnoha případech s ochránci přírody udržitelnost, ale nikoli udržitelný rozvoj.

T: A co si myslíte, kdybyste měl říct, co je klíčem k udržitelnosti v cestovním ruchu. Nějaká hlavní zásada, pravidlo či návod? Jako klíč...

R: No tak to já bych řekl, že ten klíč, nebo ten návod neexistuje. U každé věkové skupiny obyvatelstva, u každého národa je to jinak postaveno. Je pravdou, že čeští mladí lidé zejména daleko raději cestují a mají k tomu základ ať už studiem, vzděláváním a podobně než tomu bylo třeba před dvaceti, pětadvaceti lety. A cestovní ruch stojí dneska u zejména mladých lidí v popředí životního motta.

T: Existují podle Vás nějaké konkrétní formy či druhy cestovního ruchu, které jsou samy o sobě udržitelné?

R: Ano, jsou samy udržitelné, i když se postupem času také mění. Dříve to byla taková ta pěší turistika. Dneska nabývá trochu jiného charakteru. Dříve vidíme ne starší lidi na pěší turistice, pěší túry a podobně. Mladí lidé už třeba nevezmou ty hůlky a nejdou na tu pěší turistiku. Užívají k tomu třeba kolečkový brusle, cyklotrasy a jiné formy, ale je to nějaká určitá provázanost a když je jim pětadvacet, tak jedou na tom kole, ale až jim bude 65 let, tak už třeba na tom kole nepojedou po těch horách.

T: Jasně, takže si myslíte, kdybyste měl říct konkrétně nějaký druh cestovního ruchu, který je automaticky vždy udržitelný, tak by to byla třeba cyklistika.

R: Je to třeba turistika klasická, horská turistika, ale třeba velmi v popředí stojí u nás vodáctví téměř pro všechny věkové kategorie. To je také udržitelné.

T: A jak rozumíte termínu alternativní cestovní ruch?

R: Alternativní formy cestovního ruchu. To je složitější otázka. Dneska je ve světě hodně propagovaná. Můžeme to spojovat třeba i do určité míry s komplexností vybavení infrastruktury cestovního ruchu tak, aby byly alternativy v jednotlivých turistických centrech.

T: Takže to rozumíte jako alternativu k něčemu?

R: Alternativu k něčemu.

T: Jak byste definoval tu alternativu?

R: Alternativa může být třeba k lyžařskému areálu wellness. Když se zhorší počasí, což letos bylo a ovlivnilo to mnohá střediska. Nebyl sníh, tak nám lidi zůstávali v hotelech a utráceli v hotelech. Neutratiš na sjezdovce, utratiš v hospodě.

T: Takže alternativu, třeba... alternativní program v případě, když je špatné počasí. Jak rozumíte termínu ekoturismus? Myslíte si, že je v českém prostředí jasně definován?

R: Já se domnívám, že v českém prostředí není doposud jasně vydefinován ani v odborných učebnicích a v tom Rakousku nebo Švýcarsku propagaci ekoturismu, ekoznaček, ekohotelů a vůbec infrastruktury jsou daleko dále, ale přijde to sem velmi dobře. Konečně tím se Rynnda zabývá.

T: Třeba. Ale konkrétně třeba pan profesor Zelenka také. Ale já s vámi souhlasím, že to není tak přesně vymezeno. Takže Rakousko a Švýcarsko si myslíte, že v tomhle jsou průkopníci v Evropě?

R: Možná Skandinávie ještě. Ale je to tam dál jo.

T: A mohl byste uvést nějaké konkrétní příklady, kde a jak je ekoturismu u nás správně provozován? Vybavil byste si něco z vlastní zkušenosti, když jste někde byl, u nás v České republice. Vybavil byste si nějaký konkrétní ekoturistický produkt?

R: Možná ne. Akorát ekohotely.

T: Ekohotely? Nebo nějaké ekofarmy možná?

R: No ubytovací zařízení.

T: Myslíte si, že ekoturismus může být dobrým nástrojem rozvojové politiky regionu či oblasti? Pokud ano, proč?

R: V tomto desetiletí rozhodně ne.

T: Takže si myslíte, že zatím není správný čas?

R: Ne.

T: Co si myslíte, že teď je správným nebo může být dobrým nástrojem rozvojové politiky teda když to nemůže být ekoturismus?

R: Lidé nemají peníze. Jezdí stále méně a méně. Pokud si vezmeme domácí cestovní ruch, tak nám jezdí více na chalupy, chaty. V současné době rapidně stoupají nákupy barev a štětců. To znamená, že nepojedou ven a ...

T: Pracují si na chatách. Kutílství.

R: Ano. V tomto případě ano, lituji ty majitelky těch chat a chalup, když kolem jejich baráků a chat stojí v létě několik aut a ještě nejlépe několik stanů. Že musí pro ty lidi vařit, prát a uklízet. No prát nevím. Uklízet jo.

T: A teď ještě, já jsem se chtěl zeptat vlastně na podobnou otázku. Může ten ... může ekoturismus být nástrojem, jsme vlastně řekli, že ne... udržitelného rozvoje regionu. Tak bavme se tedy o budoucnosti. Kdy si myslíte, že by mohl být dobrým nástrojem rozvojové politiky regionu či oblasti? Případně udržitelného rozvoje regionu? Jestli to vidíte...

R: Do značné míry bude záviset na Evropské unii jako takové. Jaká k tomu přijme opatření. Jak na to bude tlačit a podle toho jestli vlády to budou nějakým způsobem u jednotlivých států podporovat, či nikoli.

T: Už jsme ve dvou třetinách, vidíte, jak jste to zkrátil. V jakých oblastech či regionech obecně v České republice je podle Vás možné ekoturismus realizovat?

R: Ekoturismus je možné provozovat u nás v naprosté většině regionů. Pochopitelně známe ty regiony jako Mostecko, Ostravsko... co já vím... severní Morava, kde to asi své uplatnění nebude mít, ale rozhodně velmi výhodné jsou jak ty západní Čechy, Karlovarsko, jižní Čechy, jižní Morava, Českomoravská vrchovina, kde je relativně dostatek infrastruktury a čistý prostředí.

T: Takže vy si právě myslíte, že důvodem pro to, proč se to nemůže rozvinout na Ostravsku nebo na Mostecku je nedostatek infrastruktury?

R: Nedostatek kvalitní infrastruktury a bylo tam historicky jiné zaměření, průmysl a tak dále. A ti lidé za tím čistějším prostředím vyjžděli.

T: A proč si myslíte, že to může být úspěšné na Karlovarsku?

R: Na Karlovarsku především lázeňství a věci spojené kolem lázeňství a není žádným tajemstvím, že za posledních deset, patnáct let nám výdaje domácností nejrychleji rostou do... abych to nespřel... do bydlení a do zdraví a školství. Bydlení, školství a zdraví. Tudiž to zdraví tam chci podtrhnout.

T: To jo. To zdraví se pojí s lázeňstvím, i když teda v poslední době tam byl ten problém, že jo, s tím dotováním českých hostů. A vy si myslíte, že ten ekoturismu by mohl být v Karlovarském kraji jako komplementární produkt lázeňství?

R: Domnívám se, že během patnácti, dvaceti let ne. To lázeňství má historicky velmi silné tradice. Ale je to možné nějakým způsobem spíš bych řekl propojit, sesnoubit.

T: A vy znáte dobře mentalitu Rusů, jako pravděpodobně protože jezdíte na ty veletrhy... tak jsem to pochopil, je to tak?

R: Já jsem tam hlavně vystudoval.

T: Aha, vy jste tam vystudoval. Tak to je úplně nejlepší. Tedy znáte dobře jejich mentalitu a tím pádem můžete říct, protože oni jsou tuším, na procenta jsem se díval, asi druzí v regionu návštěvnosti. Jak třeba oni by přistupovali k takovému produktu, zelenému produktu?

R: Pro ně je to naprosto cizí slovo, který zatím neberou vůbec v potaz, protože na naprosté většině částí dnešního Ruska nějaký eko... vůbec nic neznamená. Doposud ani v naprosté většině případů nepřistupují k třídění odpadů a podobně a to ani v Moskvě.

T: A čím si myslíte, že to je dáno, že mají tak rozlehlou zemi a nemají potřebu se starat?

R: Tam třeba dejme tomu je velmi naléhavá. Ukázala to nová výstavba v oblasti Soči a Krásné Poljany a v podstatě jaksi se opomnělo na udržitelnost toho cestovního ruchu a vůbec zachování ekologie prostředí. Jinými slovy veškerý odpady jsou svedeny do moře bez jakýchkoli čističek a tak dále. Krásný moře, krásný pláže, ale koupat se tam nedá.

T: Jaké jsou podle Vás největší přínosy a naopak zápory ekoturismu, pokud byste dokázal definovat něco?

R: No přínosy toho ekoturismu jsou vlastní samostatné podstatě, která třeba spočívá v udržitelnosti, zaměstnanosti, daních a udržení regionu jako celku. V takové dobré struktuře.

T: A zápor ekoturismu?

R: Zápor ekoturismu snad vidím pouze jediný, je dražší.

T: Dražší než standardní formy?

R: Hm.

T: Jaké si myslíte, že mohou být konkrétní překážky, bariéry rozvoje ekoturismu v českém prostředí?

R: Musí to být dostatečně legislativně upraveno, dozorováno, vymáháno a potom bariéry nebudou. K tomu Evropská unie bezesporu dospěje. Cestovní ruch se právě těmito formy, ať je to nejenom eko, ale třeba i jiné formy, stává náročnějším, dražším, ale více udržitelným.

T: A legislativně myslíte konkrétně co? Jako legislativní bariéru? Myslíte tím zákon o ochraně přírody a krajiny?

R: O ochraně přírody a krajiny, odpadech jo...

T: Takže to pořád ještě nejsou tak...

R: Nejsou tak zatím precizně zpracovány.

T: Jsou benevolentní?

R: Hm. A musíme z toho udělat určitý trend.

T: Hm. Takže by to mělo být jakoby zabudováno do nás, do společnosti?

R: Musí to být zabudováno tak, aby to občané zohledňovali, že se na pokoji budou odpady třídit, aby viděli, že si je netřídí zbytečně, že skutečně jdou do oddělených nádob a ne že přijede potom jeden kukavůz a sešrotuje všechno dohromady a v podstatě takhle.

T: Myslíte, že biologicky či kulturně rozmanitá místa představují určité bariéry rozvoje ekoturismu sama o sobě? Mám tím na mysli chráněné krajinné oblasti, národní parky. Jestli když nějaký místo chráníme, jestli se teda nechceme stranit tomu cestovnímu ruchu, už tím, že to místo chceme chránit, protože tam je nějaká vysoká diverzita? Může to být samo bariérou rozvoje?

R: Ano, určitě. To jsem řekl ty sjezdovky. A můžeme jmenovat vodní ptactvo, hlemýždě, ptáky, brouky. Všechny tyto věci.

T: Takže si myslíte, že tím, že to chráníme, tak tím bráníme cestovnímu ruchu, potažmo ekoturismu? Tomu aby se rozvíjel. Do jaké míry mohou fyzické bariéry rozvoje chráněných území ČR limitovat rozvoj ekoturismu? Mám tím na mysli zejména infrastrukturu. Je infrastruktura v ČR nakloněná ekoturismu?

R: Zatím pozvolně se k tomu naklání. Rozhodně to ještě v nás není.

T: Jakou infrastrukturu byste měl na mysli? Která už třeba je, která už se třeba rozvíjí?

R: Některé hotely, ubytovací kapacity.

T: Už se orientují tímto směrem...

R: Třeba hipoturistika a podobně.

T: A další věc. Mohou být psycho-sociální charakteristiky obyvatel některých těchto regionů, mluvíme teďka tedy přesně o Karlovarsku. Například příhraniční oblasti, náplava, původ, vzdělání, identifikace s regionem, fobie vůči místnímu (starousedlíkům) respektive naopak cizímu (turistům) být překážkou ekoturismu nebo udržitelnosti? To znamená, pokud se bavíme o Karlovarsku, tam ta náplava třeba, protože lidé jsou vykořenění, jo, odsuny a podobný věci. Myslíte si, že to může být překážkou, protože ti lidé nejsou dostatečně identifikováni s tím regionem?

R: Již jsem řekl, že každý člověk by měl být s tím svým regionem, bydlištěm s tím svým domovem v nějakém souznění. Určitou překážkou to být může v současné době, ale tyto překážky se budou postupem času stírat a další generace už je neponesou.

T: Takže si myslíte, že je to jenom otázkou času, než se to v těchto regionech změní, protože se lidé usadí, když budou mít pracovní příležitosti třeba?

R: Hm.

T: Myslíte, že je možné. A teď už jsou to dvě poslední otázky k tomuto tématu. Myslíte si, že je možné vytvořit obecný teoretický model udržitelnosti ekoturismu na konkrétní území? To znamená vezmu CHKO Slavkovský les, příklad. Vezmu si nějaké jeho charakteristiky ze sekundárních dat a teď bych si chtěl vytvořit teoretický model udržitelnosti. Za jakých podmínek se tam cestovní ruch bude rozvíjet udržitelně? Myslíte se, že je možné to zpracovat nějakým způsobem?

R: Já se domnívám, že v současné době to možné zpracovat není, protože nenajdeme pochopení u jednotlivých složek, které do toho budou hovořit. Ať to bude destinační management, ať to budou ty nějaké chráněné krajinné oblasti nebo horský služby nebo co já vím. A zde doposud ta spolupráce není na takové úrovni a každý z těchto subjektů si prosazuje své zájmy, které jsou v mnoha případech protichůdné.

T: A kdybychom to řešili jenom teoreticky a ne empiricky, že bychom dělali studii proveditelnosti, jestli to vůbec je možné na základě nějaké spolupráce, ale kdybychom si teda jenom řekli, že máme určité charakteristiky, fyzické charakteristiky, legislativu a na tom základě bysme si mohli říct ano, tady by to mohlo jít. Bez toho aniž bysme vzali v potaz ten faktor člověka. I když samozřejmě chápou, že to je hodně důležité dohodnout se. Ale kdybychom vzali jenom ty charakteristiky. Mohli bysme říct ano, mohli bysme to dělat takto...

R: Teoretická možnost tady je, ale z mé zkušenosti dlouhodobé ve státní správě v podstatě v současné době tuto myšlenku nepřipouštím.

T: A na to navazuje další poslední otázka z tohoto soudku. Myslíte se, že je možné na základě teoretického modelu, kdybychom si ho teda vytvořili - vy jste říkal, že by to třeba šlo, bez toho faktoru těch lidí - stanovit potenciál území k udržitelnému rozvoji v rámci ekoturismu? To znamená, jestli bysme mohli skutečně říct ano, tohleto území má ten potenciál na základě tohoto teoretického modelu a ten teoretický model bysme mohli vzít a zkusit ho napasovat na jakékoli chráněný území v České republice, protože ty podmínky by mohly být podobně podobné? Myslím tím ty atributy, které bysme hodnotili.

R: Ano. Takovéto snahy tady byly už zhruba před deseti lety ze strany ministerstva, kdy ředitelkou byla doktorka Blažena Křížová, která měla ve svých myšlenkách ty udržitelnosti a rozvoje ekoturistiky a podobně, ale v podstatě mi není známo, že současná koncepce cestovního ruchu by tyto myšlenky nějakým významným způsobem podtrhovala.

T: Takže postupně by to asi vyšumělo. Asi by to nefungovalo?

R: Tak.

T: Je něco, co byste chtěl dodat? Něco důležitého, o čem jsme nemluvili?

R: Ne. Dobře položené otázky.

T: Tak to jsem rád. A existuje otázka, kterou byste sám položil, pakliže byste dělal podobný výzkum? Na co byste se třeba ptal vy lidí, pakliže byste...

R: Já jsem řekl, že jsou dobře položené.

T: Myslíte si, že je to vyčerpáno?

R: Já si myslím, že je to určitý uzavřený rámeček. Můžeme i pochopitelně ho zúžit, můžeme ho rozšířit, ale nevím co je přesně smyslem této práce, ale až budete třeba dělat PhD. práci, tak to ještě rozšíříte.
T: Určitě, určitě. Já Vám moc děkuji za rozhovor.

Rozhovor číslo 8

Den: 8.4.2014

Respondent: Kamila Prchalová

Místo: Nežichov (Toužim), Karlovarský kraj

Zaměstnání: majitelka Biofarmy Belina

Tazatel: Já budu rád, že si to můžu zaznamenat alespoň... Pověďte.

Respondent: Já nevím jestli zrovna biofarma... Určitě nějaký článek v tom cestovním ruchu jsme, ale těch aktivit je u nás víc.

Tazatel: Ale to je dobře právě, protože tohle je kvalitativní výzkum. Já hledám různé názory a snažím se z toho sestavit nějakou matici. To není kvantitativní výzkum, já nehledám přesná data. Já se tady snažím najít nějaký ten potenciál, zkrátka a dobře. Mám tady nějakých 28 otázek, od nějakých úplně obecných po odbornější co se týče ekoturismu. Uvidíte... Nejde mi o odbornost jako takovou ale jde mi o to, jaké je povědomí o těchhle věcech a jak se na to nahlíží a jestli to vůbec má smysl dělat nebo nemá. Jste unavená?

Respondent: Ne, to se Vám zdá, tak povídejte...

T: Máte ráda přírodu a krajinu přirozenou, nepoznamenanou lidskou činností, nebo spíš krajinu přetvořenou člověkem, kulturní památky a sídla?

R: To je taková jako hodně osobní otázka...

T: Já bych právě chtěl, abyste odpovídala sama za sebe právě...

R: Jo, no tak všechny krajiny, které tady jsou, tak samozřejmě i ty, které se nám zdají nedotčené, tak samozřejmě jsou dotčené, takže už tu krajinu jako takovou v té nejsurovější podobě tady těžko někde najdeme nebo zaznamenejme, ale myslím, že ta naše krajina, tak, jak jí naši předci tvořili, tak jako má něco do sebe...

T: To znamená, že když mluvíte o našich předcích, tak mluvíte o té kulturní krajině?

R: Nebavím se o současnosti, kdy jí paskvilíme, jo... Takže ano, líbí se mi krajina na území CHKO nebo tam kde jsou nějaké regulativy, ale samozřejmě se mi vůbec nelíbí satelity, prostě vznikající kolem měst a velké haly, které slouží jako skladovací prostory a takovéhle další věci...

T: Takže proto asi děláte spoustu těch svých aktivit, o kterých jste mluvila, že ano? Možná proto, aby si lidé také uvědomili, že je tu i něco jiného...

R: Určitě!

T: To je dobře! Zajímá Vás, jak se provádí ochrana přírody, z jakých podkladů vychází, jaká má pravidla?

R: No určitě, potřebuji to ke své práci, takže spoustu těchhle věcí bych měla vědět...

T: A o čem třeba konkrétně? Co Vás zajímá z těch věcí, co se týče ochrany přírody a krajiny? Jestli třeba studujete nějaký zákon, když to přeženu...

R: No tak my většinou, jako i co se týká farmy, zemědělství, tak třeba jako to občanské sdružení máme pozemkový spolek, který se stará o nějaké významné lokality, takže zrovna tady v okolí Branišovského rybníka nebo rybníka Svatého Blažeje je vyhlášená naturová oblast, jsou tam pozemky, které ten náš pozemkový spolek obhospodařuje, řídí se nějakým doporučením nebo nařízením v tomhleto případě nějakým doporučeným managementem, takže určitě s ohledem na danou lokalitu musíme mít vždycky nastudované co se tam smí a co se nesmí a to souvisí i s tím zemědělským hospodařením, že jo... Takže, v podstatě my dobrovolně udržujeme ty pozemky nebo ty lokality- takové ty přírodně hodnotnější- udržujeme tak, jak by se měly, nebo aspoň doufám, že to tak je, nebo prostě podle různých nařízení a různých kritérií, které jsou nám dávány.

T: Takže jaké vy máte profesionální zázemí ze kterého vycházíte? Vy jste studovala nějakou...

R: Nenene...

T: Nebo, že jste zainteresovaná v téhle oblasti...

R: Hmm...

T: Je to dílo náhody spíš?

R: Je, je to od těch 20 let, kdy se prostě pohybuji tady v téhle krajině a ráda dělám tu práci, kterou dělám, protože, tím že, nejenže dělám... já nepracuju přímo na farmě...nebo pracuju ale ne až tak úplně, ale tím že hodně času prostě věnuju právě té místní akční skupině a tomu našemu svazku obcí, takže jako vnímám problémy obcí, lesů, různých neziskovek, protože máme i neziskovku, takže je to spíš jako o tom, že se člověk zajímá a že věci, které potřebuje vědět, nebo chce na nich něco změnit...

Když jsme začali s mapováním minerálních pramenů, tak ty podmínky vlastně té ochrany nebo té obnovy, tak to bylo to první, co jsme museli nastudovat, co vlastně můžeme a co nemůžeme, abychom to nezničili, abychom to prostě dali do pořádku tak, aby to bylo využitelné...

T: A z čeho teda vycházíte? V čem jste se vyučila, když to přeženu? Jaké máte to pozadí?

R: No, původně jsem počítačový grafik. Takže jsme měli studio a tiskárnu... Takže jako úplně prapůvodně jsem učila.

T: Aha, takže to máme společné, já právě vyučuju angličtinu, právě jedu z hodiny a učil jsem i na gymnáziu.

R: Takže jste ta lepší varianta, já na základní škole... Takže jako i v téhleto souvislosti dělám spoustu aktivit- jako vzdělávacích pro děti, jako na farmě, máme právě i s tou maskou, která je místní akční skupina, ta se jmenuje Náš region a v podstatě leží na území dejme tomu 20 obcí, jestli jste to nikdy neslyšel, tak je to dobrovolné sdružení obcí, neziskovek i podnikatelů, kteří na nějakém vytyčeném území působí a vlastně jeden z dotačních programů nebo jedna z os programu rozvoje venkova byla vyčleněna pro-leader, jestli jste někdy tenhle termín slyšel, no a vlastně tahleto

částka byla distribuovaná do těch jednotlivých mikroregionů nebo regionů vlastně prostřednictvím těch místních akčních skupin. Takže místní akční skupiny si byly vlastně přímo žádat peníze. Takže třeba na území Karlovarského kraje působí 5 těch místních akčních skupin a na území CHKO vlastně jsme 3, takže je to ještě Sokolovsko a Mas21. I ty jednotlivé místní akční skupiny...

T: Vlastně ono to jako vychází z agendy 21?

R: Ne, je to protože mají území víceméně kolem silnice č. 21 směrem na Mariánské Lázně- takže ta 21 je daleko prozaičtější, a je to vlastně od Chebu po mariánskolázeňsko, my jsme od vojenského újezdu od Hradiště přes Bočov, Bečov, Teplou, Otročin a vlastně to naše území se táhne až na Plzeň až po Všeruby a Sokolovsko je vlastně jako bývalý okres Sokolov. No a jednotlivé tyhle ty skupiny při těch svých realizacích nebo při projektech, které dělají, tak samozřejmě ten cestovní ruch a ochrana přírodního kulturního dějství prostě je velkým tématem, protože jsou to jakoby relativně finančně méně náročné věci než ty infrastrukturní, že jo... a dá se do toho zapojit co nejvíc veřejnosti, takže tohle jsou věci, které posledních 15 let dělám a s tím souvisí všechna ta nařízení a zákony, které je třeba si dejme tomu prostudovat.

T: Hmm, takže to máte velice detailně nastudováno, pravděpodobně...

R: Samozřejmě ale jen to, co potřebuju...

T: Tak samozřejmě... Co je pro Vás cestovní ruch a jaký k němu máte vztah osobně?

R: Mám k němu kladný vztah, pokud není destruktivní. Mám ráda šetrný cestovní ruch, mám ráda venkovský cestovní ruch. Nemám ráda masové akce a to stačí, tak...

T: A co je pro vás ochrana přírody a krajiny a jaký k ní máte vztah? Naopak? Nějaký protipól? Vy jste řekla, možná je to pro Vás denní chleba, protože to děláte...

R: No, je to prostě zase jenom o uvědomění si lidí a veřejnosti prostě o tom, že tohle jsou věci, které si musíme chránit, musíme se o ně starat, musíme o ně pečovat, protože ta krajina se utváří prostě desítky, stovky let, že jo a my jí dokážeme zničit během hodiny že jo, my tam pošlem bagry a uděláme tam parkoviště, to je prostě zlikvidované kus země, že jo, během chvíle.

T: Hmm... Vy jste říkala, že jste 15 let v tomhle cestovním ruchu, těch místních organizacích a tak dále.

R: Hmm, hmm...

T: 15 let říkáte, přibližně...

R: No zhruba...

T: Čím si myslíte, že může cestovní ruch regionu prospět?

R: Tak my hlavně potřebujeme tady ty lidi nějak zaměstnat, že jo. A poté co se teda- teď si budu protiřečit, protože jako valnou většinu nebo 90 % finančních zdrojů máme z EU, ale musím říct že některé zásahy, které se udály, tak jako byly špatně, nebo jsou podle mého názoru špatně, ale jsou podporovány Uníí, že jo, takže prostě zničil se, rozprodal se, zprivatizoval se průmysl, že jo. Likvidujeme si prvovýrobce, což teďka narážím na farmu, protože my tady máme, kromě toho, že tady hospodaříme ekologicky na nějakých pozemcích, tak produkujeme maso.

T: Promiňte, že Vám do toho skáču. Kolik máte přibližně rozlohu?

R: Asi 170 ha.

T: Hm... Máte maso...

R: Máme hovězí maso, tam máme asi 70 kusů masařů a máme dojně krávy, máme tady svojí vlastní minimlékárnu, takže i mlíko tady vyrábíme, ale je to v podstatě jako to, co po nás nikdo moc nechce, takže... a nechtěj to po žádným zemědělcí, takže zemědělec je dneska v podstatě placený za to, že nic moc neprodukuje, aby neohrožoval supermarketu a ...

T: Hmm.. takže na jakou cílovou skupinu lidí tímhle tím míříte?

R: Čím jako? Tou výrobou?

T: Tou výrobou.

R: Za první si jako myslím, že to je tak v pořádku, že prostě farma je od toho, a by produkovala a aby živila minimálně ty lidi, který na ní pracují, že jo, a aby živila svoje okolí, že... Vždycky to tak bylo a myslím, že by to tak mělo být.

T: Takže teď máte na mysli místní soběstačnost...

R: Určitě a vadí mi tady, byť třeba sezónně nebo brigádně prostě dáme práci x lidem nebo x brigádníkům a třeba teďka jsme sháněli nového pracovníka do mlékárny a během dvou měsíců my nejsme schopni sehnat jediného člověka, přitom v Toužimi na úřadě práce nám řeknou, že tady je lokálně téměř 20% nezaměstnanost. Ale prostě neseženete nikoho... Ne že by jako nám nevyhovovali, nebo že bysme měli tak přehnané požadavky, prostě NIKDO nepřišel. Nikdo se neozval ani na inzerát ani na vlastně tu poptávku na úřad práce.

T: A to je tak nezajímavý nebo z jakýho důvodu? Myslíte si, že je to zajímavá příležitost?

R: Dopravní obslužnost- velký problém, protože sem se vlastně musí chodit pěšky, že jo, z té křižovatky... a nebo se sem musí někdo nějak dostat- buďto autem nebo na kole, nebo nějak... a jinak jako finančně to byla poměrně zajímavá nabídka, bylo to takový průměr, to co tady jako je, ale ty lidi už si tak zvykli na ten náš sociální systém, že jako nemají potřebu pracovat, že jo a peníze, které dostanou, tak si jednoduše utratí v Toužimi v Penny anebo je jednou týdně zadarmo odveze autobus do Globusu, kde si nakoupí, že jo... Takže se vrátím k otázce k tomu cestovnímu ruchu a k produkci, tak si myslím, že je to hlavně o té práci, kterou by ten cestovní ruch měl dát.

T: Takže tím může regionu prospět?

R: Určitě.

T: Hm, ještě něco jiného? Přišla byste na nějaké další heslo?

R: Ne, myslím si, že nejdůležitější je ta práce a hlavně jako mít, to se asi samotnému cestovnímu ruchu nepodaří, k tomu potřebuje mít nějaké další lidi a nějaké přesvědčení, aby se ty lidi přesvědčili, že to, co dělají, nebo co mohou dělat, že prostě je užitečné. My když jsme tady začínali před 10 lety nebo před 8 lety s ubytováním na farmě, tak každý říkal, vy jste úplně blázni, jako kdo bude jezdit do Nežichova se ubytovávat... Jako proč by nejezdili? Musí se to vyzkoušet, musí se udělat tohle a tohle... a taky že jo a my máme pořád v podstatě plno a když přesvědčuju další lidi,

zkuste to, udělejte to, máte tam prostě nevyužitou stodolu, tak oni najednou- ty jo to je ale práce jako, víš co to je práce? To Ti tam budou jezdit lidi, budem se o ně muset starat, teď my tam jako máme spoustu těch strojů a tohle... a já říkám, ale to ty lidi jako pochopí, že jo, když mají ubytování na farmě, tak prostě pochopí nějaká omezení, která z toho vyplývají a naopak zase jsou k tomu další výhody, jo? Ale oni prostě tomu nevěří, nedůvěřují tomu, že prostě by to pro ně mohlo být přínos a že by je to nedej bože mohlo uživit. To už jako vůbec ne. Tomu nevěří nikdo.

T: No a teď protipól, čím si myslíte, že může cestovní ruch regionu uškodit?

R: No jako myslím si, že je to o té masovosti. Takže pokud tady z toho uděláme...já nevím...

T: Takže myslíte, že je potřeba dodržovat nějaké únosné kapacity?

R: No, určitě nastavit nějaké limity, protože když si vezmu, já nevím Kladskou, tak ta už třeba trpí přílišnou návštěvností a už to není jako co by to mělo být, Takže... když se podíváte na Šumavu, tak tam už je to úplná tragédie, že jo.

T: Takže si myslíte, nějakou rozumnou míru...

R: Takže nějakou únosnou mez, no, té návštěvnosti.

T: A myslíte si, že cestovní ruch může být dobrou volbou jako hlavní či vedlejší ...

Myslíte si, že v některých regionech to může být opravdu to hlavní, zdroj příjmu, zaměstnanosti a ostatních věcí?

R: Záleží opravdu na regionu, že jo. Záleží o čem se bavíme. Tady ve Slavkovském lese to určitě nebude to hlavní, nicméně může to být velice důležitým...

T: A v jakých oblastech, myslíte si, že ty lidi by se mohli uplatnit, kdyby tedy vyšli z těch domovů a chtěli se uplatnit? Kde by se tady mohl ten cestovní ruch rozvinout, kde si myslíte, že ten potenciál je?

R: Ono všechno souvisí se vším, že jo. A jako jestliže nebudete mít zajištěné služby pro ty návštěvníky, tak nemůžete rozšiřovat ani nabídku. Takže jestliže tady opravdu nebude v každém větším městečku informační centrum nebo nebude tady nějaký návštěvnický centrum a nebudou tady restaurace nebo aspoň nějaké kiosky nebo občerstvení, tak prostě můžete se zbláznit, ale stejně nic nedokázete. Chce to prostě nějaký takový komplexnější přístup jako k tomu.

T: Hmm a myslíte si, že je možné využít ten potenciál těch Karlových Varů a těch lázní, kde ty návštěvníci jsou nějakým způsobem zabezpečeni a vtáhnout je do těchto oblastí?

R: Karlovy Vary jsou úplně specifická oblast a její návštěvníci jsou specifictí. Oni nejedou do Karlových Varů, aby pak jeli do Slavkovského lesa.

T: Myslíte si, že tu mají jiné stimuly a motivaci...

R: Určitě, jako myslím si, že kdysi taková jako snaha byla, aby ten region byl zázemím pro ty lázeňské hosty nebo i pro ty místní obyvatele, aby to využívali, ale myslím si, že je to... není to ani v zájmu těch hoteliérů a oni vám na to řeknou, že nepotřebují, aby jim ty lidi někdy na celý den odjeli, protože oni tam mají zaplacenou plnou penzi, oni tam využívají služeb toho hotelu, chodí tam na wellness, chodí tam já nevím už kam a vůbec se jim nehodí, aby ráno odjeli a večer se vrátili, protože za ten den, oni jim tam každé můžou nechat třeba 1000 Kč. Takže oni nás nepotřebují... A nejde možná ani o ty návštěvníky, protože k nim se ta informace třeba ani nedostane, protože ty hoteliéři vlastně tohle nechťej, takže i když jako se snažíte, i když chcete tu informace poskytnout- ať si půjčí kolo, ať přijedou vlakem- vlastně v loňském roce se dělal takový docela zajímavý projekt na železnici Karlovy Vary-Mariánské Lázně jsme udělali na každé železniční stanici zase takový informační panel, když tam ten návštěvník vystoupí, jak daleko dojde k nejbližší minerálce, kde je naučná stezka, kde je nějaká zajímavost... a chtěli jsme vlastně tady tohle poskytnout i těm lázeňským hostům, takovou tu infomaci, že mohou vyrazit tím vlakem a nikdo nějak neměl zájem, abychom je někam pouštěli. Jo... s tím, že na každé druhé stanici si mohou půjčit kolo, že se mohou projet nebo takhle... a neproskočilo to...

T: Tak to je zajímavý poznatek. Teď půjdeme trošku na vyšší úroveň. Co pro Vás představuje cestovní ruch v České republice?

R: Cestovní ruch v České republice je Praha a Karlštejn, že jo. To jsou asi největší takové cíle a atraktivity a samozřejmě potom památky Unesco, kterými se Česká republika chlubí, ale myslím si, že pokud je turista takový trošku zvědavý, tak najde spoustu jiných a daleko příjemnějších- možná ne tak vznešených a tak propagovaných míst v celé republice, která by mohl navštívit.

T: Ano, to se chci zeptat. Co si myslíte, že naopak by mělo být...nebo myslíte si, že má potenciál pro to být důležitou součástí cestovního ruchu v České republice a zatím není... možná je to škoda...

R: Neumím Vám to říct konkrétně, ale myslím si, že opravdu je spousta na celém území které by si tu pozornost zasloužili a jenom prostě nenašli buďto finanční zdroje nebo lidské, které by to dotáhly do konce, nebo by to povýšily na něco jakoby většího nebo lepšího... Ale na druhou stranu je to samozřejmě určitá pohodlnost, protože tam jsou zavedené firmám, zavedení lidé, funguje to tak x let, tak proč to měnit, že jo?!

T: Hmm. Co si představujete pod pojmem udržitelný rozvoj?

R: Čeho a kde, že jo? Jestli se budeme bavit o...

T: O cestovním ruchu...

R: O cestovním ruchu, no tak pak by to určitě mělo sloužit tak jak jsme se bavili na začátku. Využívat takových forem, aby byly jak příjemné pro toho návštěvníka teď, tak aby se to prostě na ty samé věci člověk mohl podívat za dvacet let a nebyly zničené právě tou velkou mírou té návštěvnosti nebo tím, že budeme zajišťovat nesmyslně nějaké extra pohodlí těm turistům. Prostě, že budeme udržovat parkoviště uprostřed rezervace jenom proto, aby ten člověk mohl přijet co nejbližší k té atraktivitě.

T: A co si představujete pod pojmem udržitelnost? Vidíte mezi těmi dvěma termíny rozdíl? Udržitelný rozvoj a udržitelnost?

R: No... udržitelnost jako bych spíš vnímala právě u těch jednotlivostí, jako jestli to, co... Jako jestli tu energii a čas a peníze, které se vynaloží na nějakou tu konkrétní akci nebo konkrétní zpřístupnění něčeho, jestli jako to má smysl nebo nemá...

T: Takže udržitelnost nějakých projektů třeba?

R: No... nebavme se jako jenom o konkrétních projektech, ale já nevím... Třeba v souvislosti s tím geoparkem je spousta aktivit nebo spousta věcí... Ne, nepůjdu na geopark, půjdu na kraj... , který děláme my. I my tam jsme nuceni právě jako kvůli medializaci a různým podmínkám od poskytovatelů dotací, tak jsme nuceni dělat věci, které si myslíme, že jako nejsou úplně správně a že stejně nemají žádný dlouhodobější efekt. Ale prostě pravidla dotačního titulu, ať už krajského nebo evropského je vyžadují a když se nad tím člověk trochu tak jako zamyslí, tak je to nesmyslné. Tak takovýhle rozdíl bych asi viděla.

T: Dobrá, takže si myslíte, že některé věci jsou neudržitelné z toho důvodu, že jsou špatně nastavené, třeba...

R: Hmm... No tak jsem to nechtěla jako říct úplně, ale vzhledem k tomu, že na spoustu těch věcí, které my děláme, tak ty mantinely nám píšou lidé od stolu, kteří v životě nic takového tady nerealizovali, tak jako chápu, že to pro ně musí být těžké a ani sebevětší tým poradců Vám to slovo od slova nenadiktuje...

T: A co si myslíte, že je klíčem k udržitelnosti? Kdybyste měla říct nějaké sousloví nebo nějaké pravidlo, nějaký návod, bylo by něco, co si myslíte, že klíčem? Já uvedu příklad- ekonomická udržitelnost, jestli je tohle důležité nebo jsou tam jiné aspekty, které je potřeba vzít v potaz z hlediska udržitelnosti?

R: Je pravda, že já jako ty finance jsem nikdy moc neřešila, počítat moc neumím a nemám na to ani vzdělání, ale já si myslím prostě, že základ je vždycky i v ohleduplnosti a ve slušnosti, ať už je to vůči lidem, vůči přírodě, vůči krajině... prostě... Musí to být vždycky nějaká ohleduplnost a nějaká harmonie jako. Prostě nejde nic lámat přes koleno. A souvisí to i s těma penězi.

T: Existují podle Vás nějaké konkrétní formy či druhy cestovního ruchu, kterou jsou samy o sobě automaticky udržitelné?

R: To jste na mě šileně vědeckej...

T: To není vůbec... Já nechci, abyste mi říkala hesla z knížky, já bych chtěl jenom přirozeně... nemusíte mi říkat ty názvy, ale jaké aktivity cestovního ruchu si myslíte, že jsou přirozeně automaticky udržitelné? Ze své podstaty...

R: No asi ty, které ty lidi zajímají... Takže jako lidi už stovky let chodí pěšky, tak asi...

T: A tak vezměme z toho environmentálního hlediska. Jaké formy, si myslíte, že v tom cestovním ruchu jsou udržitelné dlouhodobě? Třeba z toho co děláte tady, máte pocit, že je tady něco co se dělalo dřív... třeba právě to farmářství- tím způsobem, jakým to děláte...

R: Ale farmářství je úplně taková specifická věc. Ta turistika, ekoturistika, agroturistika, jak se jí dnes říká, tak je jenom nějakou malinkou součástí toho celého soukolí. Nemůžete mít statek, který bude postavený jenom na agroturistice, nebo můžete, ale pak to není statek... Takže jo, my třeba tady to máme nastavené tak, že je vlastně farma, která má pozemky, nějakou rostlinnou výrobu, má produkci masa, má ovce, produkuje se jehněčí, má mlíko, má mlíkárnou, má agroturistiku a dejme tomu, má k tomu nějaké doplňkové programy, které vůbec nejsou o penězích, ale spíš jsou tak jako pro srandu a protože nás to zajímá a baví a myslíme si, že bysme o tom měli tu veřejnost informovat. Takže si myslím, že...

T: Je to komplementární...

R: Jasně, takže si myslím, že nic nemůže jako fungovat samostatně nebo neznám takovou farmu, nebo znám jich spoustu, ale mají jen takový název, ale mají tam jen udělanou ohradu, kde mají dvě minikozičky, aby si je děti mohli pohladit, pak tam mají stáj, kde mají 5 koní a dělaj vyjíždky na koních...

T: Což vy děláte taky, protože teďka jsem koukal, že třeba děláte i stříhání ovcí.

R: Ano...

T: Vy to děláte trochu jinak, snažíte se to víc přiblížit těm dětem...

R: No jim hlavně vysvětlujeme, že prostě my nejsme zoologická a to je prostě šilenej problém, protože ty lidi... Sem přijede spousta lidí, s tím, že si teda jako přečetlo, že na tu farmu a takhle a že tady budou mít nějaké to zdravé jídlo v té biokvalitě... dobrý, dobrý, ale ona náš Pepíček si nemůže pohladit tu kravičku? Nemůže, my tam Pepíčka totiž nemůžeme pustit, protože mi to mlíko od té kravičky používáme do té mlékárny a máme tady nějaké veterinární normy a předpisy a já nevím, jestli prostě Pepíček nemá nějakou nemoc... Nejde o to, že by mu ta kráva mohla ublížit, ale že my prostě nejsme zařízení na to, aby ty děti jako přišly a chovaly si tady kozu nebo ovci nebo aby si chodily hladit krávy, prostě to jsou zvířata, která jsou užitková, prostě něco produkují a můžete se samozřejmě na ně podívat, pojdte se podívat, jak to funguje, pojdte se podívat a zjistit, že fakt to mléko tady teče...

T: Dáváte jim nějaký příklad, třeba že jaký mají denní koloběh ta zvířata...

R: Ono záleží jak kdo, někdo jako to chce, přijel si pro ty informace a chce jako těm dětem ukázat, jak to dřív fungovalo, ono je to vždycky hrozně fascinuje, jak to dřív fungovalo.

T: Tak to i dneska funguje, ale z čeho vycházíme v podstatě, jak to myslíte?

R: No ne, ty rodiče: „Tak pojd' se podívat, jak se dřív zpracovávalo to mléko!“, jako kdyby prostě dneska to bylo jinak... To je takový divný jako no... My prostě narážíme na to, že spousta... že i v té agroturistice je to, že jsou někde jako ukázková zařízení, ukázkové farmy, které slouží jako zoologické, no...

T: A vy interpretujete teda to farmářství těm lidem, kteří o tom mají zájem a tam se snažíte jim poradit spoustu informací, ale v zásadě obecně to neděláte, protože většina lidí o to zájem asi nemá.

R: To bych neřekla, já bych řekla, že jako většina těch lidí, kteří sem už přijedou, tak jako sem jedou s tím cílem zjistit si co nejvíc, najít se co nejvíc těch produktů, takže oni o to zájem mají, jako to bych neřekla, jako takhle- ubytovat se lidi mohou jet kamkoliv, že jo, ale tady mají ten bonus, že prostě k tomu mají ty zvířátka.

T: Jasně. Jak rozumíte termínu alternativní cestovní ruch?

R: No, že jsou to takové netradiční formy, které nejsou úplně běžné a nejsou pro všechny. Je to správně?

T: Já nechci správnou odpověď, já chci vědět, co to pro Vás znamená...

R: Znamená to pro mě formu cestovního ruchu, která je určena pro nějakou menší skupinku a není to jako nějaký masový zájem.

T: Jak rozumíte termínu ekoturismus? Myslíte si, že je v Českém prostředí jasně definován?

R: Ne. Určitě ne.

T: A jak tomu rozumíte Vy?

R: Těch variant jako jsem slyšela strašně moc a myslím si, že do dneška jako nikdo nedal jasnou hranici, co ještě jako k tomu patří a co nepatří. Hlavně si vůbec nedokážu představit... Já rozumím termínu šetrná nebo trvale udržitelná forma cestovního ruchu, jo, ale co je to ekoturismus, to já neumím... Já umím udělat šetrný... Nebo dokážu si představit šetrnou formu cykloturistiky nebo šetrnou formu vodní turistiky, ale jako ekoturistiky... To neumím.

T: Co byste uvedla jako jedním příkladem činnost ekoturistiky, kterou děláte i vy částečně?

R: No, to není právě jako by měl být přívlástek k něčemu...ale nevím, co je to samotný ekoturismus...

T: A věděla byste třeba ještě o něčem dalším, co by v ČR mohla být ekoturistika? Co byste dokázala říct jako příklad? Víte o nějakých konkrétních? Co byste si třeba sama myslela, že může být považováno za ekoturistiku?

R: Nic mě nenapadá, nevím...

T: V pohodě, tak třeba ještě v průběhu se k tomu dostaneme. Myslíte si, že ekoturismus může být dobrým nástrojem rozvojové politiky regionu?

R: Já bych řekla, že ekoturismus jako pojem, bych úplně zrušila... Tak ano, může, pokud budeme zase dodržovat nějaké limity, o kterých jsme se bavili předtím...

T: Dobře, tak definujme si pojem ekoturismus jako formu cestovního ruchu, která je v přirozeném přírodním prostředí pokud možno v původním a může to být i kulturní krajina. Forma cestovního ruchu, která je udržitelná z ekonomického i ze sociálního a kulturního hlediska a tak i z environmentálního hlediska. Tak pakliže to budeme brát takto, tak myslíte si, že ekoturismus může být dobrým nástrojem rozvojové politiky regionu či oblasti?

R: Pak ale určitě nemůže být ale jediným.

T: Takže si myslíte zase, že je to jenom doplněk? Někákeho hlavního proudu...

R: Určitě...hm

T: Čímž by mohl být třeba průmysl, asi v závislosti na regionu... A teďka ještě trochu to slovíčkaření. Já jsem říkal rozvojové politiky regionu či oblasti a teď bude udržitelného rozvoje regionu či oblasti? To znamená rozvojová politika a udržitelný rozvoj. My jsme teďka říkali tu rozvojovou politiku, rozumíte tomu rozdílu?

R: Ne. Já už mám po osmé hodině IQ tykve.

T: Úplně v pohodě, tam jde jenom o to, jako jestli vidíte rozdíl mezi rozvojovou politikou regionu a udržitelným rozvojem regionu.

R: Udržitelný rozvoj regionu tak jako chápu tak, jak jsem řekla předtím, jo, jako v nějakých mantilech, v nějakých mezích rozvíjím všechny ty oblasti...všechny formy. A rozvojové oblasti regionu- bylo to tak?- jsou samozřejmě nějaké předem definované oblasti, kam třeba jako naše území vůbec nespadá, takže mě jako vůbec tenhle termín netrápí.

T: V jakých oblastech či regionech v ČR obecně si myslíte, že může ekoturismus být realizován v současné době?

R: No já bych řekla, že v podstatě může být realizovaný kdekoliv, ale záleží na tom, jak to kdo uchopí, že jo.

T: A jaké si myslíte, že mohou být podle Vás největší přínosy nebo zápory ekoturismu?

R: Tak to je pořád dokola... může to přinášet jednak nějakou formu rozvoje toho regionu, zaměstnanost, jo a v některých případech třeba to může napomocť obnově toho kulturně-přírodního dědictví, jako obecně že jo, třeba památky v krajině i tady na tom území našem. Vlastně by se nikdy neobnovovaly, kdyby nebyly součástí naučných stezek nebo součástí nějakých významných lokalit...jo, takže...

T: Takže teďka to bude trochu o bariérách, které si myslím, že mohou být a bavme se konkrétně tady o našem regionu, protože jsme v něm. Jaké si myslíte, že mohou být konkrétní bariéry nebo překážky rozvoje ekoturismu v českém prostředí? Jestli víte nějaké bariéry vůbec jaké jsou. Řekla jste, že by to mohlo být realizovatelné téměř všude v závislosti na nějakých podmínkách. Jaké by teď mohly být bariéry?

R: Ekonomika, že jo, vždycky jsou to ty finance, ty jsou vždycky na prvním místě, pak je to ten nezájem těch lidí, pak ta šílená nedůvěra, protože vlastně nikdy nikoho žádný cestovní ruch nikdy neživil, že jo, tak jako proč by to najednou měl dělat?

T: A myslíte si, že biologicky a kulturně rozmanitá místa představují určité bariéry rozvoje ekoturismu sama o sobě? Já mluvím o tom právě, že například CHKO může být bariérou rozvoje cestovního ruchu, jestli mi rozumíte? Nebo kulturní místa, která jsou nějakým způsobem chráněná, mohou ony být bariérou?

R: Určitě, určitě, ale je tam zase to, co jsme se bavili předtím, je to o těch limitech, třeba které se nastaví. Jednak o té návštěvnosti, i ty infrastrukturní věci, takže může to být bariérou, ale na druhou stranu to může být i tím pozitivem, že jo, protože to může být to lákadlo pro toho návštěvníka.

T: A zároveň to může být i ten limit, že jo?

R: Ano, je to i limit.

T: A do jaké míry si myslíte, že mohou fyzické bariéry limitovat rozvoj ekoturismu v chráněných území ČR? Například reliéf, přístupnost, cesty a tyhle... Je infrastruktura v ČR nakloněna ekoturismu? Ale opět berme ten Slavkovský les, protože ten znáte úplně nejlíp...

R: No, hodně ho mohou limitovat. Fyzické bariéry jsou velkým limitem.

T: A věděla byste nějaký konkrétní?

R: Spousta míst je samozřejmě nedostupných, ale zase je otázkou, jako když je zpřístupníme, tak jako jestli si potom nezrušíme tu přírodní hodnotu těch daných míst. Takže ono prostě jako všechno musí být v té rovnováze, o které jsme se bavili asi před šesti otázkami.

T: Perfektní, ono se to totiž tak jako zacykluje teď... Je infrastruktura tady v ČR nebo teda tady ve Slavkovském lese nakloněna ekoturismu, myslíte si?

R: Ne!

T: Ne? Co třeba tady chybí?

R: Všechno! Občerstvení, informační centra, komunikace, vyřešení majetkových vztahů, protože jsou tady církevní restituční, komunikace nejsou přístupné, pozemkové reformy se neudělaly komplexně, pozemkové úpravy se neudělaly, takže jako je tady těch problémů miliarda.

T: Perfektní. To bylo perfektně informačně nasycené. Pro mě cenná odpověď.

Mohou být psychosociální charakteristiky obyvatel některých těchto regionů (příhraniční oblasti, náplava, původ, vzdělání, identifikace s regionem, fobie vůči místním starousedlíkům, fobie vůči cizimu- turistům) překážkou ekoturismu?

R: Ne mohou, jsou!

T: Jsou. Cítíte, že třeba ty lidi jsou nevráživí vůči těm lidem, který sem přijíždějí?

R: Tady jsou všichni náplavy, tady po 45. roce nikdo nezůstal, všichni jsou tady náplavy, všichni s tím mají velký problém, do dnešního dne se nikdo nesrovnal s tím, že tohle je jeho, on se o to musí starat, on prostě musí tady něco dělat. Takže je to velkou překážkou.

T: Perfektní a můžete mi říct nějaké konkrétní příklady, co z toho vyvozujete? Proč je to takový velký problém?

R: Všechno souvisí se vším. Nevytvořili si k tomu žádný vztah. Jako ty, co přišli v 45. to předali svým dětem, ten svůj negativní nebo neutrální postoj, kdy je nic moc nezajímalo, okolí už vůbec...no tak ty děti to dávají dál po generaci dál a dál, takže minimálně ještě po dvě až tři generace bude trvat než se vytvoří ten vztah k tomu místu, takže to je největší problém.

T: Myslíte si, že existují nějaké legislativní překážky rozvoje ekoturismu v CHKO teda ve Slavkovském lese?

R: Nedokážu posoudit vůbec...

T: Tak vy jste říkala právě, že tady máte nějaká malá chráněná místa...

R: No...ale nějak nám to nebrání. Každý si v určitých mezích si najde to, co potřebuje. Nemůžeme tam dělat samozřejmě všechno to, co bysme chtěli, ale to, co chceme, tak tam uděláme.

T: Takže chápalyste legislativu spíš jako naopak to, že to chrání to místo.

R: Já opravdu nedokážu posoudit to všechno, protože jsem to nestudovala tak podrobně...

T: A teď se dostaneme k teoretické části, nepřekvapí mě, když na to nebudete znát odpověď, nic se neděje... já jsem Vám říkal, že se snažím vytvořit teoretický model, kterým by se dal hodnotit potenciál území. Myslíte si, že je možný takový obecný teoretický model udržitelnosti ekoturismu na daném území vytvořit? Vezmu si CHKO a řeknu si, jsou tam nějaké obecné podmínky a já chci hodnotit, jestli to území má vůbec potenciál k rozvoji ekoturismu, třeba...

R: To je to, co jsme se Vás ptala na začátku, jako jestli to někomu k něčemu bude jo?

T: No to já nemůžu vědět, protože to je kvalitativní výzkum, právě...

R: Nebudu na to odpovídat, nevím, nedokážu to posoudit...

T: Nedokážete to posoudit, ok, v tom případě já už se Vás nebudu ptát ani na to další. Je něco co byste chtěla dodat?

R: Já už jsem Vám odpověděla na to, co jste chtěl... Z farmy toho bylo minimum...

T: Tak mi na závěr můžete říct právě o té farmě. Jak to tady děláte, já z toho třeba víc pochopím.

R: Ne, já myslím, jakože obecně. Na co jste se ptal, na to jste odpovědi dostal...

T: Hm... mně jde třeba o to... proč jsem sem vlastně jel a proč je to pro mě důležité, protože ekoagroturistika je jedním z těch forem ekoturismu. Ekoturismus ve světě je samozřejmě trochu jiný než u nás, u nás se trochu přizpůsobuje právě té krajině. Jedním z těch produktů, který můžeme prodávat je tady ta ekoagroturistika, proto jsem sem přijel, protože mě to zajímá a důležitá je pro mě právě ta interpretace na kterou jsem se Vás ptal, protože to je velmi velmi důležitá součást ekoturismu, to znamená, že se člověk učí- to jsem vám nestihl na začátku říct... a důležité je právě to, že pro ty lidi tady v regionu, ten cestovní ruch znamená příležitost, jak se identifikovat třeba s tím regionem. To znamená, že to sami třeba chápete jinak, když to dokážete těm lidem vysvětlit a vytváříte si tím k tomu vztah, zároveň ta krajina vás taky živí, že jo? Takže vlastně vy měníte tu strukturu, tu sociální strukturu, která do téhle té doby byla taková, že ty lidi nemají takový vztah s tím regionem, tak daleko líp chápou ten region. Když třeba v něm pracují v tom cestovním ruchu v tom ekoturismu a zároveň to dokážou i líp vysvětlit těm turistům, kteří sem přijedou a snaží se o tom něco naučit.

R: Hmm, jenomže bohužel, většina těch lidí je opravdu takových, že jim je to jedno a jsou hrozně nedůvěřiví a myslí si, že je to úplně zbytečné a k ničemu a že úplně lepší byla ta „Ozapka“, než jí zavřeli...

T: Ozapka?

R: No, to je jedno. Prostě je to jinak.

T: Chcete říct, že oni to necítí jako příležitost, že oni to chápou jako obtíž...

R: To bysme se zase museli vrátit zpátky na začátek, někdy do toho 45. , abychom si řekli, co to je za území, jací sem přišli lidé, co se od nich očekávalo a vlastně co tady po nich zůstalo, jo? Takže ty historické souvislosti jsou hrozně důležité. I v tam té jedné otázce to jako bylo a myslím si, že je to základ všeho, je to základ těch problémů a prostě nedá se to ani ve škole naučit. I když v té škole bude člověk, který se bude snažit, bude to těm dětem sebevíc vysvětlovat, tak je to prostě o tom, co mají doma. A jestliže doma neví, že bydlí pod Třeboňským vrchem, protože tam v životě nebyli, protože co by tam dělali, protože statek jim dal jenom tenhle ten barák, on jim nedal ten kopec, že jo, takže jako proč by tam leželi? Takže prostě to jsou ty základní věci a jestli prostě ty lidi se nenaučí nahlížet dál než za ten kopec, tak prostě se tady můžeme s cestovním ruchem všichni zbláznit a nikdo ho nebude brát nikdy vážně.

T: Perfektní...

Rozhovor číslo 9

Den: 23.4.2014

Místo: Bečov, Karlovarský Kraj

Respondent: Ing. Jiří Šindelář

Zaměstnání: Správce Bečovské botanické zahrady; krajinný inženýr

Respondent: K tomu, abychom tento areál uvedli do života, nebo vůbec udrželi činnost této organizace, tak více se jako zaměřujeme na ten ekoturismus.

Tazatel: Aha...

Respondent: Vlastně děláme takové jakoby rangerské pochůzky tady po okolí Bečova, máte tady vyznačenou panoramatickou stezku, pak máme různé naučné stezky vlastně, po Karlovarském kraji, částečně i teda po Plzeňském kraji. Na třech místech máme jakoby bivačovací místa, kde vlastně ty turisté, když putují tou krajinou, tak mohou zabivačovat, chceme to dotáhnout do takového toho finského nebo norského modelu, že tam třeba bude připraveno i nějaké dříví, bude tam nějaká instantní polévka, někdo tam přijde, tak si jí prostě dá a něco tam zase nechá- sušenky nebo tohle...

Tazatel: Takže je to důležité z hlediska té interpretace té krajiny, že jo?

Respondent: Tak, protože, když se tím vlastně projde, tak ani ty cedule... My to víme, tady co máme ty informační cedule, tak jako ty první dvě si přečte každý až po loga a kdo to kdy zřídil, na další se podívá už jen na obrázek a další už úplně mine... A přitom když je tam nějaký ten ranger nebo zasvěcený průvodce, tak jako vypráví, navíc se i může přizpůsobit té skupině- jestli jde s malými dětmi nebo s odborníky...

Tazatel: Takže teď jste zainteresován v cestovním ruchu v ekoturismu, to už vím a předtím jste dělal třeba co?

Respondent: No předtím... V podstatě ono tohle furt je jakoby ve volném čase, musím říct... Teď v podstatě jsem tady na úkor práce. My to tady celé děláme jako nezisková organizace a protože jsme tedy dost závislí na nějakém příjmu přesně tady z těch aktivit...

Tazatel: To je ten R...

R: Berkut. To je nezisková organizace ve Svazu ochránců přírody, ale jako civilní mám projekci. Vlastně krajinářskou, takže jakoby je to pořád hodně podobné. Projektují parky, zahrady a takové ty krajinářské věci a tak...krajinotvorné programy třeba.

T: Dobře, dobře. Já tady mám asi tak 28 otázek, ono to vypadá jako hodně, ale když se u každý zdržíme minutu nebo dvě tak to není tolik...

R: Tak uvidíme, ale nás samozřejmě by některé ty informace z toho i zajímaly, nějaké ty závěry...

T: Já Vám to klidně poskytnu.

R: Náměty třeba jako. Někaké zkušenosti z Austrálie, by nás taky třeba zaujaly...

T: To je určitě zajímavé, ano. Já jsem byl na University of Melbourne, půl roku jsme měli takovej grant a studoval jsem vložení ekoturismus, vložení literaturu a byli jsme i na různých místech, bylo to fajn, moc se mi tam líbilo, ale mám asi pořád silný vztah tady k Čechám, já jsem studoval ještě Management cestovního ruchu v Anglii a tady v Hradci Králové...

R: Akorát o to je to asi horší to tady napasovat na ty české podmínky asi, ne?

T: Tak, to právě... Já jsem z toho chtěl udělat něco, co doufám, že bude mít smysl, protože v cestovním ruchu tohle má smysl, má to budoucnost, ve světě je to samozřejmě jiné...je to daleko...řekněme, že daleko více se ve světě objevuje ekoturismus než u nás, ale taky tam k tomu mají daleko větší podmínky nebo lepší podmínky, protože biodiverzita je základ a ta je, jak známo, nejvíce kolem rovníku, takže s tím tady nevyhrajeme. Samozřejmě, máme tady určitou biodiverzitu, ale není to tolik, jako je to třeba ve světě- takové hodně zajímavé věci jakoby pro lidi, kteří mají peníze- různé savci velcí... U nás to není takhle, my to musíme pojmout trochu jinak a pro mě výstupem té práce by měla být v podstatě... víte co, já Vám to řeknu na konci, protože možná bych Vás tím ovlivnil...

R: Jo, jo, jo!

T: Tak přistupme k tomu dotazníku... Máte rád přírodu a krajinu přirozenou, nepoznamenanou lidskou činností nebo spíš krajinu přetvořenou člověkem? Kulturní památky a sídla?

R: No já jsem spíše k té druhé variantě, tu kulturní krajinu, no.

T: A co si myslíte, že je třeba typické pro českou kulturní krajinu?

R: No já myslím, že celá česká krajina je vlastně typická kulturní krajina.

T: A takové jako aspekty, já nevím, kdybychom řekli kapličky třeba nebo...?

R: Spíš velká variabilita na km². Velké množství prvků. Ať už třeba prostorových, tím myslím prostě les, remízek, louka, pole, vesnice, taky vlastně jakoby i těch druhových, jo, že prostě i ty lesy- chvilku je to jehličnatý, chvilku smíšený...

T: Zajímá Vás, jak se provádí ochrana přírody a krajiny? Z jakých podkladů vychází? Jaká má pravidla?

R: Určitě. A myslím si, že by ochrana přírody měla být ještě přísnější, ještě striktnější, protože...no, prostě si myslím, že by měla být.

T: Z jakého důvodu? Zkuste říct...protože to je ještě příliš benevolentní, jo?

R: Myslím si, že je to benevolentní. Ta česká krajina je opravdu- já třeba nemám až takové cestovatelské zkušenosti, ale třeba když jsem byl v jižní Africe nebo v Pobaltí, tak tam jsou ohromná území fádni a stereotypní- a to česká krajina není, ale já si myslím, že ta česká krajina má tu diverzitu poměrně jakoby zajímavou a proto by se to měla maximálně chránit. Takže prostě stop agrárikům s velkými poli, stop lesníkům s monokulturami smrku, stop halám logistických center. Prostě jsme malá republika 10 milionů, takže my se musíme pohybovat opravdu v malých měřítkách a ta malá měřítko by měla být právě i úměrná těm prostorovým prvkům, jako jsou lesy, pole a tak a myslím si, že prostě takhle ochrana přírody by v tom měla být daleko přísnější, že by se neměly stavět průmyslové zóny na spráších, kde tyhle

půdy vznikaly 10 milionů let a během jednoho měsíce tam dojde k absolutnímu shrnutí pryč... Takže ochrana přírody by u nás měla být ještě přísnější...

T: A myslíte si, že je to problém vynucování nebo toho zákona jako takového?

R: No..., je to asi osvěty, ale myslím si, že by na to lidi měli přijít sami a aby na to přišli, tak asi musí být to vynucování k tomu, no. Já jsem pro to prostě, aby to bylo takové striktní. Prostě udělal jsi závažný přestupek, šup, dostaneš za to! A ne prostě jako u nás- udělal jsi to, chvíli hrozí pokuta, ale ty se dvakrát odvolej a my to nějak stáhneme... tady si myslím, že by to mělo být přísnější. Možná, že Jindra Horáček by říkal něco jiného, že možná on to vidí trochu z jiného pohledu.

T: Vidí to...

R: Podle něj by to možná mělo být trochu benevolentnější, on to víc vidí z toho druhého konce...

T: On si myslí, že by to nemělo být tak rigidní a tak sterilní prostředí, řekněme CHKO třeba, určitě no...

R: Ale já to třeba беру i z té památkové péče, do které jsem taky chvíli fušoval, a prostě tam když lidé zničí nějaké drobné prvky, ale to je i v té krajině... Když prostě někdo zničí kováň, staré barokní dveře a nahradí je plastovými, tak to už se nikdy nenavráti a prostě ty památkáři by za to také měli docela trestat, protože to představuje tu paměť toho místa, paměť těch lidí a tak...

T: Co je pro Vás cestovní ruch a jaký k němu máte vztah?

R: Tak když to vezmu jako profesně, tak má možnost nějakého toho trvale udržitelného rozvoje. To znamená, že cestovní ruch by mohl nebo by měl přinášet zdroje na to, aby se naplňovalo to, co chceme a to je třeba ta krajina zrovna.

T: Takže myslíte tím ekonomické aspekty hlavně?

R: Ano, je to ekonomický aspekt no a samozřejmě je to o vzdělávání lidí a dětí hlavně, prostě ten cestovní ruch, když prostě člověk cestuje, poznává něco, vidí něco, tak si prostě rozšiřuje potenciál vyššího IQ a takové ty vzdělanostní aspekty, takže je to prostě důležité i z hlediska vzdělávání. I dřív vlastně, takoví ti krajánci vždycky přinášeli do těch vesnic nějaký ten aspekt té vzdělanosti. Říkali, kde byli, co tam všechno je- tenkrát, když byl někdo 500 km daleko, tak byl pro ty ostatní na druhém konci světa, že jo, takže myslím, že tady je i ta vzdělanost...

T: Dobře a teď co je pro Vás osobní ochrana přírody a krajina a jak Vy osobně se angažujete?

R: Tak můj je to spíš takový světonázor, no.

T: Takový světonázor, jo? Ale já si myslím, že částečně i tady v té botanické zahradě to můžeme za ochranu považovat...

R: Jasně. Takhle, je to pro nás profese a je to pro nás i věc, které my prostě jako bytostně věříme. Stejně jako věřím, že mě moje děti mají rády, tak prostě věřím tomu, že je tohle potřeba...

T: A jak dlouho jste v tom cestovním ruchu zainteresovaný?

R: Od roku 2006. Takže 8 let.

T: Čím může cestovní ruch regionu prospět? Vy už jste řekl tu ekonomickou stránku, myslíte že je ještě něco jiného, co by třeba...tu ekonomickou stránkou, mohl byste to třeba ještě rozvést, když říkáte peníze...

R: Jasně, takže třeba to, že se region nebude vyliďňovat, že tady budou vzdělaní lidé, že to bude pro ty vzdělané lidi atraktivní... Jo, ty místa, kde je to trochu pěkné, tak se tam dostávají Ti lidé... já to vidím i tady na tom našem sídle, že se sem dostávají ti lidé, prostě z Varů nebo z velkých měst a většinou jsou to prostě nějakí vzdělaní a ty pak dělají ten život v tom městě daleko zajímavější, příjemnější. Jsou to vysokoškolsky třeba vzdělaní lidé, takže takhle no...

T: A čím může naopak regionu uškodit?

R: Cestovní ruch?

T: Hm...

R: No tak tam záleží jaké formy, takže asi kdyby to byl cestovní ruch typu extrémně masového, zrovna jakoby v té přírodě úplná ta masovost škodí. I sem do naší botanické zahrady kdyby se nahnulo 1000 lidí naráz, tak to prostě zvalčuje jako no... Takže asi ta míra toho cestovního ruchu.

T: Limity tedy, je potřeba nastavit určitě..

R: Limity no...

T: Takže může to uškodit v případě, že ty limity nejsou anebo jsou porušované, je to tak?

R: Ano.

T: Může, podle Vás, být cestovní ruch dobrou volbou jako hlavní či jako vedlejší prostředek rozvoje regionu či oblasti? Existují v ČR oblasti, kde by mohl být jako hlavní?

R: Já zase nevím co je měřítko region....

T: Dejme tomu kraj...

R: Tak to si myslím, že nemůže cestovní ruch nikdy v celém kraji nahradit... nebo být hlavním ekonomickým tahounem toho kraje.

T: U nás myslíte...

R: U nás.

T: A ve světě třeba si to dokážete představit?

R: Tak ve světě si to dokážu představit na území nějakých národních parků. Nebo na Alpských území, tam je to na úrovni celého regionu jenom ten cestovní ruch asi... Takže si myslím, že ano, že to je možné, ale ne v Čechách.

T: Takže tady v našem regionu, jako třeba kraji by to bylo jenom jako vedlejší...

R: A na úrovni okresu nebo nějakého menšího území, tak to si myslím, že třeba i jo... Lednicko-valtický areál, Třeboňsko a u nás si myslím, že to bude Sokolovsko, až budou zatopené ty doly, až skončí doly a bude to zatopené, tak si myslím, že za 100 let se nebude jezdit do jižních Čech ale do Sokolova.

T: Ale i třeba proto, že tady máte i něco jiného, že jo? Máme tady tu biodiverzitu věcí, jak jste řekl, které je možné navštívit. Dobře. Co pro Vás představuje cestovní ruch v ČR? Co to pro Vás je? Já většinou uvádím případy - jakože když se mluví o ČR, tak o čem se mluví a jak to vy chápete? Co tady můžeme nabídnout?

R: Hm. Tak jako já bych řekl, že u nás je ta směs památky a příroda, že je poměrně atraktivní. Asi nám poměrně uškodilo několik těch 60 let komunismu, tak jako, že ČR je stále vnímána tak jako rozvojovější stát. Nebo my když tady třeba pořádáme ty studentské workkempy, tak nám sem jezdí z celého světa a kolikrát jakoby přijíždějí s představami jako jestli tady máme internet... jakoby takové ty věci... ještě nejsme tak jakoby dobře v povědomí... Nevím, jestli to naše měřítko může být někdy nějak světově v povědomí, ale asi Praha, Kutná Hora, Krumlov, to jsou furt takové ty omilané, tak asi to není tak nedůvodně atraktivní, to pro to má váhu a k tomu když se nabídnou i ty další věci, když se sem nalákají ty lidi na tyhle „bomby“ a k tomu si pak přiberou tyhle vedlejší věci jako je třeba Bečov.

T: Co si představujete pod pojmem udržitelný rozvoj?

R: Tak, že neničím věci, nebo neničím dědictví po předcích a nechávám to budoucím generacím.

T: A udržitelnost? Věděli byste mezitím rozdíl? Udržitelný rozvoj, udržitelnost...

R: No tak to je ono, že jo. Pokud něco dokážu udržovat, tak to v podstatě jakoby přejímám a zase můžu předávat...

T: Takže nevidíte mezi těmi dvěma termíny nějaký rozdíl?

R: No tak z hlediska toho slova asi jo, ale asi nedokážu jakoby...myslím si, že...

T: V pohodě, nemusíte se trápit, jenom co to pro vás to slovo znamená, jestli cítíte, že to slovo rozvoj dává nějakou jinou dimenzi, té udržitelnosti...

R: Já nepřemýšlím příliš globálně, spíš jako lokálně, tak třeba tady- udržitelný rozvoj, jo? Tak tady jsou od 19. století nějaké ty skalní stezky a tudíž tady ten turismus fungoval, ale v podstatě na té lokální úrovni, kdy lidi šli v neděli z toho kostela a šli se projít a do nějakých těch skalních restaurací. My to chceme udržet vůbec tady ten systém, třeba tamtěch cestiček, protože to rozvíjíme novými prvky té turistiky- např. ten geocaching a díky tomu udržujeme tu paměť těch předků. A rozvíjíme to tím způsobem, že to je jinak než v té době, ale prostě to udržujeme.

T: Takže tam je ta udržitelnost zřejmá. Myslíte, že tam je i ten produkt, který nabízíme...to, že to je něco co bylo v 19. století, chodili z kostela a teď my z toho děláme nějaký produkt, který je hmatatelný pro toho turistu?

R: No tak, my fakt míříme na toho turistu než na toho místního, dřív oni chodili z toho kostela a to bylo pro ty místní.

T: Jo jasně, ale jestli myslíte, že to je prostě ten produkt, který nabízíme těm turistům, jestli to je ten produkt, který my prodáváme...jsou to ty cestičky, je to ta interpretace, jsou to ti rangeři atd...a teď byste to chtěli teda dovést do té úrovně, že tam budou ty chaty připraveny se dřevem atd, tedy ten finský styl.

R: Jojojo a chtěli bysme to uvést do úrovně, aby nás to minimálně... abychom ty vstupní náklady pokryly a trochu nás to uživilo jako no.

T: A to si myslíte že se dá udělat nějak?

R: Hmm...já myslím, že jo jako no...záleží samozřejmě na té náročnosti a na těch vstupních podmínkách. Bohužel prostě, všechno vlastně budujeme od začátku, takže všechno stojí strašně peněz, kdybychom byli trochu jako ve výhodnější pozici, že bysme už tak jako něco přejímali v lepším stavu, tak myslím, že by ta návratnost nebo ta efektivita by byla výrazně rychlejší, dřívější a lepší no...

T: Tak teď jste mi tu udržitelnost vlastně přesně řekl a teď co si myslíte, že je klíčem k udržitelnosti cestovního ruchu? Vy jste hovořil o těch ekonomických aspektech hlavně, to znamená klíčem myslíte že je to ekonomiky udržitelný? Nebo myslíte, že existuje nějaká hlavní zásada, návod podle kterého bysme se měli držet, aby cestovní ruch byl udržitelný?

R: No...já trochu...nevím, no... Jasně, ty peníze, ale co nám tady jakoby chybí- zase mluvím o našem regionu- tak to je ta vzdělanost těch lidí, všeobecná vzdělanost lidí. Prostě jsme kraj decentní, to tam klidně dejte. Opravdu nejméně vzdělaní lidé. Po válce sem přišla úplně největší svoloč, která se kde dala jako sehnat- bezzemci, který nic neměli, neuměli sami nikde hospodařit a ti sem přicházeli a dneska jsou ti lidé v důchodovém věku, kdy se snaží předávat nějaké zkušenosti, ale jejich zkušenosti jsou prostě mizivé. Takže si myslím, že aby to bylo udržitelné, tak je potřeba, aby tu byli vzdělaní lidé, kteří si uvědomují, že tyhle věci v cestovním ruchu mají svůj smysl, že to není spotřební zboží, že se to musí nějak kultivovat, že se to musí opečovávat.

T: A kdybych to měl pojmenovat konkrétně, myslíte si, že problémem je vykořeněnost tohoto regionu?

R: URČITĚ.

T: Těch lidí...

R: Hmm. Takže my ty tradice tady zakládáme znovu, po 70 letech teprve zjišťujeme, co kde bylo a jak fungovalo...určitě je to vykořeněnost.

T: A může to mít vliv na vztah těch lidí k té přírodě?

R: Určitě.

T: Že asi o ní nějakým způsobem nepečovali...

R: Určitě.

T: Existují podle vás konkrétní formy či druhy cestovního ruchu, které jsou samy o sobě automaticky udržitelné? A nejde mi tak o ten termín, ale jestli byste třeba dokázal říct- A, tak tady ta skupina... Kdyby se řekl ekoturismus, přijde Vám, že je sám o sobě udržitelný?

R: Spíš je teď jakoby módní, že jo. Před těmi lety, když vylétly farmářské trhy a teď už to taková bomba není, nemyslím třeba v Praze, tam to ještě jde, ale tady už o to takový zájem není. Takže ta agroturistika je teď takový nějaký módní trend...

T: Ještě nějaké jiné formy? Dám Vám třeba příklad, nevím jestli je to ono, já bych to chtěl slyšet od Vás, ale dejme tomu třeba cykloturistika nebo nějaké jiné formy třeba tady v kraji. Tady se i hodně pracuje s koňmi...

R: Jo a ne... Jasně, hodně se pracuje s koňmi, vznikly hipostezky a tohle, ale v podstatě až tak moc to nefunguje, v podstatě to funguje v úplně minimálním počtu. To, že se tím kraj i jakoby trochu honosí...určitě Karlovarský kraj v tomhle byl nějaký jakoby průkopník, ale stejně to tady zatím nějak úplně nefunguje.

T: A ještě jiné formy, jak tady lidi tou krajinou prochází?

R: Jako já myslím, že ta ekoturistika má nyní tak jako boom, že se pak jako bude klesat, ale pak že zase třeba díky tomu, že teď se to bude nějak rozvíjet, takže se prostě vybuduje ta klientela, která to potom tak nějak udrží jako jo... To my i vidíme tady, že sem třeba projdou lidé, kteří už se sem nikdy nevrátí, ale pak zase jsou lidi, který se vrátí vždycky, pravidelně, za každého počasí... a tyhle nám sem přinášej ty peníze.

T: Takže klíčem, myslíte si, je udržet si klienta?

R: Jo!

T: Takového, který se Vám bude vracet. A jak si myslíte, že se toho dá docílit?

R: Tak my se snažíme nějakým osobním přístupem. Že to není nějakou masovou formou, kdy se pustí magneták nebo prezentace, ale jednat z očí do očí...

T: A řekněte, je třeba důležité, když máte skupinu, která je zvyklá na Vás a přijde někdo jiný, kdo jim to bude říkat trochu jinak?

R: Asi jo, je tam hodně osobní vztah kolikrát...

T: No, dobře. Jak rozumíte termínu alternativní cestovní ruch? Slyšel jste ho někdy? Jestli ne, tak to vůbec neví... .

R: No, slyšel...pro mě třeba alternativní cestovní ruch jsou třeba takové ty poutnické stezky a ti lidé, co se na to vydávají...

T: A proč Vám to přijde alternativní? V čem je ta alternativa? Nebo k čemu je to alternativa?

R: Alternativa k tomu shonu- co nejvíc toho obejít, vidět, bez toho, aniž by si to člověk tak jako zažil, rychle vycvakat fotky, projít...

T: Takže jako k tomu masivnímu?

R: Přesně, k tomu masivnímu...

T: Myslíte si, že ekoturismus je v českém prostředí jasně definován? Myslíte si, že když se lidi baví o ekoturismu, že každý ví, co to je? Setkal jste se s tím někde?

R: Jako myslím si, že nějaké definice určitě existují, asi bych jí nedokázal interpretovat tak, jak je ustálená. Ekoturismus my bereme, že prostě se chováme šetrně už tím jak trávím ten turismus. To znamená- jaké používám formy dopravních prostředků, kolik stálo to vybudování toho, abych ten turismus dělal- jestli půjdu stezkou nebo drahýma lanovkama, které stály miliony, spolykaly tisíce kubiků betonu, kde ta recyklovatelnost je nulová- no takže v tomhle to taky vidím...

T: A je ještě něco jiného na co byste se zaměřil, co musí být jako udržitelné- samozřejmě že ta doprava...

R: Ten ekoturismus? No tak vůbec jako ten cíl toho...když dělám prostě ten ekoturismus, tak by to mělo být zaměřeno na to eko... k té přírodě.

T: Dobře, super. Jak říkám, já vůbec nehledám správnou odpověď, já potřebuju vědět to povědomí, abychom s tím mohli dál pracovat. A mohl byste mi třeba uvést konkrétní případy kde a jak je ekoturismus u nás správně provozován? Ideálně v regionu. Jestli víte o něčem...

R: Tak mně se třeba líbí, nevím, jestli to bude ještě dál pokračovat, takové ty stezky s průvodcem na Šumavě právě do těch kalamitních poloh, kde... Zase, že jo, přijdeš, tam se to nějak interpretuje, takže ta lesácká lobby jsou jakoby poražena tím ekem, ten názor těch lidí je ovlivněn tím směrem eko.

T: A že oni to berou jako nějakou validnější informaci, když jim to někdo podá z terénu, ten pán tomu rozumí...

R: No a hlavně i to vidí, že jo, vidí hmatatelné důkazy. Myslím, že takhle jako ekoturismus...

T: Ještě nějaký případ?

R: Tak jako tady u nás třeba je farma Belina...

T: Já jsem to právě nechtěl říkat, já jsem tam byl před asi 14 dny u paní, takže s tou už jsem mluvil, to byl můj poslední respondent...

R: Tam prostě...šlápnout tam do hovínka, ale i ta krajina- Svatej Blažej, rozjímat u kostela, dát si pivo na zápraží a zároveň mít možnost odjet do obchodu do Varů- tam si myslím, že by to právě mohlo fungovat.

T: Myslíte si, že to dělají dobře, hm... Tak, myslíte si, že ekoturismus může být dobrým nástrojem rozvojové politiky regionu či oblasti? Tohle je trochu slovíčkaření, ale zkusme se nad tím trochu zamyslet- rozvojové politiky regionu či oblasti...

R: Může, ale nesmí to být jenom v úrovni deklarací, ale bohužel, jak jsem říkal, ale musí to být i podpořené, ono to bude znít blbě, ale nějakými financemi jako jo, jo i prostě nějakou tou podporou a teď jako nemyslím, že by se do toho jako jenom měly cpát peníze, ale prostě mělo by to být provázáno v celé té politice toho Karlovarského kraje. A to si myslím, že není, ono je to navázáno na veřejnou dopravu- jak je třeba podporována, jak se plánuje nebo neplánuje otevírání a uzavírání železničních tratí. Myslím si, že je to třeba i o tom, jak se podporují i samosprávy malé, jestli tady bude decentralizace nebo naopak centralizace a zaniknou takovýchle městské úřady, jako my jsme tady třeba v Bečově.

T: To si myslíte, že je špatně...

R: To je špatně, určitě...nejlíp se ovlivňuje přímo z tohoto místa, že jo...

T: Takže decentralizace je lepší...

R: Jo, ale tak samozřejmě, taky pak záleží...oni když dostávají málo peněz na školství, že i to školství k tomu patří, že když prostě nebudou vychovávat vztah dětí k domovu, když prostě budou všichni jezdit do KV nebo do ML do školy a tady ty školy prostě zaniknou. Jasně, nikdy tady nebudou mít takový složité prostředky, ale zase zároveň mohou být během dvou minut v lese...

T: Takže teď to myslíte jakože by měli být víc sociální...

R: I víc sociální,ale hlavně ta politika toho kraje musí být ve všech těch směrech nejenom u nějakých těch deklarací, ale právě i pomáhat v podstatě tomu životu- jak prostě říkám- na to lokální měřítko jo, furt to jakoby vnímat do toho malýho.

T: Takže klíčem, aby to mohlo být nástrojem rozvojové politiky, ten ekoturismus, tak by musela být shoda na té krajské úrovni, že by to museli sami chtít...

R: Jo...

T: Já tady mám totiž dva termíny, je to trochu slovíčkaření, ale zkusíme se nad tím zamyslet- rozvojové politiky regionu či oblasti a pak je udržitelného rozvoje regionu. Protože jestli to může být součástí udržitelného rozvoje regionu, tak to asi může i bez toho, aniž by byla ta shoda na té krajské úrovni, protože tam mohou být třeba nějaké aspekty nebo subjekty, jako jste třeba vy, vy nejste třeba tak závislí na tom kraji... Že vás nemusí tolik podporovat.

R: No vůbec bysme se nebránili tomu, kdyby to bylo trochu jinak, ale...

T: Kdybyste byli víc podporováni...

R: No jasně, tak ale zase... jak bych to řekl... ono když je člověk na tom bídne, tak ono zase potom ta aktivita je třeba i větší a člověk se musí víc snažit a víc přemýšlet než když může rozhazovat.

T: Že když je pod tlakem trochu víc, takže možná vytvoří lepší hodnoty...

R: Jo...

T: Hm.

R: Na té udržitelné úrovni. Aby si řekl, ty jo má to vůbec cenu dělat, nebude to průšvih... udělá to tak, nebo aspoň doufá, že to ten smysl bude mít. Takhle když by měl neomezené prostředky, tak by se třeba dělaly býkárny, které by zanikly a ta efektivita by byla... zbytečná...

T: A v jakých oblastech obecně je podle Vás možné v ČR ekoturismus realizovat? Vy jste už zmínil tu Šumavu, jsou i regiony v Čechách?

R: A tak já myslím, že ty klasické chráněné krajinné oblasti + Krušné hory, což nechápu, proč nejsou CHKO, tak to si myslím, že je takovým tím zdrojem jako nebo těmi centry toho ekoturismu.

T: Takže myslíte, že kdyby KH byly, tak že by to třeba ještě pomohlo tomu ekoturismu v regionu? Že oni vlastně mohou být cílem...

R: Víte co, mně by se líbilo, kdyby bylo střední Poohoří, to znamená od Ostrova ke Kadani, kdyby to bylo CHKO nebo Národní park, to by se mi taky líbilo.

T: To by bylo supr, no... a myslíte, že je to ta značka, která se prodává, když o tom takhle mluvíme, protože ta krajina je pořád stejná...

R: No tím že není, tak je možná lehčeji tak jakoby ovlivnitelná, zatímco třeba jenom to, že v tom regionu je málo peněz, tak to vypadá takhle. Kdyby bylo víc peněz, tak prostě nové Plešivce nakonec budou na každém kopci...

T: A jaké jsou podle Vás největší přínosy a plusy ekoturismu? Tak řekl jste, jsou to asi peníze, o těch se bavíme jakoby pořád...

R: Jasně... peníze... to vzdělávání... a ten vztah k tomu místu jakoby.

T: Chcete říct, že se buduje vztah k místu?

R: Že to je i cesta pro ty místní prostě, aby v tom našem regionu se obnovily ty vztahy...

T: A zápor? Jestli nějaké vidíte? Možná není, já nevím...

R: No... mám trochu strach, aby to nebyl jenom jako módní trend a pak to nezůstalo jenom jakoby na pár lidech, protože pak ta udržitelnost by nebyla taková...nevím...

T: Aby to nebyl trend zkrátka...

R: Jasně... aby to bylo spíš jako způsob života.

T: Jaké si myslíte že mohou být konkrétní překážky či bariéry rozvoje ekoturismu v Českém prostředí? Vy jste zase o tom už trochu hovořil, jestli byste to třeba mohl víc, lépe vydefinovat... Vidíte tady něco jako překážku, když jste to tady budovali?

R: Jo. Tak majetkové poměry- tím myslím, že prostě čím dál tím víc se ta česká krajina stává nepřístupnou nebo ta ekoturistika je obtížně někde realizovatelná, protože je nepřístupná díky těm velkým agrárikům, díky velkým lesním společnostem. Když prostě vidím, že kraj si zadá studii běžeckých tras a v podstatě nejsme schopni propojit Kladskou s Březovou, protože lesáci tam chtějí prodávat povolenky na střílení a nechtějí, aby tam v zimě běžkovali lidi, tak je to prostě jakoby tristní- takže tady v tom majetkovém vidím jakoby ten velký problém.

T: Myslíte si, že biologicky či kulturně rozmanitá místa představují určité bariéry rozvoje ekoturismu sama o sobě? Například CHKO- já to chci chránit, takže může být v tomhle ekoturismus protipól? Já to chci chránit a pak tam chci pouštět lidi?

R: No já to jako takhle necítím, já myslím, že naopak... my vždycky říkáme že... třeba dneska tady taky probíhá takový botanický průzkum. Takže já to jako nevidím jako problém. Samozřejmě jde o to jak to uchopit, jak to prezentovat...

T: Vy to vidíte spíš jako potenciál...

R: Jako potenciál, určitě. I jako prostě do cenného mokřadu nebo do suchomilný louky si sem můžu ty turisty bez problému dostat...

T: V rozumné míře...

R: V rozumné míře, samozřejmě... a nechá se to nějak upravit. Nemusí tam být hned obrovské asfaltové parkoviště, prodejna cukrové vaty... jo, ale myslím si, že je potom jenom jakoby na tom vymyslet ten způsob interpretace, ale bariéra to rozhodně není, já bych naopak byl pro to, aby to bylo ještě víc prostě...

T: Jako víc chráněné...

R: No tak jako... nebo aby... no... asi aby to bylo i víc chráněné...

T: Do jaké míry mohou fyzické bariéry rozvoje CHKO ČR limitovat rozvoj ekoturismu? Např. reliéf, přístupnost... Je infrastruktura v ČR nakloněna ekoturismu?

R: Myslím si právě, že ČR je tady v tom úplně ideální, právě jakoby tou cílní strukturou, že v podstatě území, kde by žádný sídla nebyly není nikde v nějakém měřítku jakože třeba 100 km²- jakože by na 100 km² nebyla žádná sídla... všude vedou nějaké komunikace, třeba síť železničních tratí je poměrně dost hustá. Takže to jako nevidím jako bariéru...

T: Železniční dopravu tady vidíte jako dobrou...

R: No, já myslím, že jo.

T: No, dobře... a infrastrukturu teda tady máme, to si myslíte, že je v pohodě...

R: Jo, jo

T: Mohou být psychosociální charakteristiky obyvatel některých těchto regionů (příhraniční oblasti, náplava, původ, vzdělání, identifikace s regionem, fobie vůči místnímu, fobie vůči cizímu) být překážkou ekoturismu?

R: Hm. Jo, to je přesně vydefinováno... my to třeba vidíme tady na místě, protože lidi křičí proč se dělá něco pro turisty, ale neví prostě, že díky tomu, že ty turisté tady jsou, tak jsou tady 6 hospod, 4 obchody, je tady policejní stanice a kdyby tady žádný turismus nebyl, tak už tu dávno nic není... Nebyl by tady ani ten úřad a jezdili bysme pro každý formulář do Varů.

T: Hm. A myslíte si, že existují nějaké legislativní překážky rozvoje ekoturismu v CHKO ČR? Pakliže ano, jaké? Vy jste to zase už řekl... Vy si myslíte, že ta legislativa je příliš benevolentní, že jo? Nebo jsou nějaké bariéry?

R: No tak určitě nějaký ten právní systém, tím třeba myslím nějaký ten stavební zákon, myslím si, že někdy je příliš benevolentní, s tím že v podstatě u prvků, které v podstatě zásadně mohou narušit životní prostředí nejsou dostatečně jakoby přísné- myslím nároky na nějaké stavby, plošnou zástavbu nebo tak a naopak na věci jako umístění informační cedule nebo informačního systému jsou zase strašně přísné- vy chcete v krajině umístit rozcestník za 1000 Kč a než dojdete k tomu, abyste na to měl ten papír, tak Vás to stojí 10.000 Kč, protože musí přijít projektant, musí být projekt pro územní řízení, zaplatí se- územní řízení je dnes za 12.000 Kč- jo, takže v tomhle tom si myslím, že jsou ty bariéry...

T: Že tedy některé jsou úplně zbytečné a některé naopak... a věděli byste ještě nějaký další příklad?

R: Tak možná hygiena, nebo nároky na hygienu...

T: V těch zařízeních?

R: Hm... že ty bivačovaci místa- používání nějakých suchých latrín a takovéhle věci, to si myslím, že je zbytečně přísné. Pak bezpečnost zdraví a ochrana zdraví- pokud naši předci před 500 lety do skály vytesaly schodišťové stupně ve výšce 30 cm na schod a dnes je norma 26, tak jako mi přijde až úchylné to prostě nějak označovat žlutými páskami, nebo žlutými nátěry anebo vůbec to tam nepovolit, když to tam takhle je... Takže jakoby tady v těch, že si myslím, že by se mělo posuzovat hodně lokálně. Jak ta bezpečnost, tak ta hygiena. Nikdo nechce, aby se rozšiřovaly nějaké úplavice nebo něco takového, ale...ale...

T: Nemusí to být tak striktní jako to je třeba pro města, že jo? Poslední dvě otázky. Myslíte si, že je možné vytvořit obecný teoretický model udržitelnosti ekoturismu na daném území? Myslíte si, že na základě tady těch aspektů, které jsme si teď vyjmenovali se dá říct- ano toto území má nějaký potenciál pro rozvoj v rámci ekoturismu?

R: No já doufám, že ne, že nemůže nikde vzniknout manuál nějakého správného ekoturismu, protože ten ekoturismus já chápu jako věc originální v každém místě, i díky tomu

T: Takže si myslíte, že se nedá udělat nějaký rámec obecný? Nebo doufáte, že ne?

R: No doufám, že ne, protože pak by... Jakože by si někdo vzal manuál a řekl by- v Polabí, tak dobrý, tak musím splnit-

T: Emm... Takhle to nevidím, já bych chtěl spíš, jako že bych se podíval na přírodní poměry, podíval bych se na tu infrastrukturu a měl bych... v ČR berme- vezmu třeba CHKO Labské pískovce a pojednu- takže, ty přírodní zajímavosti- jsou tam. Mají tam informační centra, mají tam ubytovací zařízení, jsou tam místa, kde člověk nikoho nepotká a tak dále... Jo, takže jestli na těchhle těch dat, která bych nemusel zkoušet, nemusel bych dělat studii proveditelnosti, ale mohl bych si na základě nějakých základních atributů říct- má smysl vůbec přemýšlet o ekoturismu, mohl by být nástrojem rozvoje regionu...

R: Jo, tak to jo, to si myslím, že jo...

T: A myslíte si, že by to bylo třeba dobré, mít něco takového? Aby se třeba zbytečně nevynakládali prostředky někde, kde to nemůže fungovat, jestli mi rozumíte...

R: Hm, hm... No, tak teď jste asi odpověděl za mě. No jasně, to je pravda, aby se opravdu neplácaly peníze někde, kde prostě to nemá smysl.

T: No a teďka kdybych si otevřel ten obecný teoretický model, myslíte si, že je možné ten OTM nebo na základě toho OTM stanovit potenciál území k udržitelnému rozvoji? To znamená, já jsem to teďka vlastně řekl částečně... mám teda ten OTM a nasadím ho na tom území, myslíte si, že si pak můžu říct jo, šlo by to tam udělat, ne, nešlo by to tam udělat- na základě teda těch atributů.

R: No, tak jakoby myslím si, že půjde říct ano, principiálně to jde udělat, ale... to je jedna věc, pak druhá věc jsou finance, dobrý, to se také nechá udělat a pak třetí a nejdůležitější věc jsou prostě lidé, a to se většinou nedá udělat.

T: Takže lidský faktor je problém...

R: Lidský faktor je problém, podle mě nejzásadnější věc je lidský faktor, fakt prostě člověk je aktivní a dokáže z něčeho udělat perfektní produkt ekoturismu- z něčeho! A pak rozvojová agentura, která do toho nasype několik milionu, tak to prostě nikdy tak neudělá jako no...když prostě tam nebude ten lidský potenciál jako no...

T: Je něco, co byste chtěl dodat? Něco důležitého o čem jsme nemluvili nebo otázku již byste položil, kdybyste dělal podobný výzkum?

R: Ne, vy jste mě tak vyčerpál, že ne asi jako...

T: vyčerpál jsem Vás já nebo... Já myslím, že jste to vyčerpál Vy, že jste řekl zásadní věci. Jsem moc rád, já Vám tímto děkuji za rozhovor.

Příloha 5 – schéma otázek k polostandardizovanému rozhovoru

Úvod

Představení a vysvětlení cíle studie. jen všeobecně – neuzavřít si cestu k informacím tím, že nasměrujete respondenta moc konkrétně Info o anonymitě, nahrávání.

Otázky

Otevřené rozpovídací otázky:

1. Cestujete rád / a? x Máte rád přírodu a krajinu přirozenou, nepoznamenanou lidskou činností, nebo spíš krajinu přetvořenou člověkem, kulturní památky a sídla?
2. Zajímá Vás, jak se péče o turisty v praxi tvoří, služby a jejich zázemí? x Zajímá Vás, jak se provádí ochrana přírody a krajiny, z jakých podkladů vychází, jaká má pravidla?
3. Co je pro Vás cestovní ruch a jaký k němu máte vztah?
4. Co je pro Vás ochrana přírody a krajiny a jaký k ní máte vztah?
5. Jak dlouho jste v cestovním ruchu / ochraně přírody zainteresován a v jaké konkrétní oblasti?
6. Čím může cestovní ruch regionu prospět?
7. Čím může cestovní ruch regionu uškodit?
8. Může dle Vás cestovní ruch být dobrou volbou jako (hlavní, vedlejší) prostředek rozvoje regionu či oblasti?
9. Jaká mohou být jeho úskalí a jaké mohou být jeho přínosy?
10. Co pro Vás hlavně představuje cestovní ruch v České republice?
11. Co si představujete pod pojmem „udržitelný rozvoj“?
12. Co si představujete pod pojmem „udržitelnost“?
13. Co pro Vás znamená udržitelný rozvoj a udržitelnost v cestovním ruchu?
14. Co si myslíte, že je klíčem k udržitelnosti v cestovním ruchu? Existuje nějaká hlavní zásada, pravidlo, návod?
15. Existují podle Vás nějaké konkrétní formy či druhy cestovního ruchu, které jsou samy o sobě automaticky udržitelné?
16. Jak rozumíte termínu alternativní cestovní ruch?
17. Jak rozumíte termínu ekoturismus? Myslíte si, že je v českém prostředí jasně definován? Mohl(a) byste uvést příklad(y), kde a jak je ekoturismus u nás správně provozován?
18. Myslíte si, že ekoturismus může být dobrým nástrojem:
 - a) rozvojové politiky regionu či oblasti? Pokud ano, proč?
 - b) udržitelného rozvoje regionu či oblasti? Pokud ano, proč?
 - c) vidíte rozdíl mezi a) a b)?
19. V jakých oblastech či regionech (obecně, v České republice) je podle Vás možné ekoturismus realizovat?
20. Jaké jsou podle Vás největší přínosy a naopak zápory ekoturismu?

Specifičtější a více uzavřené otázky (ptát se jen pokud již nezodpověděl)

21. Jaké si myslíte, že mohou být konkrétní překážky, bariéry rozvoje ekoturismu v českém prostředí?
22. Myslíte si, že a) biologicky b) kulturně rozmanitá místa představují určité bariéry rozvoje ekoturismu sama o sobě?
23. Do jaké míry mohou fyzické bariéry rozvoje chráněných území ČR limitovat rozvoj ekoturismu? Je infrastruktura v ČR nakloněná ekoturismu?
24. Mohou být psycho-sociální charakteristiky obyvatel některých těchto regionů (příhraniční oblasti, „náplava“ atd.; původ, vzdělání, identifikace s regionem, fobie vůči místnímu [starousedlíkům] resp. naopak cizímu [turistům]) překážkou ekoturismu a / nebo udržitelnosti?
25. Myslíte si, že existují nějaké legislativní překážky rozvoje ekoturismu v chráněných oblastech ČR? Pakliže ano, jaké?
26. Myslíte si, že je možné vytvořit obecný teoretický model udržitelnosti ekoturismu na daném území?
27. Myslíte si, že je možné na základě teoretického modelu ekoturismu stanovit potenciál území k udržitelnému rozvoji v rámci ekoturismu?
28. Je něco, co byste chtěl dodat? Něco důležitého, o čem jsme nemluvili? Otázka, již byste položil, kdybyste sám dělal podobný výzkum?

Závěr

Poděkování, rozloučení; dárek.

Příloha 6 – Ukázka tabulky s daty z rozhovorů pro rámcovou analýzu

	B	C	D	E	F	
1	B					
2	Ekonomický pilíř	Zaměstnanost, negativní dopady se	Daně a poplatky	Kvalita přírody vyjádřená ekonomicky	Finanční kompenzace reziden	Finanční nář
3	Vladimír Silovský	Cestovní ruch je zdroj obživy (Sumava) p.1	; CR stabilizuje pracovní síly p.2			Za ekoturismu
4	Jiřina Vargová	Lidi v Podkrkonoší vsadili na CR jako na řešení hospodářské krize			Daňové zvýhodnění pro poskytovatele služeb v c	
5	Martina Pásková	Zaměstnanost vyvolaná cestovním ruchem;	Poplatky jsou důležité, ale vzta	k místu je silnější a důležitější		
6	Jaromír Beránek	Cestovní ruch jedna z mála břem zaměstn	Druhé bydlení je problémem, ne	ní daňově uctvitelné – navíc nevyvolávají za	zaměstnanost p.1; přenos peněz p.2	Ekoturismus j
7	Jindřich Horáček	„Ekoturistika, drobný ubytování venku v teré	Starší klientela v lázních neplatí	poplatky, ty místa na to doplácet – a následně	my ze státní kasy p.5	
8	Jiří Loskot	Cestovní ruch pomáhá v regionech, kde ne	ní dostatek pracovních příležitosti			Ekoturismus, j
9	Elena Hávová	CR je alfa a megou zaměstnanosti v Karlo	varské kraji (i nepřímo – doprava, obchod); „Na cestovním ruchu celý rok nepřer	žijete, to znamená, že potřebujete, aby tam byl něja		
10	Kamila Prchalová	„Tak mi hlavně tady potřebujeme ty lidi nějak zaměstnat, že jo“ p.2; sezónně	dáváme práci x lidem p.3			
11	Jiří Sindelář	CR může přinést atraktivní pracovní místa	pro inteligentní lidi, kteří tak nemusí	region opouštět p.3		Ekoturismus s
12						
13	A					
14	Environmentální pi	Nakládání s omezenými zdroji	Asimilační kapacit prostřed	Unosná kapacita	Environmentální dopad CR a E	Sešlap, env.
15	Vladimír Silovský	Nejde o to zkonsumovat dneska všechno	Je potřeba respektovat limity ú	Otázka míry a aktivit v NP – trampáci x lidi co	si tam rezdělaj oheň p.1;	Jenom my nar
16	Jiřina Vargová	Snižování spotřeby energií, zateplení		Negativní vlivy na prostředí musíme hlídat v	Hluk, nadměrné množství odpadních vod; změny	
17	Martina Pásková	Nakládáme s odkazem našich předků a če	Je to čistě antropická záležitost	Potřeba hlídat kvantitativní prahy; potřeba n	Infrastruktura je vizuálně destruktiv	Narušování pi
18	Jaromír Beránek		Nutnou ochranu životního prost	ředí chápe jako bariéru rozvoje cestovního	Musíme investovat do šetnější infa	Turisté se mo
19	Jindřich Horáček			Překročení potenciálu, možnostem místa p.2	„Vysoká koncentrace návštěvníků	a tím negativní
20	Jiří Loskot			Unosná míra je klíčem k UR	CR ruch může mít dopad na biodiv	Nastavením li
21	Elena Hávová	CR, pokud předimenzován, „může mít vliv na vyčerpání přírodních zdrojů“	p.1		Environmentální dopad ekoturismu si	uvědomuje – j
22	Kamila Prchalová			Je třeba nastavit limity – únosnou mez návštěvnosti p.3		
23	Jiří Sindelář			Unosná míra CR je důležitá – limity p.3		Průmysl a jiné
24						